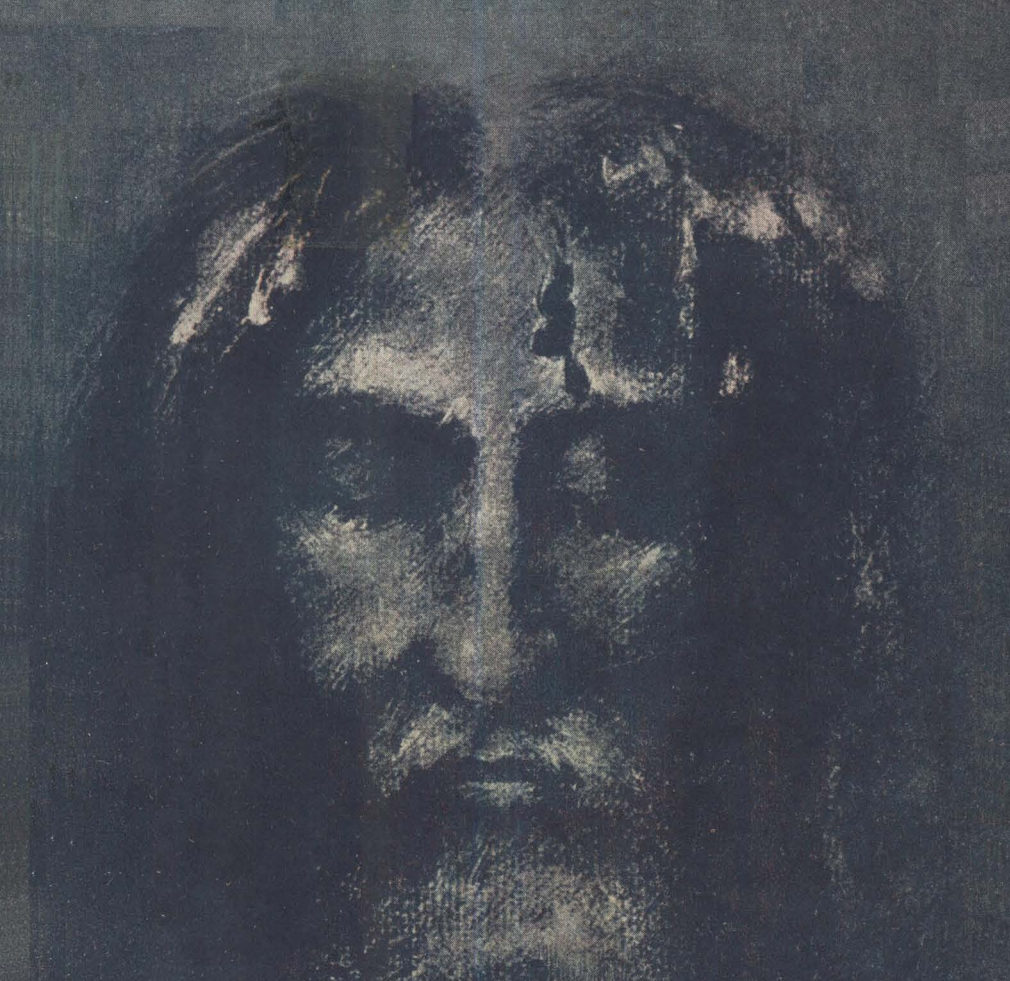

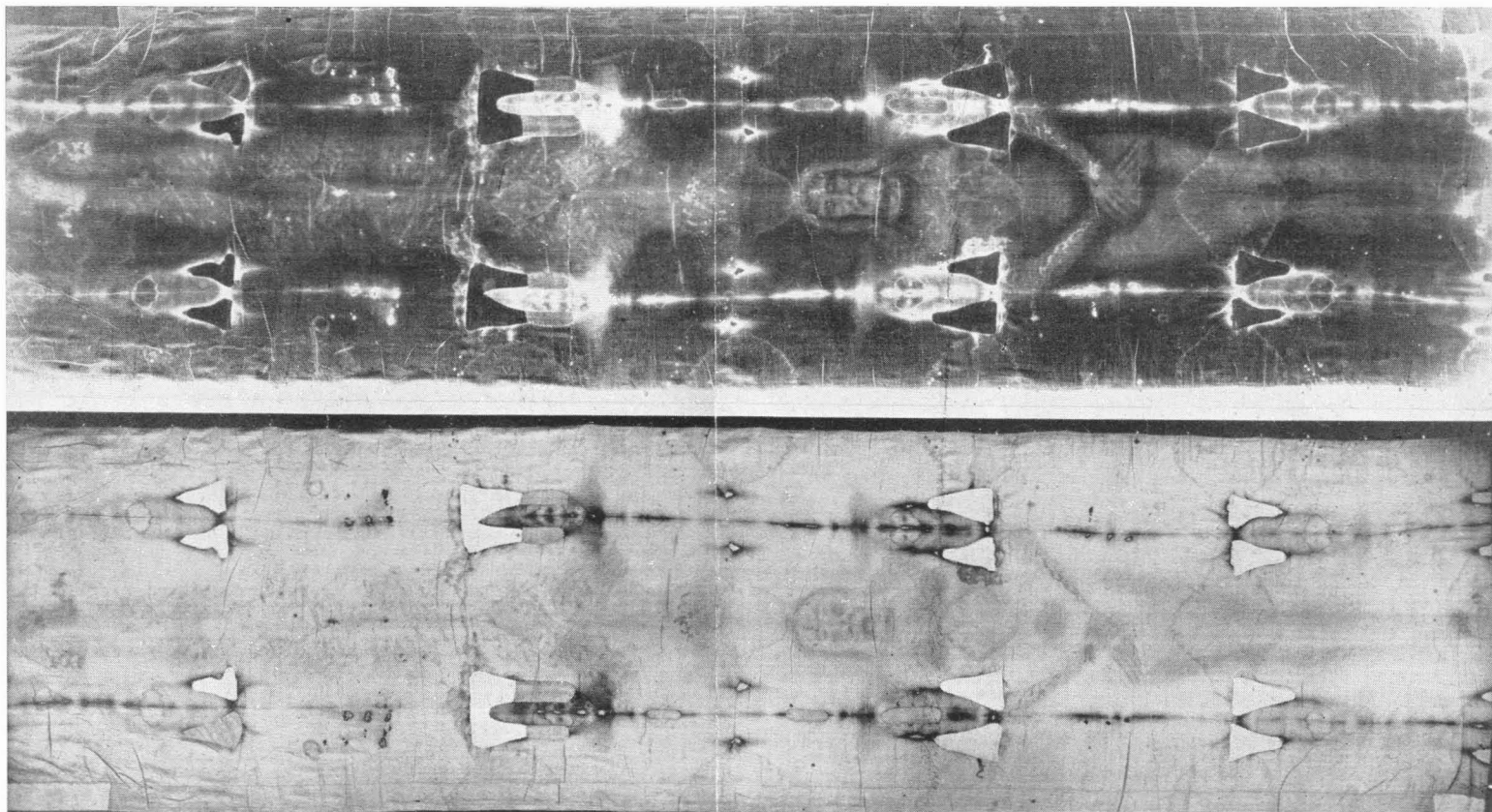

dr. Med. Hlynek R.W.:

KRISZTUS KINHALÁLA

A MODERN ORVOSI TUDOMÁNY VILÁGÁNÁL

KORDA R.T. KIADÁSA BPEST.

A turini Szent Lepel teljes fényképe. Lent: Cav. Enrie fényképfőlvétele 1931-ben; fönt: ennek pozitív képe.

KRISZTUS KÍNHALÁLA

A MODERN ORVOSI TUDOMÁNY VILÁGÁNÁL

KRISZTUS VALÓDI ARCMÁSÁNAK FELFEDEZÉSE

IRTA: DR. MED. HYNEK R. W.

FORDITOTTA:

DR. CZÉKUS GÉZA

II. KIADÁS.

KORDA R. T. KIADÁSA, BUDAPEST, VIII., MIKSZÁTH K.-TÉR 3.

Nihil obstat. Franciscus P. Zsíros S. J., cens. dioec. —
Nr. 470/1937. Imprimatur. Strigonii, die 13. Febr. 1937.
dr. Julius Machovich vicarius generális.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

Bevezetés.

„Az, akitől e név (t. i. a keresztényeké) ered: Krisztus, Tiberius uralkodása alatt Pontius Pilátus helytartó által kivégeztetett.”

Tacitus, Annales 15, 44.

Még csak nemrégiben is divat volt, hogy Krisztus ellenségei egyenest tagadták Krisztus történelmi személyének létezését; Krisztus hívei pedig védtek.

Krisztus egyénisége azonban húsz évszázad óta szilárdan áll mind a tudomány előtt, mind hívei szívében. Hiszen örültség lenne feltételezni is, hogy az első századok szörnyű üldözései alatt annyi százezren haltak volna vértanúhalált egy nemlétező személy kedvéért; most pedig vagy nagyon tudatlannak kellene lennie valakinek, vagy pedig a könnyelműségig hiszékenynek, hogy a Krisztus létezése elleni argumentumokat elfogadja.

Ma már tisztán látunk. Az evangéliumok keletkezésének idejét a tudomány az első évszázad vége előttre teszi. Az evangéliumon kívül Krisztus történelmi létezését bizonyítják Szent Pál levelei is; — már pedig Szent Pál történelmi személyiségét soha senki kétségbe nem vonta. Ő írta a II. korinthusi levélben (5, 16.), hogy Krisztust test szerint ismerte. Ezt pedig vannak, akik arra magyarázzák, hogy Szent Pál átélte Krisztus történelmi szereplésének idejét. Ott van továbbá Tacitusnak, a híres történetírónak bevezetésünk előtt leközlött tanúságtétele (Annales 15, 44.), aki e mondatot a Néró által üldözött keresztények nevének magyarázatául adta. Hasonló tanúságot tesz Plinius, Traján császárhoz intézett levelében; továbbá Suetonius, a történetíró, Claudius császár életleírásában (XV. fej.), és Josephus Flavius, Zsidó Régiségeiben (XX. fej. 9.), hogy keresztény bizonyítékokat ne is említsek.

A liberalizmus, marxizmus, a szabadgondolkodók különféle válfajai ma már tudományos szempontból

nem jöhetnek számításba. Az ő támadásai Krisztus történelmi egyénisége ellen rég meghaladott erőlködések. Ma már senki sem hozza föl komolyan, élt-e egyáltalán Krisztus? Ma már inkább az iránt érdeklődnek az emberek, hogy milyen volt Krisztus? Mutasd meg nekünk Krisztus lelkületét, azt az utat, amelyet Ő az üdvösség útjának jelölt! — mondják. Tárjátok eléink az Ő szellemét, hogy felemeljen bennünket ennek az életnek mocsarából, erőre késztesen ernyedtségünkől, munkára ösztönözzön reménytelenségünkől és kétségbeesésünkől.

Ebben a könyvben Krisztus történelmi személyének és kereszthalála körülményeinek egyik bizonyítékáról lesz szó: a turini szent lepelről. Ennek az ereklyének valóságát sikerült tudományosan igazolni s orvosi vonatkozásairól olyan tudományos és komoly következtetések állnak rendelkezésünkre, hogy jelentékennyek kell tartanunk Krisztus halálának történelmi bizonyítékai között.

Minden ellenvetésnek elejét akarom azonban venni és ezért már itt kijelentem, nem dogma az, hogy a turini lepel valóban Krisztus halotti leple volt. Ennek a hittételekhez semmi köze. Így tehát nyugodt lelkiismerettel elfogadhatja akárki, vagy éppen kétségbe is vonhatja. Természetesen mindegyik állásfoglaláshoz kellő ismeretek és tárgyilagos okok kellene. Akár valódinak fogadják el a leplet, akár nem, mégis a vele való foglalkozás mindenkinek lelki hasznára szolgál, mert kapcsán elmerülhet az Üdvözítő rettenetes kínjainak szemléletébe és általa gazdag kegyelmekre tehet szert.

A Krisztus kereszthaláláról szóló elmélkedést, részleteinek elképzelését, szörnyűségeinek lelki átélését, alig van lelkivezető, aki nem tartaná nagyra. Kempis Tamás „Krisztus követésétől” Faulhaberig, a nagy müncheni kardinálisig számosan ajánlották, hogy állítsuk szemeink elé ezt az eseményt. Loyolai szent Ignác közismert imádságában kérve-kéri az Istent, hogy szent sebébe rejtse el őt. Szent Pál a keresz-

nek hirdetését apostolsága és a bölcsesség csúcspontjának állítja. Szent Bonaventura a keresztet az ő könyvtárának nevezi. Karmel minden misztikusa, Avilai szent Teréztől egészen Lisieuxi kis Terézig a szeretet lángragyújtóját látja a keresztben.

Meg kell még említenünk, hogy a turini szent lepel ellen soha, egyik pápa sem nyilatkozott. Ellenben számosan vannak, akik tisztelték, mint II. Pál, IV. Sixtus, II. Gyula, X., XII. és XIII. Leó, XII. János, XIII., XIV. és XV. Benedek; VII., IX., X. és XI. Pius pedig búcsúkkal látott el egy kis imát, amelyet e drága ereklye tiszteletére mondanak el.

Ezt a könyvet jóakarátú, tisztalátású és őszinteszívű emberek számára írtuk.

I. A kereszténység évszázados vágyakozása Krisztus valódi arca után.

Akit az ember szeret, állandóan vágyik annak közelsége után. S ha valóságban nem lehet vele, legalább képmását akarja bírni. Különösen, ha nagyon szeretett személyről van szó: jegyesről, apáról, anyáról, gyermekről, akkor mindent elkövet, hogy bírhassa az illetőnek arcképét. Természetes tehát, hogy a lelkekben kezdettől élt a nagy-nagy vágy a legdrágább, legszeretettebb személynek, az isteni Üdvözítőnek képmása után.

Csakhogya zsidóknak maga Mózes tiltotta meg, hogy bármiféle képet készítsenek emberről, annál kevésbé készíthettek képet Istenről, kinek még a nevét is tilos volt kimondani. Így csak a hellén művészet ábrázolta Krisztust a katakombákban. De ez az ábrázolás is csak szimbolikus volt: szép, szakálltalan ifjú képében. A legkiválóbb ilyen ábrázolás a IV. századból származik: a híres Jó Pásztor-kép. Így az Isten Fiának megiszemélyesítője ideális szépségű ifjú lett, ki karján viszi az elveszett bárányt.

Az Úr keresztrefeszítése sokáig nem lehetett művészi alkotás tárgya. Nem lehetett nyíltan az emberek szeme elé állítani a Megfeszítettet, mint ahogy leplezetlenül beszélni se volt tanácsos róla.

De az antik művészetben hallatlan ízléstelenség is lett volna a keresztrefeszítés ábrázolása. Hiszen ez a legszégysenteljesebb, csak rabszolgasorból származó gonosztevők büntetési módja volt (Cicero). De Krisztus megtalálta keresztfájának tisztelete folytán ez a halál nem elvesztette szégysenteljes jellegét s elterjedt a Megfeszítettnek diadalmas felfogású ábrázolása. „Krisztus nem szenved a kereszten, hanem győzedelmeskedik a halálon.” Ekkor tunikában ábrázolták, mint a római Forumon levő ósrégi Mária-templomban, a Sta. Maria Antiqua-ban látható.

Az alakból a fej, az arc az, ami legjobban megkapja, vonzza a tekintetet s így Krisztus arcának ábrázolása lett a művészi tudás és ízlés próbaköve. Pál apostol társa, Szent Lukács, a „kedvelt orvos” s egyben festő is, hagyta ránk állítólag az Üdvözítő legrégebbi képét, melyet a római Sta. Sanctorum-templomban „La sacra tavola” néven tisztelnek ma is. A középkor folyamán híressé vált az „Edessainak” nevezett Krisztus-kép, mely állítólag magától Krisztustól származott. A mezopotámiai Abgar királynak volt a tulajdona, mely Konstantinápolyon keresztül került Génúába, a Szent Bertalan-templomba. Már alig kivethető a kép. A keresztény időszámítás második századából való. A spanyol Escorial őrizte meg egyik jó másolatát.

A Rómában őrzött, úgynevezett Veronika-képen az Üdvözítőnek meglehetősen tökéletesen pozitív képe van, melyet a hagyomány szerint az Üdvözítő maga nyomott a kendőbe, mikor a szent asszony átnyujtotta azt neki a kereszttúton, hogy arcát letörölje. — Egy változata az úgynevezett Tours-i Szent Arc, melyet Dupont, egy jámbor festő e városban készített, különböző források nyomán. Ezt a képet látjuk Kis szent Teréz kezében egyik képén, ki rendi nevét nemcsak a „Gyermek Jézusról”, hanem a „Szent Arcról” is kapta. Kis szent Teréz nem láthatta meg földi életében az Úr Jézus igazi arcát, mert 1897-ben halt meg, s a turini lepelről az első felvétel csak 1898-ban készült.

Krisztus arcának e két említésreméltó ábrázolása tanúsítja, hogy a fényképezés feltalálása előtt senki se gondolt Krisztus képének negatív lenyomatára. Pedig ez megvan a Turinban őrzött halotti leplen.

Az Üdvözítő arcának volt még egy híres ábrázolása, a „Smaragd-Krisztus”, melyet a törökök Konstantinápoly elfoglalásakor raboltak el a bizánci császár kincstárából. II. Bajazid szultán e képet odaajándékozta VIII. Ince pápának s kiváltotta vele fogságban levő testvérét. E kép teljesen egyezik azzal a Krisztus-leírással, mely Pilátus apokrif levelében talál-

ható. E levél állítólag Tiberius császárnak szolt. Erről a munka utolsó előtti fejezetében még lesz szó. Ugyanezt az apokrif írást „Lentalus levelének” is nevezik, mert állítólag Judea ily nevű helytartója küldte a római szenátusnak.

A késői antik világ mozaikjaitól, — melyek különösen Ravennában bámulatos színezéssel maradtak fenn — valamint a merev görög és ortodox ikonoktól az Údvözítő ábrázolása hirtelen átmenettel jut el a korai középkor primitivizmusának számtalan alkotásához. Ettől kezdve a művészek lángoló vallásossága a festészet céljává, középpontjává tette Urunk ábrázolását. A gótika, a reneszánsz és a barokk, de az újabb korban is minden nagy mester kipróbálta tehetségét Krisztus Urunk drága vonásainak és alakjának ábrázolásával. A híres itáliai festők Raffaeltól Tiziánig, Rembrand, Van Dyck, Velasquez, Greco, Murillo, Guido Reni stb. mellett egészen Gabr. Max-ig, akinek csodásan szép Krisztus-arca Prágából Buenos-Ayresbe került. Bár e festők alkotásai felbecsülhetetlen értékű műreemek, mégis többé-kevésbbé tökéletlen törekvések az elérhetetlen eredeti felé. Hiányzik s mindig hiányozni fog belőlük a legfontosabb: ezek csupán az emberi képzelet alkotásai, melyekkel a modern fényképészeti tudomány győzedelmesen állítja szembe általa felfedezett hiteles, eredeti képmását. A legnagyobb művész kezének alkotása sem mérkőzhetik meg ezzel.

II. Krisztus Urunk Turinban őrzött halotti leplének története.

„Ha az én népem megtérvén könyörög nekem és orcámat keresi és bűnbánatot tart gonosz utairól: én is meghallgatom az égből . . . ” (II Par. 7, 14.)

E rendkívül érdekes és egyedülálló ereklyének, melyről joggal állítják, hogy 36—42 órán át az Üdvözítő szent testét rejtette — érdekfeszítő története van. A szent keresztfa mellett valóban legnagyobb szerű ereklyéje ez a kereszténységnek, mely csodálatos hűséggel őrizte meg számunkra Krisztus egész testének és rendkívüli, kegyetlen szenvedéseinek képét.

A négy evangélista egybehangzóan jegyezte föl, hogy: „Arimateai József előkelő tanácsos, ki maga is várja vala az Isten országát, és bátran beméne Pilátushoz, és elkéré Jézus testét. Pilátus pedig csodálkozik, hogy már meghalt volna. És hivatván a századost, megkérdezé őt, csakugyan meghalt-e már. És midőn megtudta a századostól, Józsefnek ajándékozá a testet. József pedig gyolcsot (görögül: agoraras sindona) vásárolván, és levevén Őt, begöngyölé a gyolcsba és sírba tévé.” (Márk 15, 43—46.) Szent János az első három evangélistával szemben, kik ezt a gyolcsot sindonnak nevezik, „gyolcsruhák”-ról (othonia) beszél, s megemlíti Nikodemusról, hogy: „mirha és aloe vegyítéket hozott mintegy 100 fontot” (kb. 31 kg-ot). „Vevék tehát Jézus testét, és gyolcsruhákba göngyölék azt fűszerek közé, ahogy a zsidóknál szokás temetni.” (Ján. 19, 39—40.)

Valamennyi evangélista egybehangzólag mondja el azt is, hogy a szombatot követő nap hajnalán aszszonyok mentek a sírhoz, hogy megkenjék Jézus testét és látták, hogy a kő el van hengerítve, a sír pedig üres. Szent János Lukáccsal egyetemben följegyezi, hogy a két tanítvány: János, az Úr kedveltje, meg Péter, már az üres sírhoz érkezett, „és látá az otthagytott

lepedőket, a keszkenőt pedig, mely az ő fején volt, nem a lepedők mellé téve, hanem külön egy helyen összehajtva". (Ján. 20, 6—7.)

Ha közelebbit nem is tudunk róluk, egészen bizonyos, hogy a szóbanlevő gyolcsruhákat megkülönböztetett figyelemmel kezelték s hogy az Istenember testétől és kiömlött véréből megszentelt dolgok rendkívüli tiszteletnek örvendtek s különös védelemben részesültek. Krisztus kínszenvedésének ereklyéit Szent Ilona Konstantinápolyban gyűjtötte össze. Niceforos Callistus, bizánci történetíró följegyezte a XIV. században, hogy Pulcheria császárné (399—453) a Konstantinápolyban újonnan épült St. Maria di Blankerna-templomban őriztette a szent lepleket, amelyeket Eudoxia császárnőtől kapott. Hogy valóban ott voltak, azt Szent Brulion saragossai püspök is megemlíti a VII. században. Damaskusi szent János a VIII. században és Vilmos tyrusi püspök 1171-ben, kinek maga Manuel Kommenos bizánci császár mutatta meg egyéb kincseivel együtt.

Az Istenember testének lenyomatát őrző szent lepel nagy tiszteletnek örvendett és általánosan ismert volt a görög egyházban. Sőt Krisztus kínszenvedésének ereklyéi közül ez lett irányadóvá a görögkeleti kereszt kialakulásánál, ahogy azt P. Cojazzi, a turini „Rivista Dei Giovanni” szerkesztője kifejtette lapja XIII. évfolyamának ötödik számában. Ennek a keresztnek tudvalevőleg két vízszintes irányú vonala van, s lenn egy harmadik, mely jobbról balra lefelé húzódva ferdén fekszik. A felső rövid vonal a keresztre szegzett táblát jelzi a három nyelvű felirattal; a második és leghosszabb vonal pedig az összerótt kereszt gerendáját (crux immissa), s így a ferde alsó vonalról feltehető, hogy a lábtámasztékot jelenti. De miért ferde az alsó vonal? Mert a szent halotti leplen (nem tudván, hogy annak rajza lenyomat, hogy valóságos fényképészeti negatív), a jobblábat rövidebbnek s a balt hosszabbnak látjuk. Ha tehát a keresztfán alkalmaztak lábtámaszt (suppedaneum), akkor annak is ferdének kellett

lennie. Különösen a moszkvai templomok kupoláin voltak ilyen kereszték. Ez bizonyítja, hogy a szóbanlévő lepel a XIV. vagy XIII. században készült Franciaországban; ami történelmi szempontból rendkívül fontos.

1202-ben a leplet még Konstantinápolyban látta Robert de Clari lovag. De mikor 1204-ben a negyedik kereszteshadjárat vitézei elfoglalták a várost, a zsákmány elosztásánál a szent leplet De la Roche Ottó, Montferrat márki seregének vezére kapta jutalmul. Ez elküldte apjának, aki viszont kb. 1206-ban Besançon püspökének, Amedeonak gondjaira bízta. A lepel a püspöki székesegyházban többször ki is volt téve közszemlére. Ám 1349-ben a besançoni székesegyház leégett s a lepelnek egy esztendőre nyoma veszett, hogy aztán ismét felbukkanjon — bár megrongálódva — a champagnei Lirey-ben. Ott elkészítették mását és elküldték Besançonba; ezt a francia forradalom idején, 1794-ben a közegészségügyi tanács parancsára elégették. Az eredeti a Charny-nemzetség kezén maradt. 1418-ban Lirey új ura, Be la Roche Hyppolit gróf feleségül vette de Charny Margitot, aki a szent leplet 1452 májusában a ciprusi király lányának, a Savoyai-házból származó I. Lajos feleségének adta. *S e családnak, az egyesített Olaszország uralkodóházának tulajdonában van a mai napig*, mely az értékes ereklyét a legnagyobb tisztelettel és gonddal őrzi. Akkoriban Chambéry volt a család székhelye, s ott egy kápolnában helyezték el a leplet, melyet róla „A szent lepel kápolnájának” neveztek el.

A hugenotta zűrzavarok idején, 1532 dec. 3-ról 4-re virradó éjjel majdnem a tűz martaléka lett a kereszténység e legdrágább ereklyéje. A kápolna kigyulladt s két ferencrendi barát, a herceg kulcsára, meg egy lakatos, életük kockáztatásával hatoltak keresztül a lángtengeren az égő oltárhoz. A lakatos feltörte a zárat s megmentette a veszélyben forgó szent leplet az olvadni kezdő ezüstszeikrényből. Ekkor állotta ki a második tűzpróbát a szent ereklye s az első vízpróbát, amiről a következő fejezetekben rész-

letesebben lesz szó. Nyolc helyen kiégett ekkor (mint-hogy össze volt hajtva, egészen szimmetrikusan). Az égési helyeket két évvel később, 1534-ben nagyon primitív módon befoltózták a Chambéry-i Klarisszák zárdájában.

Az ezután következő háborús időkben Franciaország több vidékén bolyongott a szent lepel. Őrizték Belgiumban is, ahol a híres nürnbergi festő, Dürer Albert le is másolta. Majd Nizzába került, míg végre Emanuel Filibert, savoyai herceg, Borromei szent Károly kedvéért 1578-ban Turinba vitette, ahol a hercegi palota kápolnájában őrizték. Ott látta Szalézi szent Ferenc s 1639-ben Chantal szent Johanna. 1694-ben Guarini, a híres építész a királyi palotában, a dóm presbyteriuma mögött pompás kápolnát épített számára. S azóta ott pihen értékes ezüstszekrényben, Bertolli pompás oltárán.

A szent lepel valóságának apostola, a Valsalice-i szaléziánusok liceumának egykori fizika- és vegytanára, P. Noguier de Malijay összegyűjtötte a lepel egész irodalmát 1930-ig és felsorolta, hányszor tették ki közszemlére az ereklyét. Az elmúlt évszázadban 1814-ben részesült nyilvános tiszteletben, mikor I. Viktor Emánuel király Napóleon bukása után ismét visszatért székhelyére, Turinba. A következő évben VII. Pius pápa fejezte ki előtte tiszteletét, mikor a francia fogságból, Fontainebleau-ból hazatérőben volt s 1822-ben a trónralépő Carló Felice király köszöntötte.

1842-ben II. Viktor Emánuel királynak házasságkötését Maria Adelaide-del az Üdvözítő szent leplének nyilvános tiszteletével ünnepelték meg. Ugyanez történt 1868-ban, amikor Umberto király kötött házasságot Margherittával. Az ereklyét a múlt században utoljára a turini egyházművészeti kiállítás alkalmából tették ki közszemlére 1898 május 25-től június 2-ig, s ekkor fotografálta le a lelkes amatőr: Secondo Pia ügyvéd. Fényképfelvétele világszenzációvá vált — és az maradt a mai napig.

A XX. században először 1931-ben tették ki a

szent leplet közszemlére, mikor a piemonti herceg kötött házasságot Albert belga király leányával, Mária Jozefával. A kereszténységnek e ritka kincsét akkor máj. 3-tól 24-ig körülbelül kétmillió ember látta és egy hivatásos fényképész, Cavalliere G. Enrie kétszer fotografálta le különböző lemezekre. Utoljára 1933-ban, szept. 24-től okt. 15-ig állították ki az ereklyét Krisztus kínszenvedésének 1900 éves fordulója alkalmából. — Ekkor már hivatalos fényképezés nem történt.

A Szent Lepel őrzőhelye; a turini királyi palota kápolnája. Építette Guarini építész 1694-ben. Az oltárt Bertolli készítette. Rajta látható a Szent Lepel szekrénye.

III. Mit látunk puszta szemmel a szent leplen?

„Erőm kiszáradt, mint a cserép, és nyelvem ínyemhez ragadt . . . A gonoszok gyülekezete körülkerített engem. Átlyuggatták kezeimet és lábaimat, megszámlálták minden csontomat. Elosztották maguk közt ruháimat és öltönyömmre sorsot vetettek.” (21. Zsolt. 16—19.)

Miután előrebocsátottuk az értékes ereklye történetét, megkíséreljük pontos leírását is.

Először is: *milyennek látjuk puszta szemmel?* A szent lepel igazoltan eredeti, antik, tiszta vászon, — hossza 4 m 36 cm, szélessége 1 m 10 cm. Elég nagy tehát ahhoz, hogy egy akár 180 cm magas férfi holttestét teljesen betakarja. Minőségéről hadd szóljon Cav. Virginio Timossi, a turini szakemberek fascista szindikátusának titkára. Könyvében ezeket mondja (66. old.):

„A szent lepel (— olaszul: sindone, héberül: sadin, vagyis széles vászon, amely különböző célokra alkalmas —) tiszta lenvászon, sűrű, átlátszatlan, durva szálból van szövve, s egyenetlenül (kézzel) fonva nyers rostokból. Négyzetcentiméterenkint 40 kötő- és 25 töltőszálból áll. Mintája négyszálas-ferdeirányú köper-szövés, mint a régi damasztoké. Kalász-szálakat ábrázol, melyek körülbelül centiméterenkint, vagyis 40 szálankint meg vannak törve. Világosan látszik rajta a házikészítményű kéziszőttés jellegzetessége: a kötésnek és a sűrűségnek egyenetlensége. A szál finomsága körülbelül 70-es számú lenszálnak és 50-es számú szegélyfonalnak felel meg (angol számozás szerint).”

Timossi még azt is megállapítja, hogy a tiszta vászonnak különleges tulajdonsága a tökéletes abszorbeáló, felszívó képesség, — amely körülmény hozzájárult ahhoz, hogy a szent leplen levő lenyomat a rendes mértéket felülmúlóan tökéletes.

Szakemberek a szent leplet valódi, eredeti antik darabnak nyilvánították, mely ugyanolyan, mint a hiteles ókori keleti vásznak. 1902-ben egy Baron nevű archeológus bemutatott a „Francia Archeológusok Nemzeti Társulatá”-ban egy éppilyen halotti leplet, melynek ugyanaz a mintája, ugyanaz a szélessége, csak hosszabb a turini-lepelnél, s mely az egyiptomi Antínoe melletti ásatásokból származik. Noguier de Malijay, az író, hivatkozik továbbá a Kha király (élt a Kr. előtti 16. században) sírjában talált lepelre, melyet a híres Schiaparelli fedezett fel és rekonstruált a turini múzeumban.

A kissé megsárgult, széles leplen szabadszemmel elég határozottan látjuk egy feltűnően magas férfi holttestének lenyomatát, éspedig kétfelől: előlről is, hátulról is. A kettős lenyomat úgy keletkezett, hogy a holttestemet ráfektették hanyatt a lepel egyik felére, amelyen aztán ott maradt a fejnek, a tarkónak, a nyaknak, a medencének és az alsó végtagok izomzatának hátulról való lenyomata. A lepel másik felét a fejen keresztül felülről borították rá a testre, s így erre került az arcnak, mellnek, a keresztbetett kezeknek s a lábaknak előlről való képe. Ily módon egyetlen, feltűnően hosszú, de különösen széles gyolcslepelbe burkolták a holttestemet s így takarták el az emberi szemek elől. A legszemléltetőbben örökítette meg a halotti lepel alkalmazásának ilyen módját egy miniatűrjén Giulio Clovio, Raffael egyik tanítványa; magunk is megpróbálhatjuk valamilyen tetszés szerinti tárgy és egy törülköző segítségével.

A kettős alakon kívül legfeltűnőbb jelenség a szent leplen, hogy az alak két oldalán egész hosszában két sor sötét, szimmetrikusan rendezett folt húzódik. E foltosorok kezdetben meglehetősen zavarólag hatnak a szemlélőre. A lepel első-második és harmadik-negyedik negyedének határán húzódnak végig, s mintegy bekeretezik a holttest lenyomatait. Első pillantásra felismerhetjük, hogy égési nyomokról van szó, melyek azonban — hála Istennek — csak kissé érintik elől

is, hátul is az alak vállát és felső karját. A lenyomatok legfontosabb részei érintetlenek maradtak. Ahol a tűz legerősebben érte a vásznat, ott egészen tönkrement, úgyhogy meg kellett foltozni, ami szintén megállapítható első pillantásra. E foltok mellett különböző fokban elszenesedett és így különböző színárnyalatú részek következnek, hol a megsérült anyag még összetart. Az egész leplen nyolc nagy sérülés van, ami feledhetetlen kinézést kölcsönöz neki.

Annak a tűzvésznek nyomai ezek, melyeket, mint fentebb már említettem, a szent lepel 1532-ben a Chambéry-i kápolnában állott ki. A sérülések szimmetrikus volta onnan ered, hogy a lepel a tűzvész idején többszörösen összehajtván feküdt az ezüstitárában, s amint ez a forróságban olvadni kezdett, a megolvadt ezüst egy csöppje kiégette a vásznat. A szaléziánusok Turinban levő Valsalice-liceumának tanára, dr. Tonelli A., aki kérdésünknek ismert kutatója, határozottan megállapította, hogyan volt a szent lepel összehajtván. Szélességében négyszer, hosszában pedig 12-szer; vagyis más szavakkal: kiterjedésének $1/48$ -adára, 27×36 cm-nyi nagyságúra volt megkisebbitve. Körülbelül ez volt az ezüst szekrényke mérete, melyről a történetíró följegyezte, hogy már olvadni kezdett. A szent lepel ez alkalommal már a második tűzvészt állotta ki.

1532 decemberének e 3-ról 4-re virradó éjszakáján az értékes ereklye még más szimmetrikus foltokat is kapott, melyek nem égési nyomok. Hogy a forró ezüstitartóból ki lehessen venni a drága ereklyét, természetesen erősen le kellett hűteni vízzel az ezüstitartót. Ez a víz egy sor rombuszalakú foltot okozott, ezek végighúzódnak a gyolcs közepén s olyanok, mint-ha szélük ki lenne vágva vagy ki lenne cakkozva. Oldalt ezeknek pontosan megfelelő félrombusz alak van, annak jeléül, hogy e foltok is az összehajtás folytán keletkeztek. Érdekes, hogy az így megjelölt helyek azok, melyek az oltáskor szárazak és érintetlenek maradtak; egyébként az egész lepel átnedvesedett. Kémiai vizsgálat teljes világosságot derített e sajátsá-

gos dologra. Az aloe ugyanis — amivel a szent lepel át volt itatva — az ammoniák behatására két festőanyagot ad: az aloetint és az aloeint. Az aloetin vízben oldhatatlan, ezért elmoshatatlanul megfogta a gyolcsot. Rózsásbarna árnyalatával főként ez képezi a szent leplen levő lenyomatok megalapozását. Viszont az aloein, mely vízben oldható, a Chambéry-i tűzvész alkalmával még intenzívebbé vált, miáltal a hottest körvonalainak rajzát elevenebbé tette. Csak az említett rombuszok és félrombuszok területe maradt halványabb. Így tehát a szent lepel a második tűzvész alkalmával kiállotta a vízvészt is. — Az elszenvedett kárt jóvátenni nem lehet.

S mikor volt az első tűzvész? 1349-ben Besançonban, — amiről már a történelmi áttekintésben megemlékeztünk. Ennek nyomai a kerek égési helyek, (lyukak) a két lenyomat közötti részen, valamint néhány kisebb a csipő táján, különösen hátul. G. Porché versaillesi mérnök állapította ezt meg úgy, hogy elfogadható ellenvetést tenni nem lehet. A középkorban ezeket az égés által okozott lyukakat láncok lenyomatának tartották.

Még valamit előre kell bocsátanom. Éspedig egy igen feltűnő dolgot: hogy t. i. a szent lepel fényképein erős, világos vagy sötét vonalak láthatók (a szerint, hogy a kép pozitív-e, vagy negatív). Intenzív fényképeszeti megvilágításnál ezek a szent lepel hajtásainak, ráncainak bizonyulnak, melyek még a középkorbeli favázra való feltekeréskor keletkeztek. Legnagyobb-részt egyáltalán nem távolíthatók el. Ha összehasonlítjuk az 1898-ból és 1931-ből való fényképeket, feltűnik, hogy az utóbbin kevesebb ránc van. Az első felvétel a szent lepelről üveg alatt, rámában készült; míg az utóbbinál kísérete segítségével maga Fossati bíboros igyekezett a lepel kifeszítésével eltüntetni e ráncokat. Am ez, különösen Krisztus fejének előlről való lenyomatánál, nem sikerült. Ott megmaradt két barázda, mely a két különböző felvételen egészen egyforma. Minthogy a fotografálás rendkívül intenzív fénynél tör-

tént, e ráncok helyén teljesen hiányzik úgy a vászon struktúrájának, mint a lenyomatoknak képe.

Legfőbb érdeklődésünk természetesen annak az ereje teljében elhalt férfinak alakjára irányul, kinek képe előlről és hátulról lenyomódott a lepelre. Fel-tűnően magas ez az alak és a legapróbb részletekig viseli az Úr szenvedéseinek valamennyi jelét úgy, ahogy azokat az evangélisták egybehangzóan leírták.

Természetes, hogy ez a körülmény alkalmas arra, hogy kíváncsiságunkat rendkívül felfokozza, különösen azért, mert az elmúlt évszázadokban csak sejtették, hogy férfi-holttest lenyomatáról van szó, mely erősen torzítottnak látszik. Egészen a múlt évszázadig különösen Krisztus szent vérének nyomai részesültek a leplen a legmélyebb vallásos tiszteletben. Addig nem értették és nem is érthették meg kellően a lenyomatot.

A szent lepel színe fehér, kissé sárgult, lehellet-szerűen rózsaszín árnyalattal. A lenyomatok pedig szigorúan egyszínűek: szépia, vagyis rózsás-sötétbarnák, s éles körvonalak nélkül olvadnak bele környezetükbe. Így megérthetjük az olasz leírások e kifejezését: „contorni sfumati”, — olyan körvonalak, melyek eloszlanak, mint a füst és pára. Csak ahol vérfoltokat látunk, ott változik a szín élesen elhatárolt területeken erősen rozsdássá.

A szent lepel valódiságának úttörő szószólója, dr. Tonelli, a következőkben jelöli meg a lenyomatok jellemző tulajdonságait. Állításait megfelelően kiegészítem és kifejtem.

A lenyomatok elsősorban mindenütt egy szín-árnyalatúak. A legvilágosabb helyeken a gyolcs természetes színe látszik; ott nyoma sincs semmiféle festékanyagnak, amint ezt a fényképnagyítások megdönthetetlenül igazolják. A lenyomatokat apró szemcsék alkotják, melyek szorosan állanak egymásmellett. Ezeknek színe annál intenzívebb, minél közvetlenebbül hathatott a lepelbe burkolt holttest azokra az aloe-és mirha-szemecskékre, amikkel a lepel sűrűn be volt hintve. A lenyomatok oly módon keletkeztek,

hogy az aloe a test alkalikus kigőzölgései által oldhatatlan festékanyaggá: aloetin-né változott. Ez képezi az egész titokzatos és érdekes jelenség alapját. Színük szép rozsdavörös, s előlről bámulatos pontossággal adják vissza egy emberi test alakját, sőt olyan szépséggel, amelyet egyetlen középkori művész sem hozott létre. Oly tökéletes ez az alak, hogy egyedül Michelangelo lehetne művésze. Vannak ugyan kisebb hibái, mint amilyen pl., hogy a mellkas és a csípő kissé erős, az arc kissé keskeny, — de mindennek ellenére a test arányai oly tökéletesek, hogy ilyet csak a legnagyobb művész: a természet alkothatott.

A Keresztrefeszített kezének lenyomata — minden tradícióval szemben — átszúrt csuklót és nem átszúrt tenyeret vagy kézfejet mutat. Továbbá a holttest teljesen ruhátlan — Krisztuson pedig szigorú zsidó szokás szerint legalább is egy kisebb ágyékkendőnek kellett lennie a keresztrefeszítéskor. (Sanhedrin 6, 3.) Csupán a bebalzsamozásra elkészített holttesten nem kellett ennek már rajta lennie. Egyetlen középkori festő se merészelte volna Krisztust így ábrázolni. Minden ez időből származó hamisítványon és másolaton megtaláljuk kivétel nélkül a hozzárajzolt kendőt. Krisztusnak ily ábrázolása egészen egyedülálló dolog. S a mellett a kérdés oly természetesen, oly finoman van megoldva az Üdvözítő kezének keresztbetételével. Ez ismét olyasvalami, ami egyetlen hamisítónak se jutott volna eszébe.

A test körvonalain világosan látjuk a vérzés nyomait. Látjuk a homlokon, a fej hátsó részén (mely a töviskoronától vérzett), a bal kézfejen, mindkét alsókaron, a talpakon, és a körmökön. Ez mind sebből ömlő vérnek a nyoma. Ezt az ömlést a szív működés idézte elő; viszont a test jobboldalán levő sebből, — minthogy itt hiányzott a „vis a tergo”, a szív hajtóereje — sötét, mondhatni sűrű a kifolyt vér, olyan, mint minden más folyadék, csupán súlyánál fogva folyik. Mint orvos, felhívom a figyelmet arra, hogy ilyesmire egyetlen középkori, 14. századbeli festő se

jöhetett rá; hiszen Harvey a vérkeringés mibenlétét csupán 1628-ban állapította meg.

A testet elől is, hátul is a korbácsütések nyomai borítják, amiről e művecske 6. fejezetében részletesen lesz szó. Itt kiemelem, mint minden szerző, ki e témáról ír, hogy feltűnő sűrűn fordulnak elő egészen kicsiny, 2·5—3 cm hosszú nehezekektől származó nyomok, és pedig mindig párosával. Állítólag negyven ilyen párt számoltak volna meg, ami megfelel a római törvény szerint előírt korbácsütések számának. Nyomai ezek a szomorú emlékezetű római korbácsnak (*flagrum romanum*) s színezésük különösen eleven. Láthatók egyéb, legyezőalakúan széjjelfutó ütésnyomok is, kivált az oldalakon s a csípőn; ezek más kegyetlen eszközöktől erednek, — talán tövises vesszőktől vagy ostortól, stb.

Ezek a lenyomatok legerősebbek és legvilágosabbak azoknak a testrészeknek megfelelő helyeken, melyek a lepelre helyezéskor, vagy a lepelrel való beborításkor lehetőleg közel jutottak hozzá. Viszont hiányoznak a lenyomaton a testnek azon részei, melyek többé-kevésbé távol voltak tőle; mint pl. a nyak, a mellkas felső része, a lágyék, a keresztcsont hajlata, a térd homorulata, az alsó lábszárak sarok fölötti része s a balláb elől lévő fele. Más szóval: a test kiemelkedőbb részei: a hajzat, az orr, a szemöldökcsontról, bajusz, szakáll, ajak, továbbá a váll, alsókar, kéz, a gerincoszlop, ülőizom, a térd, az alsó lábszár felső része és a talp lenyomata nagyon határozottan tűnik elő a vásznon a jellegzetes rozsdabarna színben. Egészen hiányzik azonban a mélyenfekvő testrészek lenyomata; hiányzanak a szemgödörök, az orr- és arcbarázdák, az ajakbarázda, a nyak, a kulcscsont, a mellkas felső része, a has és az ágyék oldalrészei, stb.

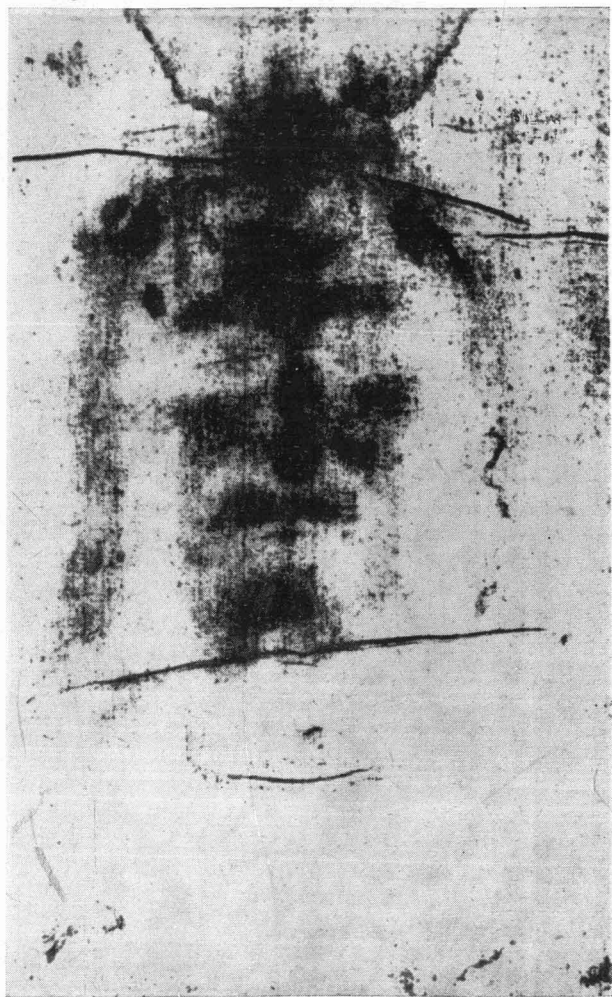
Még világosabban: e lenyomatok tisztára negatívak; fordított fény- és árnyjátékuk van, a test jobb- és balfele is föl van cserélődve. (Úgynevezett tükörkép ez; a tükörben is balról látjuk a jobbkezet s jobbról a balt, a nélkül, hogy ennek igazán tudatában lennénk.) Tehát e lenyomatok tökéletesen olyanok, mint a fény-

képészeti negatív kép. Viszont a vér lenyomatai egészen más viselkedést tanúsítanak. Ezek közvetlen érintkezés által keletkeztek; a szent lepel hozzányomódott Krisztus szentséges véréhez, s átitatódott vele. Ezek tehát pozitív lenyomatok, s mint ilyenek, a fényképész lemezen negatív képet adnak. A fényképezőgép lencséje előtt, a lemezeken és a kópiákon a kétféle lenyomat természetének megfelelően viselkedik.

A modern fényképészeti tudománynak köszönhetjük, hogy a kereszténység e legdrágább ereklyéje mindenki számára hozzáférhetővé vált s nem lehetünk eléggé hálásak Secondo Piának, aki 1898-ban az első fényképfelvételt készítette róla.

Megjegyzem még, hogy a szent lepel bármely tetszésszerű részéről készült mikrofotografián sehol festőanyagnak vagy valamilyes festőtechnikának nyomát sem lehet felfedezni. (A középkorban egyedül temperafestékről lehetett volna szó. A festőanyagnak tojásfehérjével vagy ennyvel való keverékéről. A vízben oldódó anilinfestékek itt egyáltalán nem jöhetnek tekintetbe, minthogy ezeket csupán az elmúlt évszázad folyamán fedezték fel.) A lenyomatot csakis szemcsés foltok, elmosódó és egymásbaolvadó körök alkotják, melyek egyszerűen beszívódtak a gyolcsba.

Természetesen módfelett érdekel bennünket, hogy a lenyomatok keletkezésének mi a legvalószínűbb magyarázata. Pia 1898-i fényképfelvétele rendkívül felizgatta az akkori művelt világot, mely azonnal két ellentétes táborra oszlott. A felfedezéssel szembenállók között sok pap is volt. Védelmezői közül különösen a párizsi biológiai egyetem tanára, Vignon Pál állott elő döntő jelentőségű bizonyítékokkal. 1902-ben jelent meg „Le saint Linceul de Turin” című kimerítő műve, melyben igen sok bizonyító erejű, — főként kísérleti anyagot gyűjtött össze. Megvilágította a legkülönbözőbb idevonatkozó problémákat s megcáfolta az ellenvetéseket. 1931-ben két tudományos bizottság alakult: egy olasz, melynek Fossati turini kardinális az elnöke, s egy francia, Verdier párizsi bíborossal az élén. Ezek

Krisztus arca a Szent Leplen; a fotográfia negatívja.

Utánnyomás tilos.

elfogadták a maga teljességében Vignon magyarázatát, mely a legelfogadhatóbb és a legvalószínűbb; s elfogadták azért, mert igazolta úgynevezett vegyi távolra-hatási kísérletekkel, mint az olaszok mondják: vaporigraphismus-sal.

Ennek a teóriának alapját az a megállapítás képezi, hogy az aloe lúgos vegyi anyagok behatására oldhatatlan festőanyaggá, aloetin-né változik, mit a golyos mohón magába szív. Pontosabban: a verejték, a vér, a holttest oszlásánál keletkező kigőzőlgések, röviden mindaz, ami húgysavas sókat tartalmaz, vegyi átalakuláson megy keresztül, s ammonium-karbonáttá, majd ammoniákká válik, ami vegyileg megköti az aloe anyagát. Ezt Colson, a híres vegyész állapította meg.

Tonelli professzor művébe, valamint a „Rivista dei Giovanni”-ban megjelent értekezéseiben reprodukálja az általa s Vignon által szerkesztett sémákat és diagrammokat, melyek a test különböző részeiből származó ammoniák-kigőzőlgések hatását szemléltetik, s egyúttal nagyon tanulságosan megmagyarázza, hogy pl. Krisztus arca miért látszik feltűnően keskenynek, stb. A vegyi hatóanyag a testből származott, a festőanyag pedig a leplen volt és nem a testen; így a golyoson az érzékeny lemeznek egy bizonyos neme képződött.

Egy másik, fizikai teóriának, melyet Busnelli, a tudós jezsuita igyekezett érvényre juttatni 1933-ban a „Civiltà Cattolica”-ban, úgylátszik nem sok kilátása van arra, hogy általános tudományos elismerésben részesüljön. Busnelli mindent fizikai úton igyekszik megmagyarázni; szerinte: „Az aloe nedve a melegben megsűrűsödik s barna, fekete, sárgászöld masszát képez . . . Krisztus testét még az alkonyat beállta előtt eltemették, tehát még melegnek kellett lennie; még lázas meleg volt . . . Begöngyölték az aloeval átitatott golyosba. A test melegével való érintkezéstől az aloe lassan fölmelegedett, és pedig különböző fokban a szerint, hogy mennyire érintkezett a melegforrással, hogy milyen távolságban volt tőle . . . így keletkezett a lenyomat. Amint a meleg hatása megszűnt, a kép kiala-

kulása nem folytatódott tovább; olyan halvány és ködszerű maradt, amilyennek ma látjuk."

Szerinte ilyen módon keletkezhetett a kép, s lett oly állandóvá és rozsdavörös színűvé. „Talán nem lenne nehéz ezt kísérlettel kimutatni próbálni, amit azonban átengedünk másoknak” — teszi hozzá Busnelli.

Vignon tanár, az ismert biológus azonban 30 esztendővel ezelőtt teóriája igazolására kísérleteket végzett, mégpedig teljesen pozitív eredménnyel. Gipszöntvényből emberi arcot s alakot készített, átítatta ezt ammoniákkal, — s az aloeval behintett gyolcson nagyjában és egészében hasonló eredményt ért el.

A fizikai teóriát én sem látom igazoltnak. Óriási különbség van ám a tűz heve (amely 1000—1500 fokon felül van) és a lázas hőmérséklet között, amely az embernél, — mint később hallani fogjuk — tetanusz-halál esetén a legmagasabb: 44 fok. És meddig tarthat ez a hő a halál beállta után? Állandóan fogy, — s körülbelül 16—24 óra múlva a test és a környezet hőmérséklete teljesen ki van egyenlítődve. Kétlem, hogy ilyen hőmérséklet s ennyi idő elégséges lenne a lenyomatok létrehozására; Vignon különben beigazolta kísérleteivel, hogy a közvetlen érintkezés folytán keletkezett lenyomatok csak zavarják a szent leplen a képet, de semmi közösségük nincs vele.

Se a középkor, se az újkor egészen a múlt század végéig nem értette kellően a rendkívül értékes turini ereklyét. Csak 1898-ban sikerült rejtélyét váratlan módon megfejteni.

IV. A tudomány 19 évszázad mulva lefényképezi Krisztus testét.

„Tedd ide ujjadat, és nézd kezeimet;
és nyujtsd ki kezedet és tedd az én
oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem
hívő!”

(Ján. 20, 27.)

A szent lepel valódiságának kérdésében teljes fordulatot jelentett: a tudomány legfiatalabb ágainak egyike, a fotografálás. A kereszténység legértékesebb erekljének valódisága felől váratlan bizonyyságot nyertünk általa, s lehetővé tette számunkra a soha nem sejtett dolgot: hogy 19 évszázad mulva lefényképezzük Krisztus szent arcát.

A halotti leplen levő alak körvonalait ugyan meglehetősen hűséggel lefestette Reffo olasz festő az 1868-i kiállítás alkalmával; ám csupán 1898-ban kapta meg az engedélyt I. Umberto királytól Noguier de Malijay szaléziánus páter, a rend turini liceumának fizika- és vegytantanára, hogy fotografálás útján készítsen teljesen hű másolatot az olasz királyi család e legértékesebb kincséről. A munkával a legtehetségesebb turini amatőr-fotografust, Secondo Pia ügyvédet bízták meg. A meglehetősen nehéz feladat kitűnően sikerült. Bámulatát csak a legnagyobb erőfeszítéssel bírta elfojtani, amint a kép előhívásakor megjelent előtte Krisztus arcának pozitív mása. Erre egyáltalán nem számított. Alig bírta a szent lepel negatívját a rögzítő fürdőbe dobni. És valóban: felvétele világesemény volt. Felfedezésének világraszóló fontosságát még növelte a felülvizsgálat, melyet a híres szakember, Giuseppe Enrie 33 év mulva végzett.

Amiről senki sem álmodott, ami szívünk legtitkosabb vágya volt: azt most elénk tárja a fényképész lencséje és érzékeny lemeze, tehát két olyan dolog, miről eléggé ismeretes, hogy szuggesztíó, képzelet, csalóka ábrándkép nem befolyásolja.

Elsőrendű felfedezés ez, mert megfejtette a szent leplen levő sajtáságos ábra rejtélyét. S még fontosabb, hogy megingathatatlan alapra helyezte a lepel valódiságának kérdését. Hiszen 1898 előtt, tehát azon évszázadok alatt, melyekben a szent lepel francia és itáliai földön volt, senkinek sem lehetett sejtelme sem arról, hogy a rajta lévő lenyomatok tökéletes negatívok, vagyis olyan magatartást tanúsítanak, mint a fotografáló lemezek, melyeknek érzékeny rétege felvette a rájuk vetített képet: a fény és az árny fordítva van rajtuk, s az oldalak is fel vannak cserélve, mint a tükörképen. Olyan dolog ez, ami a most kilencvenéves fotografálás feltalálása előtt senkinek eszébe sem juthatott, mert a természetben ilyen negatív sehol sem fordul elő!

A modern kísérleti tudomány tehát megfejtette annak a szent ereklyének titkát, melyet évszázadokon át féltve őriztek s nagy tisztelettel vettek körül. Igazolta, hogy valóban a Megváltó testének körvonalai vannak rajta. Lehetővé tette, hogy 19 évszázad múlva lefényképezzük szentséges arcát, mint valóságot. A fölfedezés hatása oly nagy volt, hogy 1934 december 11-i számában még a Vecerni Ceske Slovo is, — melyről pedig semmikép sem lehet állítani, hogy szent vallásunk iránt jóindulattal viseltetik — kimerítő cikket hozott róla ugyanazon címen, mint amely e fejezet fölé van írva. Ezt itt lojálisan elismerem.

A modern fényképészeti tudomány, — mely semmiféle kompromisszumra nem kapható — igazolta továbbá, és különösen nagyítások, stb. által megállapította, hogy a leplen semmiféle hamisítás nem történni lehetett, és hogy valami efféle senki ki se gondolhatott — mint ahogy az orvosi tudomány is kimutatja ezt a szent leplen tett csodálatos felfedezéseivel. Az ereklye iránti tudományos érdeklődést, — melyet Pia első, még tökéletlen felvétele 33 éven át ébren tartott — még növelte Enrie sokkal tökéletesebb technikai szakismerete. Az ő 1931-ben készült felvétele kétségtelen diadalát jelenti annak a felfogásnak, hogy a fölséges

ereklye valóban eredeti. Ebben áll munkájának mérhetetlen fontossága.

A turini halotti lepelnek ez a hivatalosan megbízott fényképezője csupán 1933-ban adta ki a Societa Editrice Internazionale-nál „La Santa Sindone rivelata dalla fotografia” („A fényképezés megfejté a szent lepel rejtélyét.”) címen terjedelmes művét, mely magában foglalja tanulmányainak egész bőséges anyagát és meglepő eredményét. A szerző elsősorban azt hangsúlyozza, hogy a szent lepel lenyomatainak megértéséhez ismerni kell a fotografálásnak legalább alapelemeit: hogy a fényképezőgép lencséje által felfogott fény bizonyos vegyi folyamatot idéz elő az érzékeny ezüstlemezen, mely az előhívóban a fényt és árnyat, jobb és baloldalt illetőleg fordított képet ad. (Úgynevezett negatív képet.) Csak újabb megfordítás által kapunk helyes megvilágítású és helyes fekvésű, úgynevezett pozitív képet. Olyan dolog ez, ami manapság, az amatőr-fotografálás nagy fejlettsége mellett úgyszólván mindenki előtt ismeretes.

De csak manapság. Az úgynevezett daguerreotypiának, a tulajdonképeni fényképezés megelőzőjének felfedezése előtt természetesen senkinek se lehetett a dolgról sejtelme sem. Amit pedig valaki nem ismer, azt nem is utánozhatja jól. Éppen azért nem sikerült egyetlen festőnek sem — a híres Dürert se véve ki — a szent lepel lenyomatának, mint negatív képnek — tökéletesen hű másolatát adni. Műveik a pozitív és negatív képnek szegényes és zavart keverékei.

Csak fizikai törvények munkálkodhatnak az őket jellemző abszolút pontossággal, tökéletességgel és következetességgel. S e tekintetben Krisztus testének a szent leplen levő lenyomatai teljesen hasonlóak a fényképezési negatívhoz; vagyis a testnek azok a részei, melyeket a világosság legjobban ér: a homlok, orr, a száj, a kezek a legsötétebbek, s ami a valóságban jobboldal, az balnak látszik. Hasonló viselkedést tanúsítanak mindazok a testrészek, melyek Vignon-nak fentebb említett teóriája szerint ammoniák-kigőzölgés

által hatottak az aloveal behintett, tehát reájuk nézve érzékeny lemezre, — míg a vér lenyomatai, valamint a sebeké, melyek a szentséges folyadékot, a megváltói vért érintés alkalmával adták át az azt magába szívó gyolcsnak, egészen normálisan viselkednek. Fényképezéskor a negatív lemezen negatív, a pozitívon pozitív képet adnak, s megsemmisítik Busnelli-nek, a tudós jezsuitának az előző fejezetben előadott fizikai teóriáját.

A mondottak következtetéseképpen Krisztus szentséges testének a leplen levő negatív lenyomatai a negatív lemezen pozitív képet adtak, ami az első fényképezőt rendkívül meglepte és méltán fölizgatta. Az ilyen lemezen nemcsak megfelelő világításban látjuk a Megváltó arcát és testét, hanem a test két oldalának elhelyezése is helyes; ami a valóságban jobboldal, az itt is az, stb. A vér lenyomatai azonban, a helyett, hogy sötétek lennének, világosak. Csupán azon a papíron válnak pozitívvá, sötétté, melyre a képet a negatív lemezről levonjuk.

Most már megértjük, miért nem tudta senki a lepel rejtélyes lenyomatait Secondo Pia fényképezése előtt megfejteni. Pedig az Úr szenvedéseinek valóságos könyve ez, — csak olvasni nem tudtuk. Most már megértjük, miért nevezte e lenyomatokat egy fél évszázaddal ezelőtt P. Segneri, a lánglelkű turini szónok olyan éktelenségeknek, „melyek iránt égő szeretetre kell gyulladnunk”. („Deformitas che in amora.”) Most már megértjük e könyvet — és bámulunk azon, hogy mi mindent mond el, mihelyt titokzatos írásának kulcsát megtaláltuk.

Mindezt elmondja Giuseppe Enrie lovag, az olasz hivatásos Fotografusok Szemléjének egykori főszerkesztője, a híres szakember s az olasz tanulmányozó-bizottság egyik tagja. Említett könyvében rendkívüli lelkiismeretfességgel és pontossággal írja le mindazokat szak kutatásokat, melyeket a szent leplen végzett. Nemcsak a felhasznált lemezek kiterjedését és márkáját (gyári jelzését), az objektív erősségét, minőségét, világítását stb. jegyzi fel, hanem általában világos képet ad egész

munkájáról. Csodálatos felvételeit kétízben végezte 2—2 óráig tartó munkaidő alatt; 1931 május 3-án és 22-én éjjel fél 11-től fél 1-ig, a tudományos világ nagyszámú képviselőjének jelenlétében. Tekintetbe kell venni, hogy 16,000, majd 20,000 gyertyafénynél fényképezte le azt a fehérés, elsárgult gyolcsot, melyen néhány nem egészen határozott, szinte az eltűnésig elhalványodott rozsdás lenyomat van. Mikor aztán felvételein világosan látjuk Krisztus bámulatra keltő képét, de még a gyolcs ráncait is, el kell hogy fogjon az ámulat, — mint ahogy Fossati bíboros is térdre hullott a lenyűgöző látványtól s így kiáltott fel: „Mily vigaszt nyújtott nekem az Úr, szentséges arcának látása által!”

Fontos, hogy úgy a lemezeket, mint Enrie képeit őt szakember hivatalosan, bizottságilag felülvizsgálta.

Giulio Turbila turini jegyző 1931 május 28-án kelt 122,260. számú hivatalos bizonyítványa igazolja, hogy a negatív fénykép-lemezeken a *legcsekélyebb retusálás sincs*, és hogy a pozitív képek annak teljesen hű másolatai.

Aki csak némileg is járatos a fotográfálás tudományában, tisztában van azzal, hogy a lepelnek, vagyis a fehér gyolcsnak képét a rajta levő sötét lenyomatokkal normális úton kapjuk meg; úgyhogy a negatívról egyszerűen másolatot vonunk le érzékeny papírosra. A Megváltónak a szent leplen levő pozitív képére azonban csak úgy tehetünk szert, ha az első negatív lemezről egy másik lemezre készítünk felvételt (tulajdonképpen diapozitívet készítünk) s erről vonjuk le érzékeny papírra a másolatot.

„A fényképezőgép lencséje olyan szem, mely sokkal kitartóbban néz és élesebben lát, mint az emberi szem. Feljegyez mindent, olyan átható fénnél, amelyet mi elviselni nem bírunk; feljegyez mindent, előítélet vagy befolyásolás nélkül, a lehető leghívebben, irgalmatlanul, s minden szuggesztióval dacolva.” „Eljött azért, hogy mindenkinek, aki látni akarja e ritka ereklyét, kezébe nyomja annak képét . . .” — mondja Enrie, a szakember. S ez a lencse, mely mindent job-

ban, pontosabban és tárgyilagosabban lát, mint az emberi szem, nemcsak élénk állítja Krisztus valódi arcképét, de ezenfelül arra is képes, hogy valódiságának tudományos bizonyosságát adja.

A fényképnagyítás, mely oly bámulatos szolgáltatokat tesz pl. a bírósági írásszakértőknek, s melyet az orvosi tudomány is oly sokszor felhasznál, — nem-várt pontossággal és bizonyító erővel döntötte el a szent lepel valódiságáról folyt vitát.

A bizonyságok Enrie szerint a következők:

1. A test lenyomata a leplen — a vérfoltok kivételével — tökéletes negatív kép, és nem emberi kéz alkotta munka.

2. A nagyítások világosan kimutatták, hogy a leplen nyoma sincs semmiféle festékanyagnak, ecsetvonásnak, semmiféle rajznak, vagy főlvezolásnak.

3. A lenyomatok fény- és árnyjátékának körvonalai sehol sem élesek, hanem jellegzetesen elmosódnak.

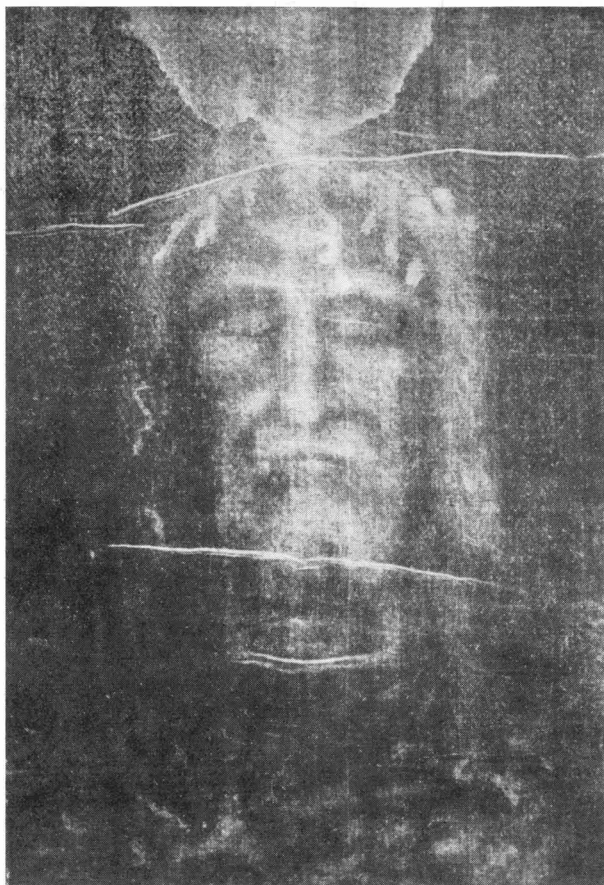
4. Az élesen körülhatárolt vérfoltok lenyomatának kifejezetten olyan jellege van, mely közvetlen érintkezésre utal. Intenzívek, — s rajzuk a legerősebb.

5. A lenyomatok anatómiailag egészen pontos és tökéletes arányokat mutatnak; az arc elárulja az egyéniséget és a fajt is. Nem éktelenítik el sem a dagadt részek, sem a betört orr.

6. A lenyomat árnyéka körül, tehát a szent lepel legnagyobb részén, teljesen hibátlanul látszik a gyölc szövése.

7. Ez a negatív lenyomat az Üdvözítő arcának nemcsak vonásait őrizte meg csodálatraméltó pontossággal, hanem ami ennél még sokkal fontosabb: lelkének kifejezését! Ez a legmagasztosabb a dologban!

A turini halotti lepel valódiságát ezenkívül bizonyítja a kétszeri tűz- s egyszeri vízpróba. Amint még hallani fogjuk; bámulatos orvosi dolgok is bizonyítanak mellette. Kizárt dolog, hogy a 13. vagy 14. század valamely csalója többet tudott volna ezekről, mint a mi legnagyobb tudósaink szinte tegnapig tudtak . .

Krisztus arca a Szent Leplen.

Cav. S. Pia fényképfőlvételének pozitívja 1898.

Engedéllyel.

Utánnyomás tilos.

Értelmes ember nem kételkedhetik ezekután a szent lepel valóságában. Ha valakinek mégis kételyei vannak, úgy ezeket csupán az az aggodalom okozhatja, hogy kénytelen lesz levonni a következtetést: porba kell borulnia a Megváltó végtelen, kimondhatatlan szeretete előtt. Egyéb nem tarthatja vissza az igazság elfogadásától.

Igen, a fényképészet technikájának föllendülésével világosság derült Krisztus e végtelenül értékes ereklényének valóságára is. S nemcsak Enrie, a szakember jutott ily bámulatos eredményekre, aki sokezer gyertyafénynyi mesterséges világításnál dolgozott; ugyanazokat állapítja meg annak a riporternek felvétele is, aki teljes napsütésben fotografálta le a szent leplet, mikor az búcsúzóul a turini dóm előtt volt kiállítva, — valamint minden olyan amatőrnek felvétele, akinek sikerült gépét a világ ez egyedülálló tárgya előtt ügyesen elkattintani. S 1931-ben, a kegyelem ez esztendejében, körülbelül két millió látogató és zarándok győződhetett meg saját szemével mindarról, amit Enrie 165 oldalas könyvében részletesen s illusztrálva előad.

Befejezésül még csak egy dolgot említek. Amit a fénykép mutat, az mindenki előtt magától értetődő. A magától értetődés pedig a filozófia legerősebb bizonyítéka. Enrie felvételeinek csodás fototechnikája maga is új, nagyszerű felfedezésként áll előttünk. A lelket fotografálta le! Krisztus valódi képét!

Mily ok az örömré, lelkesedésre, szeretetre!

Ha gondolkozunk, s az orvosi tudomány tárgyilagossági bizonyítékait is elfogadjuk, akkor ahhoz a sziklaszilárd meggyőződéshez jutunk el, hogy egyedül a valóság az, ami nem csal! S éppen a valóság az, ami a turini szent lepel eredetiségét bizonyítja.

Mily vigaszt nyújtott nekünk általa az édes Üdvözítő!

V. Történelmi dokumentum igazolja az Úr szenvedéseinek szörnyű kegyetlenségét.

„Az egész fő beteg, az egész szív keseredett . . . Tetőtől-talpig nincs benne épség; seb és kékség, földagadt kelés, be nem kötözve, sem orvossággal nem gyógyítva, sem olajjal nem enyhítve.” (Lz. 1, 5—6.)

„Nincs neki színe, sem ékessége; és néztük őt, és nem volt tekintete, hogy kívántuk volna őt, a megútáltat és legutolsót az emberek között, a fájdalmak férfiát, a nyomorúsághoz szokottat, ki elrejtette orcáját mint megútált, azért nem is becsültük őt. Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte és fájdalmainkat ő hordozta; megsebesítettett a mi gonoszságainkért, megromcsoltatott bűneinkért; a mi békességünkért van rajta a fenyték, és az ő kékségével gyógyultunk meg.” (Lz. 53, 2—5.)

„Föláldoztatott, mert ő akarta, és nem nyitotta meg száját; mint a juh leölésre vitetik, és megnémul, mint a bárány nyírója előtt, és nem nyitja meg száját.” (Lz. 53, 7.)

Mint az előző fejezetekből kitűnik, a turini halottas leplen egy erői teljében levő, keleti származású férfi holttestének egészen világos lenyomata látható, amely a legapróbb részletekig mutatja az evangélisták által leírt keserves halál nyomait.

Rajtunk a sor, hogy orvosi ismereteink és megfigyelőképességünk segítségével a lehető legnagyobb hűséggel olvassunk az Úr szenvedéseinek e nyitott könyvéből s hogy azt másoknak is hűségesen tolmácsoljuk.

Mint már az előző fejezetben elmondottuk, Krisztus testének e híres lenyomatait a testnek, vérnek, verejtéknek, stb.-nek kigőzölgései hozták létre, úgy hogy ammoniák-vegyületekké váltak a halotti leplen

levő aloeval és mirhával. Némelyek a Gethsemanikertben hullatott véres verejtékre is gondolnak itt; Szent Lukács szerint: „Lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vérnek cseppjei.” (22, 44.) — Tekintetbe véve a lenyomatok abszolút tökéletességét, véleményünket — nem lehet minden további nélkül visszautasítani. Amint hogy nem lehet álmélnodni Krisztus emberi természetének csodálatos reakcióján sem, mikor isteni mindentudása az Olajfák-hegyén elé tárta a legszörnyűbb halál félelmetes perspektíváját, és élete egész műve ideigvaló összeomlásának látását. Az emberiség szörnyű hálátlansága, az Egyházával szemben való ellenséges érzület, a szent vérén megváltott lelkek közönyössége és tunyasága, az istenkáromlások, az eretnekek, skizmatikusok és hitetlenek visszaélései szent nevével és tanításaival, — mindez valóban elégséges ok lehetett arra, hogy Krisztus verejtékmirígyei izzadság helyett azt a vért válasszák ki, mely a finom hajszálerekből beljűnk hatolt. — Hasonlóképen ömlik a konnersreuthi Neumann Teréz szeméből pénteki ekstázisai alkalmával könny helyett tiszta vér. — Nem szándékom a dologról döntő véleményt mondani, de bizonyos, hogy az ilyen módon véres verejtékkel átitatott bőr, a keresztfán elszenvedett vonaglások verejtékével együtt kiválóan alkalmas arra, hogy elősegítse rendkívül tökéletes lenyomatok létrejöttét a vásznon.

A szent lepelre pillantva, tekintetünk elsősorban annak a vérnek nyomain akad meg, mely bőségesen ömlött a fej sebeitől. E sebeket a Megkínzott fejére helyezett töviskorona idézte elő.

Vérzés nyomai látszanak a fej elülső s hátsó részén egyaránt. A hajzat szélén s a homlokon az okozta a vérzést, hogy éles tárgyak — tövisek — nagyszámban szúrták át a finom véredényeket, melyekből még a Szenvedő életében számos vérpatakocska, vagy legalább is bőséges csöppekben ömlő vér tört elő. Egy részük lefolyt addig, míg a szemöldök — különösen a bal — feltartóztatta. Mások a sűrű, hosszú haj között törték utat maguknak s a halántékre jutottak. Ismét

más vérpatakocskák összetapasztották a haját, a halál beállta után mintegy bekeretezték a hosszú, keskeny arcot s itt-ott megalvadtt csomókat képeztek. A vérzés jellege arra mutat, hogy a hosszú, éles tövisek sok vivőeret s ütőeret felszúrtak, de túlságosan nem roncsolták széjjel falaikat. Úgy vivő-, mint verőér-vérzésről van itt szó. Utóbbit az a nagyszámú vércsöpp tanúsítja, mely az átszúrt ütőerekből különösen a halántékon gyöngyözött, — bár a bal szemöldök fölötti vérnyom határozottan vivőérből eredő. A vivőér-vérzés főként a nyakszirten látszik; pataként folyt ott a szentséges vér.

Hátul a vérzés világosabban látszik: hosszú, kígyózó patakocskák kerülnek felszínre a fejtetőnek s a nyakszirtnek hajjal borított részeiről, és a vérzés lassúsága folytán állandóan szélesbednek. A fejtetőn csak két vércsöppet látunk; a többi véres nyom elhelyezkedése pontosan megfelel a fej legnagyobb kerületének, mely a homlokon és a nyakszirtcsont emelkedésén halad át.

Más szóval: a töviskorona ezeken a helyeken nyomta és sebezte leginkább a fejet. Léven pedig ez a tövissel koronázott fej a Megfeszítetté, a kereszt vízszintes gerendája a keresztreszegezéskor, valamint a kereszt felállításakor mélyen belenyomta a hosszú, éles töviseket a nyakszirt puha részeibe. Ezért olyan nagyon kifejezettek ezek a hátsó vérpatakocskák. Ha a töviskoronát a keresztrefeszítés előtt levették volna, akkor a vérrel átitatott haj egyetlen véres tömeget képezne. Tehát az exegétáknak arra a kérdésére, hogy a Megváltót vajjon töviskoronával vagy a nélkül feszítették-e meg, kénytelenek vagyunk ezt a határozott feleletet adni: töviskoronával!

Tekintettel arra, hogy a Megváltó töviskoronájának a római Szent Péter-, valamint Sta Croce di Gerusaleme-templomokban őrzött tövisei éppen úgy, mint az Andria-i vérző tövis (mely akkor vérzik, ha nagypéntek márc. 25-re, Gyümölcsoltó Boldogasszony napjára esik, ami 1932-ben történt meg) rendkívül hosszúak, körülbelül 8—10 centiméternyiek, — hajlom

ahhoz a felfogáshoz, hogy Krisztus töviskoronája az egyiptomi származású *acanthus orientalis* nevű bokor ágaiból készült. Annak tövisei ily rendkívül hosszúak, sűrűek és hegyesek. Ezek az ágak akkor is megsebezhetik a fejet, ha tekintélyes távolságra vannak tőle, miről könnyen meggyőződhetünk a mi varjútövis, vagy galagonyabokrunk ágainak segítségével is.

Ennélfogva meglehetősen bizalmatlansággal viseltelem egy másik erekye: a párizsi híres Notre Dame-templomban őrzött töviskorona iránt. Ez két részből áll; elsősorban egy másfél-két cm szélességű, kemény nádából font koszorúból, mely lényegesen nagyobb, mint a fej kerülete. Most aranydróttal van megmerevítve, s egykor egy másik nádfonat alapjául szolgált, mely a belefönt töviseket — állítólag a Ziziphus spina Christi (krisztustövis) nevű bokor töviseit — tartotta, mint ahogy ezt H. M. Gillet kimutatni igyekszik. A töviskoronát állítólag Szent Ilona hozta Palesztinából és Jusztnián császár (527—563) adott belőle töviseket Szent Germain párizsi püspöknek. Konstantinápolyban őrizték, honnan Balduin bizánci császár küldte Franciaországba IX. Lajosnak egy 200,000 fontnyi kölcsönzálogául; rettenetes összeg volt ez az akkori időkben. — Minthogy a szent lepel a fejtetőn nem mutat nagyobb vérnyomokat, pedig az ilyen töviskoronával való koronázás mellett ott a nagyobb vérzés elkerülhetetlen lett volna, — valószínűbbnek tartom a koronázás olyan módját, amilyennek G. Reni ismert képén látjuk. Csak-hogy persze nem elképzelt tövisekkel, hanem az *acanthus orientalis* valódi töviseivel történt.

Az arc, melyet a szent lepel megőrzött, bizonyítéka oly ember szenvedéseinek, ki életében a legkülönbözőbb kínzásoknak volt kitéve. Pontosan be-számol erről a halál beállta után keletkezett lenyomatról. A Krisztus fejről készült bámulatosan szuggesztív és plasztikus felvétel szent arcának vonásait úgy állítja szemünk elé, mintha a felvétel jobbról jövő megvilágítás mellett történt volna.

Úgyan lehet-e itt egyáltalán „megvilágítás”-ról

beszélni? A közelebbi megfigyelés és vizsgálódás megállapítja, hogy e sikerült fényképészeti beállítást tulajdonképpen az Űdvözítő arcának részbeni eltorzulása idézte elő. Az arc jobbról észrevehetőleg meg van dagadva s ez okozza a dolgot, a nélkül azonban, hogy zavarólag hatna. Mindenekelőtt a jobb arccsont van megdagadva azoktól az ütésektől, melyeket röviddel a halál előtt kapott. Ez a daganat folytatódik lefelé a jobbarcon, s az orr-, arc- és ajakbarázdánál még jobban szembetűnik. Az energikus metszésű, keleti orr a felsőharmadán egészen szét van zúzva s némileg balra tolult. A jobb szemhéj is meglehetősen föl van dagadva, s duzzadtsága áthúzódik a jobbszem belső szögletére. Észrevehetően dagadt a szorosan zárt száj alsóajka, valamint az állnak szakállal fedett baloldala, — hogy annyi évszázad múlva is tanúságot tegyen arról, mily embertelenül bántak az elítélttel. A két szemüreg felső íve is jelentékenyen kiemelkedik a szemöldök alatt. Bizonyos, hogy e két ív sok ütést fogott fel, mely a Fájdalmak Emberének szent arcára és szentséges zárt ajkára volt irányítva, mely életében csupán szeretetet és áldást árasztott.

Amit a Chambéry-i klarisszák állítottak, kik a szent lepel kiégett részeinek foltozása közben azt 14 napon át egészen közelről s a legalaposabban szemügyre vehették, — ugyanazt állítja Enrie is legsikerültebb fényképfelvételei alapján: hogy a Megváltó arca ütéseknek, ostromozásnak nyomát viseli . . . Mindez kiegészíti és igazolja, amit arról tudunk, mily szégyenletes szenvedéseket okozott a zsidó főtanács Krisztusnak, valamint, hogy az Antonia-erőd római katonáitól is mily kínokat kellett elviselnie a védtelen halálraítéltnak. E durvalelkű emberek mindkét csoportja szörnyűségesen bánt el szájalomraméltó áldozatával.

A jobb vállon — mely a balnál valamivel lejjebb van — különös dolgot vehetünk észre a turini szent leplen. Nyomás vagy zúzódás által keletkezett sebek és barázdák látszanak ott, mintha a vállat valamely nehéz tárgy nyomta volna (a Megváltó keresztfájának

súlya körülbelül egy mázsa volt), s az vájta volna a sebeket, melyek az úgynevezett „hatodik stigmá”-t alkotják. (Erről még szó lesz a 8. fejezetben.) Ez is új, egészen váratlan és rendkívül érdekes felfedezés.

De van még fontosabb dolog is. Annyi évszázad mulva oly kínzások nyomait olvassuk le a szent lepelről, amelyenkről a mi elpuhult és a túlságig humánus nemzedékünk álmodni se tud! Ez eredeti antik gyolcsba burkolt férfi testét halála előtt irtózatosan, minden mértéket felülmúló kegyetlenséggel megkorbácsolták, megostorozták! E bántalmazás nyomai most, évszázadok mulva is beszédesen elmondják, hogy mily szörnyűséges eljárás előzte meg a nemkevésbé kegyetlen bűntétést, a keresztfeszítést.

Az Üdvözítő egész testét: előlről a mellett, hasat, kezet, csípőt, combot, lábszárakat — hátulról a két vállat, lapockát, ágyékot, ülőizmokat, lábikrát stb. számtalan seb borítja, melyek közül sok, kivált a felső-combon, legyezőalakúan van elhelyezkedve.

Keresztül-kasul fonják, keresztezik ezek egymást, úgyhogy valóban igaz, amit Izaiás próféta 700 évvel azelőtt mondott az Üdvözítőről: „egyetlen ép hely sincs testén!” A fentebb említett klarisszáknak igazuk volt, mikor ezt mondták: (lásd: Tonelli, La Santa Sindone, 26. old.) „A sebek különbözősége arra mutat, hogy a Krisztust ostromozó poroszlók legalább is kétféle eszközt használtak: tövises vesszőket és ólomgömbbel ellátott szíjakat. A mellen meg a hason a korbács- és ostorütések nyoma oly számlálhatatlan, hogy nehéz lenne jelentékenyebb érintetlen helyet találni. A nyomok egymást keresztezik s elborítják a testet egészen a talpig.”

A sebek közül, melyeket a Caesareának zsidógyűlöletéről ismert helyőrségéből származó hat római katona vesszővel, ostorral s római korbáccsal oly sűrűn ejtett az Üdvözítő testén, kiválnak azok, melyek körülbelül 3 cm hosszúak és mindig párosával fordulnak elő. Állítólag 80 ilyen számláltak meg, ami megfelelné a 40 korbácsütésnek, amennyit a római szokás

az ostorozásoknál engedélyezett, hogy az elítélt élete veszélyeztetve ne legyen. A korbácsot, a flagrum romanum-ot fémgolyó-párok képezték; a golyókat pálcika fogta össze, melyre szíjak voltak erősítve, s ezek kötötték össze a fogantyúval. A korbács csak két ilyen golyó-párból állott, de így is elég volt ahhoz, hogy szörnyű kínzóeszköz legyen. Úgyes poroszló kezében így is alkalmas volt nemcsak arra, hogy az ütés helyén a testről lenyúzza a bőrt, de arra is, hogy az izmokat szétzúzza s még a bordákat is láthatóvá tegye. Gérard Cordonnier mérnök lefényképezte infravörös és ultraviola sugarakkal az Argenteuil-ben őrzött szent tunikát, és figyelemreméltó, hogy ezen is láthatók a jobb vállon, valamint a háton jórészt párosával elhelyezett sebek nyomai, úgyszintén a nagy vértócsa is a bal ágyéktájon. Ez a turini szent lepel valódiságának közvetlen bizonyítéka. Dr. Miklik tanár „Krisztus szenvedése” című szép könyvének 299-ik oldalán nagyszámú régi római író idéz, kik leírják ennek az ókori büntetésmódnak hallatlan szörnyűségét, mely nemcsak a becsületet, de az egészséget is tönkre tette. Úgy összeszaggatta a testet, hogy a belek is láthatókká váltak. Sokan haltak meg ostorozás közben, és sokan lettek egész életükre nyomorékká . . . Ezért tiltotta meg Porcius és Sempronius törvénye még Krisztus előtt szigorúan, hogy római polgárt ostorozzanak.

Ha a megszámlálhatatlan sebet szemléljük, mely a szó szoros értelmében fűdi a Megváltó testét, joggal csodálkozhatunk azon, hogy nem lehelte ki szentséges lelkét közvetlenül ez ostorcsapások következtében. És megértjük egészen, amit a szent hagyomány útján tudunk: hogy a Megváltó háromszor elesett a kereszt súlya alatt. Egészen megértjük az evangéliumnak azt a följegyzését is, hogy a római katonák kényszerítették Cyrenei Simont, hogy segítsen az elítéltnak a nehéz keresztet vinni. Nem akarták, hogy útközben meghaljon! A megkínzott Jézus bizonynyal mérhetetlen sokat szenvedett. De mert mindezt a nagy szenvedést felajánlotta

értünk mennyei Atyjának, — mint a csendes bárány, úgy ment a vesztőhelyre. Áldozatát megpecsételő őt szent sebtől megint nagyon szépen és orvosilag egészen pontosan mutatja a turini halottas lepel.

Mint ahogy ezt a következő fejezetben bővebben ki fogom fejteni, a keresztrefeszítésnél azzal idézték elő a halált, hogy az elítéltet oldalt kinyújtott karokkal felfüggesztették, hogy lógjon a keresztfán! Ez okból alaposan oda kellett erősíteni; úgyhogy a test súlya a kezeket át ne szakítsa, s így az elítélt élve le ne zuhanjon. A láb odaszegezésének alárendelt jelentősége volt; ez csupán azért történt, hogy az elítélt ne lóbálódzék és hogy szükségtelenül ne vesse testét ide-oda. A láb odaszegezésének módja — mint később ezt is kifejtem — olyan volt, hogy a halál beálltát tetszés szerint siettette, vagy késleltette.

Orvosi szempontból tekintve a dolgot, teljesen kizárt, hogy az Üdvözítő két tenyerét szúrták volna át s ő így függött volna a kereszten. A tenyérben nincs olyan izom, de még egyetlen ín sem, amely a test súlyát tartani bírná s meg tudná akadályozni, hogy az elítélt szétszakadt kézzel le ne essék a keresztfáról. Sőt még az a lehetőség is adva volna így, hogy az elítélt egy erős rándítással kiszabadítsa magát. A római hóhérok ebben szakemberek voltak s bizonyos, hogy számoltak ezzel. Barbet Péter doktor, a párizsi Szent József-kórház orvosa röviddel ezelőtt megjelent „Les cinq plaies du Christ” című iránytjelölő tudományos művében, anatómiai elemzés és közvetlen kísérletek alapján a keresztreszegezés módjának végérvényes orvosi magyarázatát adja. Kísérletei végzésére egyenesen a turini szent lepel tanulmányozása indította, s bár kételkedéssel fogott hozzá, — anatómiailag, orvosilag a legexaktabb tudományos módon bebizonyította a csodálatos halotti lepel valóságát. — Van Dyck-on kívül — aki a szent leplet saját szemével látta — talán nincs egyetlen festő vagy szobrász sem, aki a keresztrefeszített Krisztust nem tenyerén keresztül-szegezve ábrázolta volna! A stigmatizáltakról pedig

rendszerint azt hiszik, hogy sebeik — különösen a kézen — pontosan megfelelnek Krisztus sebeinek. Pedig semmi sem tévesebb ennél a felfogásnál! Kivált a konnersreuthi stigmatizált sebei vannak szépen kiképződve úgy a kéz hátán, mint a tenyéren. A kéz hátán kirajzolódik a szegek négyszögletes feje, a tenyéren pedig a szögek hegye . . . Pedig hiszen a szegezésnek minden megfeszítettnél éppen fordítva kellett történnie: a szegek feje került előre a tenyérbe s a hegye a kéz hátára!

Azt hiszem, hogy Assisi szent Ferenc stigmái megfelelően voltak elhelyezve. Am a stigmákról s Krisztus valódi sebeiről oly szépen mondta egyszer Neumann Teréz: „Az emberek gyakran hiszik azt, hogy az édes Üdvözítő oly módon volt a keresztre szegezve, ahogyan én viselem sebei nyomát. Csakhogy erősen tévednek. Őt sokkal szilárdabban és jobban kellett a kereszthez erősíteni! Az én sebeim — s általában a stigmatizáltakéi — csupán csodás kegyelmek forrásai!” Hozzáteszem, hogy misztikus kegyelmekéi, melyek Krisztus szenvedéseinek érdemei által szélesebb rétegeknek adatnak meg.

Barbet doktornak tehát sikerült egészen tudományos módon az Üdvözítő balkeze sebének a turini leplen levő lenyomatát használva föl — megállapítani s röntgen, valamint boncolás által igazolni a következő rendkívül érdekes dolgot:

A szegét a kézfej gyökerébe ütötték bele, annak első homorulatába. Itt csodás könnyűséggel keresztülment a kéztő csontocskáinak első és második sora között; az első sorban az os naviculare, semilunare és triquetrum, a második sorban pedig az os multangulum maius, multangulum minus, capitatum és hamatum között. Mikor barbet doktor kísérlete alkalmával a lehető legpontosabban tartotta magát a sebnek a szent leplen levő lenyomatához, a szeg — mely körülbelül akkora volt, mint a Megváltó keresztfájának most is őrzött szegei — csontok megsértése nélkül s minden különösebb ellenállás nélkül hatolt keresztül a csontok

közén s ki a kéz hátán, hogy azt a lehető legszilárdabban odaerősítse.

Mily irígylésreméltó gyakorlati ismeretekkel bírtak az anatómia terén ezek a római hóhérok, kik éppen a Megváltó idejében oly sokszor gyakorolták szomorú művészetüket! Pontosan azon a helyen szögezték át a kezét, ahol nemcsak az igen erős első, de a hátsó kéztő-inak is mintegy egységes tömeggé fogják össze a csontocskákat, és ahol a tenyér alatti részen is rendkívül erős szalag (ligamentum carpi transversum volare) képződik. A kéz ilyen szegezés mellett játszva megbírja a test súlyát. Az a szeg, mely ennek a szalagnak alsó széle alatt van beütve, sziklaszilárdan tart, s lehetetlen a szeget a sebből az életfenntartási ösztöntől hajtva kirántani. Erről pedig sehol másutt kezeskedni nem lehet. Akkor éppen nem lehetne, ha a szeg az alsókar végén lenne beütve a két csont közé. A Megváltó a lehető legszilárdabban volt a keresztfára erősítve, s a mellett — a próféták jövendölése szerint — egyetlen csontja se sérült vagy töretett meg! Nem csodálatos dolog ez?!

Barbet doktor azonban még más pontos anatómiai és kísérleti eredményekkel is meglepte az orvosi világot. További kísérletei folyamán, újra meg újra megbizonyosodott arról, hogy az ily módon való keresztreszegezésnél az érző és mozgató ideg, a nervus medianus, okvetlenül érintést, sérülést szenved, sőt odaerősíttetik. Ennek folytán a hüvelyk a kis ujj felé fordul, — ami nyitját adja annak a rejtélynek: miért nem látunk a turíni szent leplen hüvelykujjat, miért van az elrejtve a többi ujj mögött? Ez az orvos akaratlanul fölfedezte a Megváltó s egyáltalán minden keresztrefeszített szörnyű kínjainak eddig ismeretlen hatalmas forrását! Mint azt mindjárt kifejtem, az izomösszehúzódás borzasztó kínjait az örülésig fokozza az idegfájdalom, a felfüggesztés a megsebzett s egyúttal odaszegezett idegnél fogva! Borzalom és rettenetes dolog!

Barbet doktor szemügyre vette a balkéz hátából

folyó vér irányát s abból megállapította, hogy a vállak s kifeszített karok körülbelül 65 foknyi szöget képeztek a testtel. Ezt a számunkra nagyon fontos körülményt közelebbről meg kell magyaráznom. Barbet doktornak ez a megállapítása bizonyítja, hogy Krisztus eredetileg vízszintes irányban kinyújtott, tehát a testtel 90 foknyi szöget képező karokkal feszítettett a keresztre, s a karizmok a test súlyától nyúltak ki úgy, hogy a fej, nyak és felsőkarok által bezárt szög 65 foknyivá vált, majdnem harmadával megkisebbedett. Mert ebben a kivégzési módban az volt a legkegyetlenebb, mondhatni démoni dolog, hogy a karokat a testtel derékszögű irányban lehetőleg jól kifeszítsék s aztán szilárdan odaerősítsék. Ezzel ugyanis az izomzat a test súlyának úgyszólván egyedüli hordozójává vált. Ha a felső végtagok felfelé lettek volna a keresztre erősítve, akkor a súly legnagyobb részét a csontok és inak vették volna át. Tehát Ledényi dr. magántanárnak ama legújabb felfedezése mellett, melyet a rekeszizom-lélekzésre vonatkozóan tett, ez a körülmény rendkívül értékes támogatója a teóriának, melyet én a keresztfeszítés-okozta halálra nézve felállítottam. Egészen téves dolog az Üdvözítőt spanyol módra felfelé feszített karokkal ábrázolni a keresztfán. — A kéz sebeinek vérzése mihamar elállt, minthogy nagyobb vér-
edény nem sérült meg. Valamely végtagnak ilyen vérzése nem okozhat halált, mint ahogy ezt némelyek tévesen vélik, mikor Krisztus halálának okát keresik. A bal alsókaron világosan látszik, hogy az a vér még az elítélt életében ömlött a kéz tövén levő véredényekből, s lefolyt az alsókar hátán. Ha pedig a jobb felsőkar elülső oldalán levő vér folyásának irányát figyeljük, arra a megállapításra jutunk, hogy ez a vérzés a megsértett hát-erekből eredt.

A poroszlóknak semmiféle kötelékekre nem volt szükségük, hogy áldozatukat akár kezénél fogva, akár mellén keresztül a keresztfához kössék; nagy gyakorlatuk és tapasztalatuk folytán szakemberek voltak mesterségükben. Az efféle segédeszköz alkalmazása —

csupán a modern ember fantáziájának szüleménye. A turini szent leplen semmi se bizonyít ilyesminek az alkalmazása mellett.

Barbet doktor további kísérletező tanulmányokkal pontosan kimutatta, hogy hol szúrták át a Megváltó két lábát: a lábközépcsontok alapjánál, a második közben, éppen az úgynevezett Lisfranc-féle ízület alatt, pontosan a lábfej boltozatának közepén. Szerinte egyetlen hosszabb szöggel verték át Krisztusnak előbb a ballábát, s azután az ugyanilyen módon átvert jobblábhöz szegezték. A jobblábat a lehető legjobban kinyújtva erősítették a keresztfa függőleges gerendájához; így a balláb térdben kissé meg volt hajlítva s 3—4 cm-rel rövidebbnek látszott. Mindezt egyenesen leolvashatjuk a szent lepel lenyomatairól! Konstantinápolyban tévesen a jobblábat vélték rövidebbnek s így jutottak az ortodox keresztnek már említett harmadik gerendájához. A lábsebeket szintén biztoskezü és szaktudással bíró ember ütötte át, úgyhogy mindkét láb lehetőleg szilárdan legyen odaerősítve a kereszthez. Valóban, ezek a hóhérok értették mesterségüket! De hiszen azokban az évszázadokban tömegeket, ezreket feszítettek keresztre; mint pl. a Spartacus-féle lázadás leverése, vagy Jeruzsálem elfoglalása után. A lábsebek vérzése szintén nem volt nagymérvű. Mindkét talpon látunk ugyan vérfoltokat, melyeknek a szent leplen kétszeres lenyomatuk van, ám ez a vérzés önmagában véve — általában jelentéktelen.

Az Úr szenvedéseiről a turini halotti lepel nyomán végzett orvosi megállapítások az ötödik sebnél végződnek; a jobb oldalsebnél, mely már a halál beállta után keletkezett. A hittudósoknak különböző elgondolásaik vannak erről s különbözőképen próbálják magyarázni is azokat. A stigmatizáltaknál nem állandó ez a seb; némelyek a bal-, mások a jobboldalon viselik. Neumann Terézé is baloldalt van a mellcsont mellett, a negyedik és ötödik borda között. Hogy szerzünk már most bizonyosságot? Természetesen a szent lepel segítségével, mert ez kétségtelenül autentikus történelmileg, de

mindenekelőtt orvosilag megbízható ereklje! A szakemberek, anatómusok, orvosok előtt olyan bámulatos dolgokat tár föl, amilyenekről semmiféle titkosan hamisító festőnek sejtelve sem lehetett; a középkorban legkevesebbé! Barbet doktor megkapta a szent lepel valódiságának párizsi harcosától, P. Vignon egyetemi tanártól Krisztus testének pontosan eredeti méretekre nagyított fényképét. Ezen állapította meg a legaprólékosabb mérések stb. útján, hogy a jobboldalon a lándzsaszúrás által okozott seb az elülső hónaljvonalon, az ötödik és hatodik borda között volt s kissé felfelé és balra húzódott. Lovaskatona ütötte, egészen a lándzsagyakorlatok szabályai szerint. A lándzsa hegye körülbelül nyolc centiméternyi utat tett meg a jobb tüdőben, mely a holttestnél már nem húzódik össze — fölnyitotta a szívburkot és a jobb pitvart. A seb 4 és fél cm széles és másfél cm magas volt s belőle, — minthogy a halál beállta után hiányzott a szív hajtóereje — egyszerűen súlyánál fogva ömlött — mint minden más folyadék — az a sűrű, sötét postmortális vér, mely részben megalvadt, részben vízzel vegyült. A kereszten függő holttest helyzetéből kifolyólag ez a jobb szívpitvarból, valamint a fej, nyak és a két felső végtag véredényeiből származó vér volt s szorosan a mellkas faláig nyomult. A szent lepel a bőrön olyan összecsomósodott (koagulált) és beszáradt vér nyomát mutatja, mely ebből a vérömlésből származik s a nyomon egészen világosan láthatók szintelen hézagok. Ezek bizonynyal attól a szintelen, savós folyadéktól származnak, mit az evangélista találóan „víz”-nek nevez.

De hát honnan származott a víz, melyről Szent János oly határozottsággal beszél? „Legottan víz és vér jöve ki . . .” (Ján. 19, 34.) Ugyanott kifejezetten hangsúlyozza: „És aki ezt látta, bizonyosságot tett róla, és igaz az ő tanúsága. És az tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek.” (Ján. 19, 35.) Ez okozta nekem is — és más orvosoknak is — a legnagyobb nehézséget. Akadt olyan is (La Cava, Nápolyban), aki ezt

az Üdvözítő mellhártyagyulladásával akarta megmagyarázni — de ez eléggé képtelen dolog.

De hogyan képzeljük el mi orvosok, hogy Krisztus oldalának megnyitása után azonnal „vér és víz” folyt ki onnan? Ehhez se megfelelő tapasztalattal, se tudományosan elfogadható magyarázattal nem rendelkezünk mindeddig. Megvallom, hogy csupán élő hitem tette lehetővé, hogy ezen a szírtén hajótörést ne szenvedjek — mert ezt a dolgot elképzelni sehogy se tudtam.

Következőképen okoskodtam. Az Üdvözítő akkor, mikor Longinus belédőfte lándzsáját, vagy tényleg halott volt, vagy csupán látszólag. Az utóbbi esetben — ami egyébként már az evangélium előadása alapján is kizárt — a lándzsa kihúzásakor . . . csupán vér ömölhetett. Mint már említettem, a seb elég hosszú s elég széles volt ehhez. Egyébként még halálos szívdöféskor sem okvetlenül szükséges a kifelé való vérzés. Példa erre boldogemlékű Erzsébet királynénk esete, kinek szívért Luccheni átdőfte törével s kinek ruháján mégis csak egy-két vércsepp volt látható. A vérzés befelé történt.

Sőt, ha a Megfeszített csak látszólag volt halott, azonnal a lándzsaszúrás után nem is kellett vérnek megjelennie, mert élő embernél a mellhártyaürbe történt döfés után azonnal légmell keletkezik, vagyis az élő tüdő összezsugorodik, s a szívből kiömlő vérnek előbb ezt a jelentékeny ürt kell kitöltenie; csak azután jelenhetik meg a bőrön és a ruházaton.

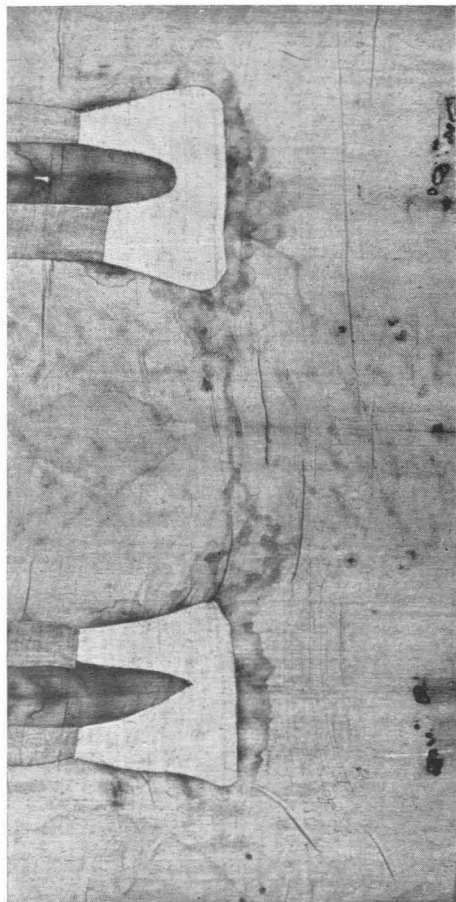
Élénk emlékezetemben van még az első szívoperáció, melynél mint mütös-növendék asszisztáltam Prágában, Kukula professzor klinikáján. A kórházi szolgák egy öngyilkost hoztak a műtőbe, ki boldogtalan szerelmében zsebkésével szúrta szíven magát valamelyik közeli utcában. Még most is látom, amint hullához hasonlóan feküdt, pulzus és lélekzés nélkül, az operálóterem sarkában. Rychlik doktor hozzákezdett a reménytelen operációhoz, csupán gyakorlatképen. Minden altatás nélkül fogott a munkához, s egy perc

alatt nyitva volt a szívműtétéhez szükséges mellkasablak . . . A páciens rögtön elkezdett lélegezni. Ruházatán csak vérnyomok látszottak, ám a mellhártya-űrben másfél liternél több volt a vér, amit gyorsan eltávolítottunk, hogy a szívet a nyomástól megszabadítsuk. S a szív újra verni kezdett. Most már a legnagyobb elővigyázattal és felelősségérzéssel történt meg a bal szívkamra átszúrt izomzatának összevarrása három öltéssel . . . És az eredmény? Az illető két hét múlva hazatért. Nemcsak szívsebe gyógyult be, de kigyógyult a boldogtalan szerelemből is . . .

Ha Krisztus nemcsak látszólag, de valóban halott volt, amikor Longínus lándzsája szívébe döfött, — akkor mi ömölhetett ki a sebből? . . . Akkor is csak vér! Mert az körülbelül egy órával a halál beállta után határozottan nem lehetett még alvadt a jobb szívpitvarban. Ez csak 24 óra múlva történik, fulladásnál pedig — ami a keresztrefeszítettek halálának közvetlen oka — még sokkal később; de semmiesetre sem 3 óra leforgása alatt. Az Üdvözítő körülbelül délután 3 órakor halt meg, s — az evangéliumok szerint — pontosan hat óra után el kellett temetve lennie. Mint-hogy tehát vére még sehol sem volt megalvadva, víz, vagyis színtelen, savós folyadék sem jelenhetett meg sehol sem, hacsak kényszerűségből el nem fogadjuk La Cava doktornak észszerűtlen magyarázatát.

Engedjük meg azonban az utolsó lehetőséget is, — bár elfogadhatónak nem tartjuk — hogy Krisztus nemcsak halott volt, de vére meg is alvadt a jobb szívpitvarban (mint ez hullaboncolásnál gyakran előfordul). Minek kellett ekkor a lándzsa által okozott sebből előtörnie? *Csak viznek!* — vagyis vérsavónak, de többé nem vérnek, mert ez már félig rugalmas, félig szilárd állapotban kijutni nem tud. Sokszor elég fáradságba kerül kézzel eltávolítása a megnyitott szívből. Arról beszélni is fölösleges, hogy a megalvadt vérnek 8 centiméteres csatornára lenne szüksége, hogy saját súlyánál fogva eltávozzék.

Igy bizony az orvosi tudomány zsákutcába került

Krisztus oldalsebétől kifolyt vér és víz nyoma a hálton.

Utánnymás tilos.

magyarázataival, s a lehetőség látszólag ellentmond annak, amit Szent János az evangéliumban (19, 34—35.) állít. Tehát íme: ütközés a hit és a tudomány között! Barbet doktor azonban kettévágta a feltevések, találgatások csomóját, mert kísérletezés Aspirations-spritznadel által — előbb egy vastag, lélekzést-elősegítő műszer segítségével, majd sebészkes beledöfésével — megállapította, hogy azoknál, kik nehéz haláltusa vitak, a szívburok megtelik vérsavóval (vizzel), ami aztán a vérrel egyidőben ömlik ki az oldalsebből. Olyan felfedezés ez s az evangéliumnak olyan igazolása, melynek hallatára el kell némulnunk!

A folyadéknak ez az összegyülemzése a szívburokban, mit a hosszas haláltusa idéz elő, olyan fényes bizonyága az általam képviselt ama nézetnek: hogy a keresztfeszítéskor mi a halál voltaképeni előidéző oka, — amilyet nem is vártam.

Azt hiszem, hogy orvos számára Krisztus öt szent sebének vizsgálata napnál fényesebben igazolja a szent lepel valóságát. Nincs a világon csaló, ki tisztában lehetett volna olyan orvosi részletkérdésekkel, melyekről tudományos világunknak sem volt eddig sejtelve.

Ez a vizsgálat bizonyítja a lepel valóságát abban az értelemben, hogy az orvos szeme megállapítja: lehetetlen, hogy valaki meghamisította volna rajta azon ember szenvedésének bizonyítékait, ki tökéletesen oly módon ment tönkre, mint Krisztus.

Most már csak azt kell eldönteni, hogy valóban Krisztus testéről készült-e a leplen levő lenyomat, vagy más megfeszítettnek, esetleg egy gonosztevőnek holttestéről.

Erre a kérdésre megadja a feleletet a következő fejezetekben — a hitetlen és megfélemlíthetetlen Yves Delage, aki a párizsi egyetemen a fiziológia tanára.

VI. Hiteles bizonyság Krisztus rettenetes keresztihaláláról.

„Megútált volt és legutolsó az emberek között a fájdalemak férfja, a nyomorúsághoz szokott . . . megútált volt, nem is becsültük őt . . .

Poklosnak tartottuk és az Istentől megvertnek és megalázottnak . . .

Ő pedig megsebesítettett a mi gonoszságainkért, megromcsoltatott bűneinkért; a mi békességünkért van rajta a fenyíték és az ő kékségével gyógyultunk meg.”

(Iz. 53, 3—5.)

„Akinék sebe által meggyógyultatok.”

(Pét. I. 2, 24.)

Sohase hittem volna s elképzelni se tudtam, hogy az Úr szenvedése valóban olyan szörnyű és kegyetlen volt, mint azt a turini halottas lepel megcáfolhatatlanul elénk tárja. E tragédia záróaktusa, a keresztrefeszítés fölülmúl szörnyűségében mindent, amit az emberséges légkörű keresztény évszázadok fölmutatni bírnak.

Az ókori, különösen a római írók a legnagyobb borzalommal és utálattal írtak a keresztrefeszítésről, mit a kegyetlen púnoktól vettek át. A római törvénykönyv szerint ez volt a legszörnyűbb halálbüntetés, és csupán a rabszolgasorsból származó legnagyobb gonosztevőknél alkalmazták. A római polgárt csak lefejezni lehetett. Mózes ezt hirdette: „Istentől elátkoztatott az, ki a fán függ.” (Deut. 21, 23.)

Cicero a keresztihalált „a legszörnyűbb és legutálatosabb halál”-nak nevezte, mert a szerencsétlen megfeszítettek nem egyszerre haltak meg, hanem Seneca kifejezése szerint: mondhatni, csöppenként vették el életüket. Az ókor embere gyűlölte és megvetette a szenvedést. S minthogy a keresztihalál volt a legfájdalmasabb, ez volt számára a legmegvetendőbb halálnem

is. A rómaiak nem ismerték az irgalmat. Szerintük a részvét a rossz ember alacsonyabbrendűségének ismertetőjele volt. Ám ennek ellenére a legjobbak — éppen rettenetessége miatt — elítélték a keresztfeszítést.

S miért volt olyan szörnyű a halál a keresztfán? Bevallom, hogy még megtérésem után se foglalkoztam orvosi szempontból túlságosan Krisztus keresztfeszítésével. Megelégedtem az ismeretes kényelmes, semmitmondó magyarázatokkal: a halál előidézője az ostromzás folytán beállott szívgyengeség lehetett, továbbá nagy vérveszteség, a keresztfeszítés folytán támadt erős vérmérgezés, höguta, napszúrás, stb. Mindezek azonban csak másodrangú okok; nem ezek voltak a halál közvetlen előidézői. Napjainkban, amikor már majdnem 16 évszázada nem ismerjük ezt a szörnyű kivégzési módot, nehéz dolog lenne való eset, vagy boncolás alapján — hogy klinikailag fejezzem ki magamat — megállapítani, mi is lehet a kereszthalál közvetlen oka. De úgy a konnersreuthi események, mint a turíni szent lepel sokban hozzájárulnak ennek az orvosi szempontból rendkívül érdekes problémának megfejtéséhez.

Előzőleg azonban szeretném a kereszthalál okának eddigi, ki nem elégítő magyarázatait valamivel bővebben megtárgyalni. Nemrégén kezembe került Ryland Whitaker angol orvosnak egy idevágó kimerítő értekezése, mely az angol Szent Lukács és Damján Egyesület hivatalos orvosi folyóiratában jelent meg. Nála is teljes tanácstalanságot olvasok ki a sorok között a problémát illetőleg, — amely problémát a teológusok természetesen még kevésbé tudnak megoldani.

Rendszerint hogyan magyarázzák a Megfeszített halálának okát? Bizonyos, hogy isteni természete nem egy dologban támogatta emberi természetét; így pl. halálfélelmei közepette az Olajfák-hegyén: „A halállal tusakodván . . .” írja Szent Lukács evangélista, az orvos. (22, 43.) Ez valóban agónia, igazi haláltusa volt,

melyet egyedül istenségének természetfölötti segítségével bírt megvívni. A keserves haláltól s kinszenvedéstől való rettegés, valamint az emberiség s az Egyház történelmének szörnyű látomása, melyet istensége a legnagyobb részletességgel emberi mivolta szeme elé állított, — annyira megrázta idegrendszerét, különösen a szimpatikus idegrendszert, hogy a hajszálereken keresztül tömegesen tódultak a vértestecskék verejtékmirigyeibe; így aztán „lőn az ő verejtéke, mint a földrehulló vérnek cseppjei”. (Lk. 22, 44.) Ilyesmit elviselni és életben maradni — erre csak természetfölötti erő képes.

S azután: az Úrnak minden képzeletünket meghaladó ostromzatása, melynek befejeztével még a körülbelül mázsányi súlyú keresztfát is végig kellett vinnie a majdnem egy kilométert kitevő úton! Úgy látszik nekünk, hogy pusztán emberi erővel ez is lehetetlen lett volna.

Orvosi szempontból azonban ez a probléma: Mi volt a keresztfeszítéskor tulajdonképen a halál előidézője? Mitől halt meg az a tízezernyi rabszolga, ki Spartacus vezetése alatt fellázadt s kiket Licinius Crassus római hadvezér megsemmisítő győzelem után a Via Appia mentén hosszú sorokban keresztresztergettetett? Vagy mi volt azon sokezernyi zsidó halálának közvetlen oka, kik a körülzárt és kiéheztetett Jeruzsálemből menekültek s kiknek százait feszíttette naponta keresztre Titus Flavius hadvezér? Hogy akasztás alkalmával fulladás okozza a halált, azt tudjuk; bárdal, guillotinnal történő kivégzésnél is tisztában vagyunk a halál okával — s hasonlóan az észak-amerikai villamos-széknél is. Csak éppen sok százezer gonosztevőnek, de kereszténynek is okozhatta halálát a keresztfán olyasvalami, ami előttünk orvosilag érthetetlen? Egyetlen mentségünk az lehet, hogy 16 évszázad óta nem ismerünk ilyen esetet klinikai, anatómiai oldaláról. Mert azt a 28 ferencrendit — kiket kb. 200—300 évvel ezelőtt Japánban megfeszítettek —

tulajdonképen odakötötték a keresztfához s aztán mind-
egyiket 2—2 lándzsaszúrással ölték meg.

Am úgy remélem, hogy nekem — hála annak
a képnek, mit a turini szent lepel Krisztus szenvedéseiről
elénk tár — sikerült megoldanom ezt a problémát és a világ
fóruma elé terjeszteni a vitatott dolog legvalószínűbb
magyarázatát: a kereszthalált tetanikus görcsök (merevgörcs) és
fulladás okozzák, teljes öntudatnál, borzasztó szenvedések közepette.

E véleményem alátámasztására — hála Istennek —
mindíg újabb tudományos bizonyságokat kapok, melyek közül
a legújabb Ledényi doktornak, a pozsonyi egyetem anatómia-
tanárának az a fölfedezése, mely szerint a karoknak huzamos
ideig tartó kifestések (keresztrefestések) még inkább a rekeszizom
szokatlan kifestése folytán a lélekzés lényegesen korlátozódik;
annyira, hogy ez már magábanvéve is fulladáshoz, légzésbénuláshoz,
elkéküléshez vezet. (Iz. 53, 5; I Pét. 2, 24.)

A Megfeszítettet nem szabad a spanyol feszületek vagy
Myslbek keresztje alapján úgy elképzelnünk, hogy úgyszólván
egészen magasra nyujtott karjain függ. Ez nagyon téves dolog
lenne. A Megfeszített főként izmain függött — úgy, mint
Werich csodaszép feszületén látni. — Nem a csontokon, inakon
tehát, ami a kínokat illetőleg óriási különbség! Valóban,
minél többet foglalkozom a keresztrefestéssel, annál világosabban
látom, hogy sem az ókorban, sem a középkorban — a mi időnkről
nem is szólva — nem lehetett volna súlyosabb, fájdalmasabb és
gyalázatosabb halálnemtel kitalálni, mint amilyen a keresztrefestés
volt. Méltán nevezték „átkozott”-nak!

Am térjünk vissza a halál okának előbb említett magyarázatához
s a magyarázat érvényrejuttatásához. A teológusok éppenúgy,
mint a laikusok, de még az orvosok is, veszedelmes, tudományos szempontból
téves talajra jutnak, mihelyt magyarázattal próbálkoznak;
kiérzik ez szavaikból, gondolataikból. Legfurcsább magyarázat
Williamnak „Jézus élete Izrael földjén és

népe között" című, egyébként gazdag anyagú, tanulságos könyvében található. Ennek 487. oldalán a szerző nagyon burkoltan és homályosan beszél arról, hogy milyen fájdalmas halálnem volt a keresztfeszítés, — ám mindjárt ezután a halál előidéző okát különös körülményben keresi: abban, hogy „legyek és moszkitók serege telepedett az ostromlás folytán felsebzett testre”. Majd később értésünkre adja, hogy elvadult kutyák vetettek véget az elítéltek kínjainak. Ez legkérőbb esete az orvosi tájékozottság hiányának. A teológusok hittanmagyarázataiknál nagymértékben segítségül veszik a nyelvtudományt, történelmet, régiségtant, néprajzi tudományt, — de az orvosi tudományt, sajnos, mindeddig mostohán kezelték. S ez nemcsak önmagukra káros, de magának az ügynek is hátrányára van.

A halál okának részleges előidézőjeképpen az elgyengülést is emlegetik, különös kapcsolatban azzal a nagy kinnal, mit a szomjúság, az ostromlás stb. okozott. Bizonyos, hogy ez is közreműködött; kivált mikor az elítéltek szenvedése elnyúlt és a halál csupán a 3., 4., sőt 5. napon állott be, — de kielégítő magyarázatnak nem vehető, éppenúgy, mint az esetleges hőguta vagy napszúrás sem.

A kereszthalált vérmérgezéssel is magyarázzák. Ez talán elfogadható; — annál a kivégzési módnál ugyanis, melyet az újkor elején a lengyelek és ukrainaiak kölcsönösen alkalmaztak egymással szemben, hogy t. i. az elítéltet szétfeszített lábakkal karó hegyére szúrták — a halál a 2. vagy 3. napon hashártyagyulladás következtében állott elő. Mi orvosok azonban oly heves egyszerű vérmérgezést vagy infekciót nem ismerünk, mely 3—6 óra alatt halált okozna. Krisztusnál pedig ez történt. A háború alatt rendkívül kiterjedt sebészeti praksisomban többször és közelebbről volt dolgom egy olyan infekcióval, amilyen a békében egyáltalán nem fordult elő. Az úgynevezett gashlegmona (magyarul: sercegő üszők) volt ez, amely — mint magam láttam — 24 óra alatt a sebesült nagy-lábujjától

a köldökön túl terjedt. (A sebesültet az alsócombbon történt amputálással azonban sikerült életben tartani.) Tehát ez a magyarázat sem kielégítő, éppenúgy, mint ahogy nem az: az elvérzés emlegetése. Ez orvosilag egyáltalán nem fogadható el, minthogy olyan nagy vér-edény nem sérült meg, amely (természetesen a vérzékenység, haemophilia esetének kivételével) halálos vér-vesztiséget okozhatott volna.

A világháború idején a Prága-karolinavölgyi nagy-kiterjedésű katonakórházban gyakran találkoztam súlyos vérzésekkel, miket a nyak, kar, és a comb fő-ütőereinek sérülése idézett elő. A Brussilov-offenzíva idején — a Vöröskereszt linzi tábori kórházában egy olyan katonát láttam, kinek letépett karja csupán 2 cm-nyi bőrön függött s akit így szállítottak egy nap és egy éjjel tartó, 25 kilométeres úton! Kolomeában pedig egy lábadozó térd fölött átlőtt lábának már majdnem gyógyult sebéből oly vérzés indult meg, — előttem megmagyarázhatatlan okból — hogy egy éj folyamán majdnem 3 és fél liter vért vesztett. Levágtuk lábát s a mögöttes országrészbe küldtük. Egy év múlva egy lapot küldött nekem: tehát életben maradt!

Whitaker a szív főütőérének, az aortának meg-repedését is említi, mint ami a halált előidézheti a keresztfán. Csakhogy ez csak beteges elváltozás vagy magas kor esetén történhetik, éppenúgy, mint a szív-izom megrepedése. Ha elő is fordul, nagyon ritka dolog; s tíz, sőt százezer keresztfeszített halálának nem lehetett előidézője. A legkomolyabb, bár még mindig csak kisegítő nézet, hogy talán szívszélhűdésről van szó, vagyis a szívizom hirtelen elerőtlenedéséről, amely így felmondja a szolgálatot. Valóban lehetséges, hogy a haláltusa utolsó idején fellép ez az elerőtlenedés.

De hogyan jutnak a dolgok odáig? Mi a keresztfeszítés legnagyobb kínja, ha az valóban olyan szörnyű vértanúság, mint Szent Ágoston mondja? Az egyház-atyák nemzedéke még saját szemével láthatta az „át-kozott” keresztfán függő testek vonaglását. Szent Ágoston szerint: „Az erőszakos halálnak egyetlen neme

sem volt borzalmasabb a keresztfeszítésnél. Ezért származik a latin cruciatus (gyötrelem) szó a crux-ból, ami keresztet jelent. A keresztfeszítettek lassú halállal múltak ki. Ha valakit keresztresegeztek, ez nem azt jelentette, hogy megölték; hiszen életben hagyták csak azért, hogy megnyujtsák gyötrődéseit . . ."

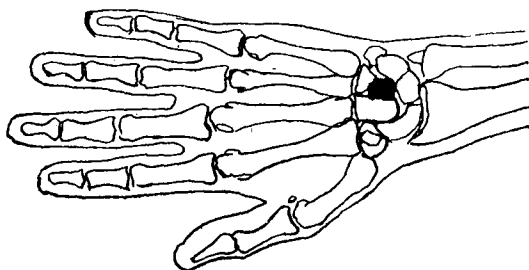
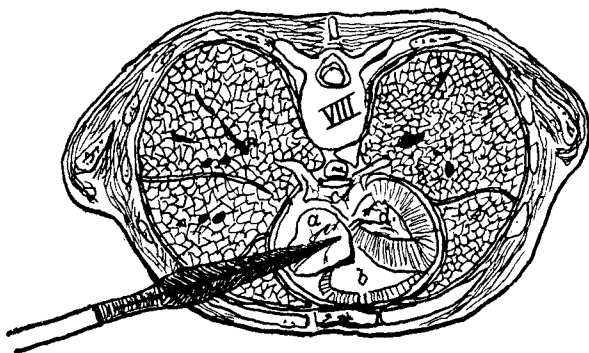
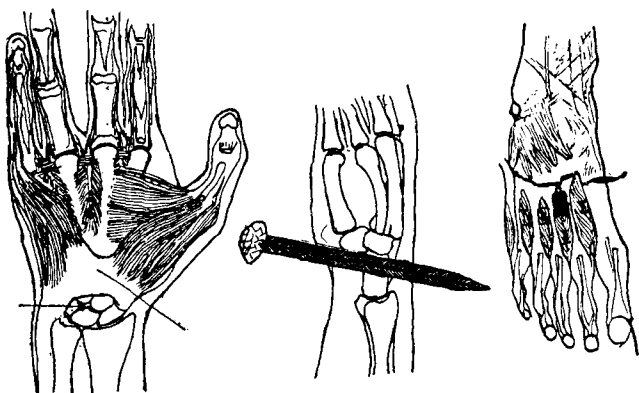
Tehát a keresztfeszítés nem volt gyors kivégzés. Az elítélteket lassan kínozták halálra a legiszonyúbb szenvedésekkel, a leggyalázatosabb módon . . .

Úgy vélem, hogy a kereszthalál közvetlen előidéző okának bonyolult kérdésében nézetem új s orvosi szempontból helyes és eredeti.

Rendkívül érdekes úton jutottam ehhez az eredményhez. Olasz barátaim óhajára leírtam az egészet „Mit lát az orvos szeme a turini halottas leplen” című értekezésemben, mely a szaléziánusok Turinban megjelenő lapjának, a „Rivista dei Giovani”-nak 1935. évi 4. számában jelent meg. Annak a cikknek főgondolatait közlöm itt:

Amint ismeretes, 1927-ben nagy port vert fel Csehországban Neumann Teréz stigmatizálódása. Konnersreuth egészen közel fekszik Csehország nyugati határához. E tisztára vallásos jelenséget rendkívüli hevességgel támadták legkülönbözőbb színű és árnyalatú ellenségeink: a felvilágosult haladók, pozitivisták és liberalisták éppenúgy, mint a legvörösebb szocialisták, hitetlenek és kommunisták. Bár azóta, hogy az Egyházba visszatértem, csak két esztendő múlt el, egyszerűen nem türtem, hogy a megfeszített Krisztus e hatalmas *megnyilatkozását* porba tapossák s a gyalázkodás mocsarába fullasszák. Konnersreuth buzgó védelmezőjévé lettem. A konnersreuthi jelenség védelmében szakadatlan harcaim is voltak.

E harci zajfolyamán — kivált eleinte — mind újabb ellenségek támadtak; váratlan meglepetések, leleplezések stb.-k történtek, mikkel szembe kellett szállni. Alig végeztünk Diebel-lel, a lengyel bányásszal, aki utánozni akarta Neumann Terézt a vérkönnyek ontásában — máris ökölnyi betűkkel hozta a „Vecerni Ceske Slovo”

Legalsó kép: kézcsontváz, melyen a kézközépsben látható fekete pont jelzi az ú. n. Destotikus csontközt, hol a szeg keresztülhatolt. Középső kép: a mellkas keresztmetszete; kétoldalt a tüdőlebenyek, lent középen a szív keresztmetszete és a lándzsaszúrás iránya. Felső sorban: a balkéz izomzata és csontközepe. Az egyik vonás a megsértett izomcsomót, a másik a szög helyét jelzi. — Középső kép e sorban: Röntgen-felvétel utáni váza egy kéznek, melyet a Destot-csontközön szeggel vertek át. — Harmadik kép: jobb lábfej, amelyen a fekete pont jelzi a szeg helyét.

az érdekes hírt: „Zenkl, a cseh fakír, 80 órára keresztre szegezteti magát!” — Tehát újabb támadás. Hogyan álljunk szembe vele? Itt az orvosi tudománynak kell érvényre juttatnia ellenbizonyítékait; de melyeket?

Mielőtt a dolgot jól átgondolhattam volna — egészen váratlan vendégem érkezett . . . maga Zenkl, a fakír. Saját jószántából állított be egy délután rendelőmbe, hogy felkeltse érdeklődésemet mutatványa iránt. Megmutatta a szegeket, melyeket mutatványánál használni akar. Gyenge zsindelyszegek voltak; mindössze 2 mm vastagok és 8 cm hosszúak. Ezekkel akarta átszúrni a kezét. „Ez még nem sokat jelent; — mondtam neki — mi orvosok kegyetlen műszereket használunk; ugyanilyen, ha nem még nagyobb méretűeket! — S mi történik aztán átszúrt kezével?” — kérdeztem. „Kollégám odaszegezi a kereszthez, s úgy maradok 80 óra hosszatt” — hangzott a felelet. „Őn tehát a kereszthez lesz szegezve, — válaszoltam — a Megváltó azonban a kereszten függött! Orvosilag véve az ön mutatványa a megrögzítésnek egy módja lesz, vagyis bizonyos kényszerhelyzet; mert az a két kis seb számunkra, akik a háború borzalmait látták, tulajdonképpen mitsem jelent. Aztán ön csupán 3 és negyed napig akar ilyen helyzetben maradni. Ez bizony kevés; mi orvosok pl. azt, aki combcsontját törí, kerek hat hétig, 40—50 napig, tehát több mint ezer óráig tartjuk rögzítőkötésben, a kinyújtást célzó, körülbelül 5 kg-nyi megterheléssel! Számunkra a kereszthezszegezés ugyanazt jelenti, mintha az asztalhoz, a falhoz, a padlózatához szegeztetné magát. Mozdulatlanságra kényszerül — ennyi az egész.”

Ekkor hirtelen jó gondolatom támadt. „Tudja-e, mi imponálna nekem, mint orvosnak? Ha ön csupán tíz percre, — nem tovább — kezénél fogva a keresztre szegeztetné magát! Ez egészen más valami! Akkor függene a keresztfán! Azt hiszem, hogy a keresztfeszítésnél ez az átszúrt kézen való függés az, ami a szerencsétlen elítélt halálát előidézi a nélkül, hogy valamely fontosabb szerv megsebeztenék. Az így oda-

szegezett Krisztus rettentő fájdalmak között halt meg. Ha ezt megpróbálná, — az más lenne egyszerű fakitrüknél!" Ügylátszik, hogy Zenkl úrnak elevenére tapintottam. Gyorsan elkészönt . . . s látogatásának tudomásom szerint az volt a pozitív eredménye, hogy nem vállalkozott többé efféle mutatványra, mellyel vallásos érzésünket sértette volna!

Ez a gondolat: hogy az átszegezett kézen való függés idézi elő a keresztfeszítettek halálát, — nem ment ki többé a fejemből. Gondolataimat tovább fűztem. Nagy segítségemre voltak a konnersreuthi stigmatizált látomásai, valamint az evangéliumok leírásai. Mikor aztán megjelentek a szent lepel legújabb fotografiai, — valósággal realizálva láttam nézetemet!

Az egykori osztrák-magyar hadseregnek legkegyetlenebb büntetése az úgynevezett „kikötés" volt, amikor ugyanis úgy kötötték föl az elítéltet, hogy egy rövid ideig csupán lábbujjai leghegyén állhatott. Mi okozta ilyenkor a rendkívül kegyetlen szenvedéseket? Az, hogy így az erősen kifeszített izomzatban rövid idő múlva görcsös összehúzódás állott elő. A büntetésnek nem is volt szabad tovább tartania 5—10 percnél. Ugyanez — természetesen sokkal nagyobb mértékben — volt a keresztfeszítés lényege.

Képzeljük el az egész helyzetet: a szerencsétlen elítéltek az átszúrt kéztövön, sőt a megsértett idegen függtek, úgyhogy egész testük ki volt feszítve. Hozzájárult ehhez, hogy lábuk is oda volt szegezve, ami némi támaszt nyújtott ugyan, de ez nem volt sem elégséges, sem állandó, tekintve, hogy a támaszt a sebben lévő szeg képezte. A test súlyát tehát a felső végtagoknak kellett viselniök, amelyek így rendkívül meg voltak terhelve s egyáltalán képtelenek voltak megfelelni annak a feladatnak, mit rendes körülmények között az alsó végtagok sokkal erősebb izomzata végez el.

A túlterhelt izom kezdetben igyekszik megfelelni a reá rótt súlyosabb feladatnak, kivált ha nem térhet ki előle. Mindjobban megfeszül, míg végre eléri teljesítő-

képessége határát. Ezt követi a görcsös összehúzódás, a görcsben való tartós megmerevedés. Olyan görcs az, amilyen az idegek rendkívüli izgatása folytán annyira össze tudja húzni lábikránkat; kivált ha az a csomós visszerek, vagyis rossz vérkeringés s így tökéletlen oxidáció folytán arra mintegy predesztinálva van. A túlizgatott harántcsíkolt izmoknak (vagyis azoknak, melyek akaratunktól függenek) összehúzódásai rossz vérkeringést idéznek elő; ez viszont újra növeli az izomzat összehúzódását. Az izgatás kölcsönös, míg az izom az izgalom és teljesítőképesség legfelső határára ér. — Ezt az állapotot tetanizációnak nevezzük. Igen, ez a megfelelő elnevezés, mert ezt a rendkívül fájdalmas állapotot (mit az izom érzi idegeinek végződésén történő összenyomás idéz elő) eléggé ismerjük mint halált okozó tünetet, egy sajátságos fertőzésnek, az úgynevezett traumás görcsnek (seb-merevgörcs) következményeképen, amely sebesülés alkalmával jelentkezik.

A szörnyű megbetegedés bacillusa sajátságos módon a központi idegrendszer támadja meg olyan mérgek (toxinok) által, melyek az izomzatot állandó, görcsös összehúzódásra ingerlik. Ezek az összehúzódások a rohamok alkalmával mérhetetlenül fokozódnak s a beteget teljes öntudatnál érik, úgyhogy kínjai az örületig fokozódnak. Ivből meghajlik úgy törzsének, mint tagjainak egész izomzata; a test egész súlya csupán a sarkon és a nyakszirten nyugszik.

Hasonló dolog történt az elítéltek keresztfeszítésekor. Az alsókar izomzatának gyengítő hatású összehúzódásai, melyek már görcsökbe mentek át, átterjedtek a felsőkarra, vállra, a mellkas, majd a hát, a csípő s az alsó végtagok izomzatára. Természetes, hogy rendkívül akadályozták a vérkeringést, s lényegesen megnehezítették a lélekzést is, mihez hozzájárultak még a Ledényi magántanár által kimutatott légzési nehézségek, melyeket a rekeszizom kifeszítettsége okozott. Mindehhez a további görcsöknek egy

újabb forrása társult, a belső asphixia, vagyis elégtelen oxidáció — elsősorban az izomszövetekben.

Az ilyen túlfeszített munka aztán emeli a test hőmérsékletét és erős verejtékezést idéz elő. A traumás tetanusban szenvedők egész teste izzad, láza pedig annyira-annyira emelkedik, hogy végtére eléri a legmagasabb fokot — a hőmérő közvetlen a halál után 44° C-t mutat.

Ime, Vignon teóriája, — mely szerint a szent leplen levő lenyomatok keletkezésüket az izzadtság, vér, stb. kigőzölgéseinek köszönhetik — itt rendkívül fontos alátámasztást nyer! S még egy dolog mérhetetlenül fontos: a hirtelen beálló halálmerevség! Ez az utolsó lélekzetvétel után szinte azonnal bekövetkezik. Bizonyosságot szerezhethünk arról, hogy a megmerevedés egészen hirtelenül beáll, ha az izomzat végsőkéig kimerült: hajtóvadászat alkalmával. Amikor a végsőkéig hajsolt szarvas megkapja az életét kioltó kegyelemdőfést, — azonnal megmerevedik egész teste. A túlfeszített munka okozza ezt, mit izomzata végzett. Ugyanez okból valószínű, hogy a keresztrefeszítettek teljesen kimerült izomzata is azonnal megmerevedett a halál után, — mint ahogy ezt a szent leplen levő lenyomatok bizonyítják.

A keresztrefeszített rettenetes módon halt meg — és egészen tiszta öntudatnál. Szó szerint úgy, mint a féreg, melyet nehéz csizma taposott s aztán átengedett megmásíthatatlan sorsának, a pusztulásnak! Irtózatosságot keltő kóros állapotok, — amilyenekről csak annak lehet fogalma, kinek lábikráját gyakran húzza a görcs, vagy aki epe- és vesekövektől szenved. Csak az ilyen tudja, legalább megközelítően elképzelni, hogy mit jelent az, odaszegezve lenni, s a keresztben függve halni meg. A halálraítéltnél rettentő görcsök fogják el elsősorban a mellkas izomzatát, melynek az a rendeltetése, hogy mechanikusan tágítsa és szűkítse a mellkast, s ezáltal levegővel telítse, vagy a levegőt kiszorítsa belőle. Mindez egészen mechanikusan, az akarattól függetlenül történik. Kezdetben csak a külső légzési

folyamat válik nehezzé és akadozottá; de ha aztán a kilégzések nyilvánvalóan túlsúlyra jutnak a gyengébb belélegzések fölött, s különösen, ha a görcs áterjed a rekeszizomra is, a mellkas merev helyzetbe kerül és nincs meg a további levegőcserének, a vér oxidációjának lehetősége. Az ilyen szerencsétlen előbb elsápad, majd elkékül, végre kékes-vörössé válik. A lélekzés szünetelésével megakad a szív működése is — s ezzel beáll a halál.

A halál közvetlen oka a fulladás, melynek külső tünete alapján pompás elnevezés az elkékülés (Zyanosis). Valóban: „Az ő kékségével gyógyultunk meg!” (Iz. 53, 5.) Ime: a Szentírásnak ismét egy váratlan és meglepő igazolása.

Lehetséges, hogy majd ezt az ellenvetést teszik: Hátha ez csak jól kigondolt, de azért nem helytálló nézet. Mert hát hogy lehet megmagyarázni azt, hogy a keresztfeszítettek néha még két-három napig éltek? Sőt állítólag egy hétig is eltarthatott, míg végre megváltotta őket szenvedéseiktől a halál.

Egyszerűen úgy, hogy a hóhérok, kik a keresztfeszítést végezték, ismerték azokat a technikai fogásokat, melyekkel a szenvedést elnyujthatták, vagy a halált siettethették. Az első cél elérésére az elítélt lábai alá fa-támaszt erősítettek s ehhez szilárdan hozzászegezték mind a két lábat. Így aztán az illető tulajdonképpen állott; csak a kereszthez, és nem a keresztre volt szegezve. E támasz neve „suppedaneum” volt, s lényegesen tehermentesítette az egész izomzatot.

Mert: mit jelent Zenkl trükkje helyes kivétel mellett? Azt, hogy a test súlya egészen természetesen a lábakon nyugszik. Az elítéltek mellizmai így alig voltak túlterhelve s görcs sem kínozta őket. Ledényi dr. legújabb felfedezései szerint ezek halálát főként az egyre fokozódó levegőhiány okozhatta, amit a kifeszített kar s rendkívül korlátozott rekeszizom-mozgás idézett elő. Továbbá az elgyengülés, valamint a szomjúság, vagyis a folyadék-bevitel hiánya. Folyadék-pótlás nélkül — mint ismeretes — a hetedik napot túl nem

élhetjük. Ezeknek az elítélteknek keserves halála lényegesen meg volt könnyítve s némileg kitolva. Kisebb mértékű volt a könnyítés azoknál, kiknek két lába közé, a függőleges gerendára cöveket erősítettek, melyen úgy ültek, mint a lovon. (Equitabant in cruce.) A testsúly ilyen alátámasztása észrevehetően kímélte az erőket s megnyújtotta a haláltusát, — mert azért a támasz hosszabb időre nem volt elegendő. Akiket így szegeztek keresztre, azok bizonytalán hamarabb elpusztultak, mint azok, akiknek lába alatt volt támasz. Legrosszabbul pedig azok jártak, akiket egymásrattett lábbal szegeztek oda, mert a testsúlyt, mely a kifeszített karokon nyugodott, ezek közül csak az egyik, az alul odaerősített fogta fel. A másik térdben meg volt hajlítva, s így a függő test súlyának viselésétől többé-kevésbé mentesítve volt. Pedig éppen ez volt az a mód, mellyel Megváltónkat megfeszítették, mint ahogy azt a turini szent lepel megdönthetetlenül bizonyítja.

S viszont mivel siettették a halál bekövetkezését? Erre maga az evangélium adja meg a kívánt feleletet. Azt eléggé tudjuk a történelemből, hogy a rómaiak az egyszer kimondott ítéletet soha vissza nem vonták, se meg nem másították. Akit egyszer keresztre ítélték, annak azon meg kellett halnia. Hogyan érték el azt? Olvassuk el az evangéliumnak idevágó részleteit. Megváltónk 3—6 órával az után a rettenetes megostoroztatás után adta ki lelkét, mely a halottas lepel tanúsága szerint önmagábanvéve is elég lett volna ahhoz, hogy életét vegye. Állapítsák meg a hittudósok mint szakemberek, hogy ez az idő pontosan mennyi volt. Nekem, orvosnak, egészen elegendő Pilátus csodálkozása, aki alig akarta elhinni Arimathei József jelenését, aki Jézus halálának beálltát hivatalosan igazoltatta. Ez meg is történt a Keresztrefeszített oldalának szakszerű megnyitásával. A két lator azonban nem akarta ily gyorsan itthagyni az árnyékvilágot, pedig közeledett a szombat, amikor a zsidó szokás szerint elítélt nem függhetett a kivégzés helyén. Erre a hóhérok felsőbb parancsra fából vagy vasból való bunkókat

vettek elő és szétzúzták lábszáraikat. Orvosi szempontból ez azt jelenti, hogy megfosztották őket a láb-támasztól, mely késleltette volna a halált, s hogy így szinte azonnal kezdetét vette a végtagok és a mellkas izmainak összehúzódása, ami a halál közeli beállását jelezte. Bizonyos, hogy közreműködött a sok zsírembólia is, mely az összehúzott felső- és alsó-lábszár-csontokból jutott a tüdőbe. — „Csontot nem fogtok törni benne! Látni fogják, kit általvertenek.” (Ján. 19, 36—37.)

De ismét hallok az ellenvetést: habár nagyon valószínűnek látszik, mégis mik ennek a teóriának bizonyosságai? — A legjobb bizonyosság maga a halottas lepel. A fentieknek még hátralevő igazolását arról olvastam le.

Az a beteg, akit tetanusgörcsök kínoznak, állapota komolyságának második jeleként az úgynevezett „szardonikus mosoly”-t viseli . . . A felsőajak izomzata sajátos görcsös mosolyra húzódik a szörnyű kínok folytán . . . s én úgy látom, hogy ez a halál merevségében rajta maradt a Megváltónak különösen a balarcán.

Ha a Megváltó alakját a szent leplen előlről szemléljük, feltűnik, hogy a nyaknak s a mellkas felső részének lenyomataiból úgyszólván semmit se látunk. Az Üdvözítő valóban, Szent János szavai szerint, úgy fejezte be szenvedéseit, hogy: „lehajtván fejét, kiadá lelkét”. (Ján. 19, 30.) Viszont a hátulról való lenyomatokat nézve, egészen jól látjuk a nyak izmait, a haját, stb.-t teljesen összefüggő tömegben. Eleinte úgy véltem, hogy a nyakszirt megmerevedett izmairól van itt szó, melyek hozzá voltak támasztva a keresztgerenda bal szárahoz, — Tonelli tanár azonban kiigazította ezt a véleményt. Hajlom ahhoz a nézethez, hogy mikor Krisztus holttetemét vitték s a sírba helyezték, a halottas lepel a testtel együtt előre hajolt, hiszen nem volt szilárd alaphoz kötve s a testhez viszont jól oda-símult. Az is bizonyos, hogy a töviskoszorú a halál beállta előtt erősen előrenyomta Krisztus fejét, s azt

is megakadályozta, hogy a kígyózó vérpatakocskák töcsává folyjanak össze.

Am nézetemnek legbeszédesebb bizonyítékát, hogy: a halál előidézője az izmok görcsös megmerevedése volt, — a laikus is világosan láthatja a szépen kirajzolódott mellizmokon (mm. pectorales majores), melyek olyanok halotti merevségükben, mintha megkövesedtek volna, s jól kiemelkednek. A mellkas meglehetősen ki is van tágulva, ami különösen feltűnik Krisztusnak egyébként eszményien arányos alakján. A lapockacsontok egész hosszukban szorosan odafeküsznek a testhez; izmaik segítségével simultak szorosan oda. A legjobban látszik azonban a rekeszizom görcsös összehúzódása azon, hogy a felső hastájék (epigastrium) be van esve, az alsóhasztájék (hypogastrium) pedig kiemelkedik.

Mint feljebb már említettem, a tetanikus görcsökre jellemző a hát- és ágyékizmoknak olyan összehúzódása, hogy a test hatalmas ívet képez. Egészen világosan mutatják ezt a szent lepel lenyomatai. A keresztről való levétel után Krisztus szent teste vízszintes helyzetbe került, s e helyzet megakadályozta, hogy a vér, mely oldalsebéből hirtelen kiömlött, az ülőizmok irányába folyjék le; e helyett az a balkönyök és balcsípő felé irányuló kényelmesebb pályát választotta! Annak ellenére, hogy a lenyomatok az ágyéktájon lényegesen halványabbak, a két ülőizom mégis ismét egészen világosan látszik; a jobb erősebben mint a bal. Ez egészen természetes, mert a bal alsóvégtag rá volt szegezve a jobbra s így térdben némileg meg kellett hajolnia; ezt ismét határozottan megállapíthatjuk.

Arra a kérdésre, hogy a Megváltó szentséges teste hány szeggel volt a kereszthez erősítve, a szent lepel egészen biztos és határozott feleletet ad. Hárommal. S ha nem tévedek, az Egyház is csupán három ily szeget tisztel.

Rendkívül érdekes dolog megfigyelni a szent lepel lenyomatain a test tengelyvonalát, mely egyenesen halad a fejtől a nyakon, a gerincoszlop hosszában

*Krisztus balkeze sebének vérfoltja a leplen.
Nagyítva.*

Cav. Enrie fölvétele.

Utánnymás tilos.

végig, míg eléri a jobbtalp közepét, azt a pontot, melynél fogva a láb a függőleges keresztgerendához volt erősítve. Kivált Enrie fényképein tűnik fel a Megváltó testének bizonyos *balra* görbülése, mit az idézett elő, hogy a balláb a halál beálltával kissé meghajlítva s így megrövidülve merevedett meg, — s az idő teljes hiánya miatt nem igyekeztek valamely módon kiegyenesíteni azt. Ez különben is nehezen ment volna. Egy-szerűen leemelték a jobblábféjről s eltolták balfelé, miáltal eltért a test tengelyétől. A balláb hajlított volta s az ebből származó megrövidülés csalhatatlan bizonyosságai annak, hogy a két lábat egyetlen hosszú szeggel ütötték át; olyan körülmény ez ismét, mely az Üdvözítő halálának beálltát jelentősen siettette.

Orvosi szempontból ellenvetést itt nem tehetünk. Nehéz kalapáccsal s kellő hosszúságú és vastagságú szeggel ugyanis a két lábat egymásra, s így a kereszt-fához szorítani, — olyan helyzet, amelyet mi normális körülmények között előidézni aligha tudunk. Tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a kivégzések alkalmával a hóhérok egyáltalán nem törődtek azzal, hogy inakat szakítanak s hogy félig kifícamítják a láb-középcsontokat; a fődolog az volt, hogy elérjék céljukat: a láb szilárdan és jól oda legyen szegezve! A szent leplen levő lenyomatok is igazolják, hogy a Keresztrefeszített talpa erőszakkal volt lefelé húzva, valósággal ki volt ficamítva a lábfeje.

Mint már említettem, a keresztrefeszítetteknel a halálmerevség közvetlenül azután állott be, hogy a szerencsétlenek kilehelték lelküket. Az Üdvözítő két karja is merev volt, mégpedig erősen kinyúlva, — hüvelykujja pedig befelé volt fordulva a kisujj felé, úgyhogy a szent leplen mindkét kezét hüvelykujj nélkül látjuk, ami Barbet dr. nézeteinek és felfedezéseinek végtelesen fontos igazolásául szolgál. Azonban a vállizület izmainak (delta-izmok) merevsége nem volt olyan nagyfokú, hogy József vagy Nikodémus ne tudta volna legyőzni s ne tudta volna a karokat lehajlítani, sőt keresztbe is fektetni.

Már megemlítettem Barbet doktornak azt a felfedezését, mely szerint a nehéz és fájdalmas haláltusát vívóknál a szívburokban folyadék képződik s ez a szív átszúrásánál a vérrrel együtt ömlik ki. Ez új és váratlan bizonyítéka annak, hogy a kereszthalál okára vonatkozó fejtegetéseim helyesek. A keresztfán vívott haláltusa valóban a legszörnyűbb és legfájdalmasabb agóniák közé tartozott.

Még egy jellemző bizonyyságot tudok felhozni arranéze, hogy a kereszthalált az izmok túlfeszített-sége és tetanikus görcsei okozzák. Magam láttam esetet, hogy a felsőcomb egy bizonyos izmának (m. sartorius) görcse után a tapadási helyen erős véraláfutás képződött. A szentséges testen számos véraláfutást látunk, melyeket a római korbács okozott. Cordonnière felfedezése és nézete szerint az Argenteul-ben őrzött tunikára nagyobb mennyiségű vér ömlött a korbácsolás folytán. Különösen a hát közepén s a balcsípő-tájon látható nagyobb vértócsa. A vér legnagyobb része azonban nem nyomult át a bőrön, melyet az ostorcsapások összezúztak ugyan, de nem téptek széjjel. Csupán az izmoknak későbbi rettenetes, görcsös összehúzódásai folytán gyülemlett össze a vér azokon a helyeken nagyobb mennyiségben, úgyhogy most, annyi évszázad múlva, újra látunk minden ostorcsapást, bár Krisztus varratlan köntöse az első vért magába-szívta. Az evangélisták egybehangzó feljegyzése szerint ugyanis az ostorozás után újra ráadták a Fájdalmak Emberére a tunikát.

Minél jobban tanulmányozzuk a kereszthalál problémáját, annál inkább megdöbben s megrendít e halálbüntetés szörnyű kegyetlensége. Az élet valóban csöppenként folyt itt el, rettenetes szenvedések között. A keresztrefeszítettek őrjítő kínja az izomzat túlterhelésének és túlfeszítésének mértéke szerint fokozódott, úgyhogy ordítottak a fájdalomtól, átkozták magukat, az egész emberiséget s mindazt, ami a világon van; káromolták Istent, — a leggyalázatosabb kifejezésekkel illetek mindent és mindenkit maguk körül —

míg végre a jótékony halál megváltotta őket írtóztató szenvedéseiktől. A kivégzetteknek ilyen lelkületével éles ellentétben állott a Megváltó végtelen, igazán emberfölkötti türelme, önmeftagadása és szeretete, mellyel még hóhérainak is megbocsátott! A kínok e tengerében valóban megnyilvánult Krisztus isteni fölsége, mely oly beszédesen rajta van még halott arcának kifejezésén is!

Rendkívül érdekes, — nem csupán hittani, de tisztán orvosi szempontból is — hogy mily csodálatosan igazolják a szent leplen levő lenyomatok s az azokból eredő orvosi megállapítások az ószövetségi jóvendöléseket, különösen az Izaiás 53. fejezetében foglaltakat. Igazán kár, hogy se Delitzsch, se Renan nem él többé, — hiszen őők évekkkel ezelőtt kijelentették, hogy ennek a prófétaí fejezetnek, mely oly pontosan előadja a Messiás szenvedését, halálát, eltemetését, feltámadását, sőt megdicsőülését: okvetlenül a Golgotán kellett íródnia! Istenem, mihez fognának azokkal a legújabb tudományos felfedezésekkel, melyeket a Szentírással és az adatokkal egyértelműen a turini szentlepel nyújt. Egyetlen megdönthetetlen egészteképeznek, amely hitetlenségük ellenállását semmivé teszi!

Az áldozatok ordítását s haláltusáját még az érzéketlen hóhérok is nehezen viselték el. Nekik őrt kellett ott állniok, s bámulatraméltó érzéketlenségük és durvaságuk mellett mégis csak volt bennük az emberies érzésnek egy szikrája. Nem tudták megállni, hogy legalább elkábításul, enyhítésül ne nyujtsanak valamit a szerencsétleneknek rettenetes halálküzdelmük idején. Bódító italt adtak nekik: mirhával kevert bort, vagy ecetet epével. Ám Űdvözítők visszaútasította irgalmasságuk e fellobbanását, — bármily halálosak voltak kínjai s bármily rettenetes volt szomjúsága, mit nagy vérvesztessége és erős verejtékezése okozott. Tiszta öntudattal akarta kiűriteni a fájdalommal és keserűséggel csordultig telt kehely utolsó cseppjét is, — egyedül végtelen szeretetből irántunk, egye-

dül a mi megváltásunkért! Irtózatos tusát vívott a halállal, míg az végre legyőzte . . .

Miután megbocsátott hóhérainak és ellenségeinek, miután Anyját a legkedvesebb s egyedül hűséges tanítványra, Szent Jánosra bízta, s már érezte a halál hideg kezének közeledtét: emberfölötti igyekezettel összeszedte végső erőit, hogy e fölkiáltással: „Elói, elói, lama sabachthani!” (Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?) kifejezést adjon szörnyű elhagyatottságának. Aztán ez utolsó szavakkal: „Schálem kulochi!” — „Beteljesedett!” — átadta lelkét az Atyának s befejezte tragédiáját a Golgotán . . .

VII. A Megfeszítettnek konnersreuthi eleven képe, valamint turini történelmi képe: kiegészítik és igazolják egymást.

„A stigmatizáltak azok, akik a régi mondás szerint: követik a Bárányt mindenütt; hiszen vérrokonságba léptek vele. Az ő szívének verését érzik minden érükben; csontjuk velejéig hat az. Az oltáron vér nélkül bemutatott keresztáldozat bennük e nagy aktus állandó, véres folytatásává válik. A Megfeszített . . . aki ilyen módon mindig jelen van, túléli az időket.” (Görres: Keresztény Misztika, II. 455.)

Amint a turini rendkívül értékes lepelről készült felvételt láttam, azonnal észrevettem, mily bámulatos a hasonlóság és az egyezés e kép s annak élő tükrözése, mondhatjuk így is: „eleven képmása”, a konnersreuthi stigmatizált között. Görres szavai szerint a stigmatizáció a Megfeszített leghatalmasabb visszhangja, mely minden évszázad fölött ott zeng. Újra meg újra megjelenik egy-egy élő ember, ki testén hordja Krisztus sebhelyeit, melyekre megmagyarázhatatlan módon, ekstázisban tett szert. S mi az egész dolog célja? Az Egyház oly szépen mondja szeptember 17-én, a szeráfi Szent Ferenc stigmatizálódásának napján: „Urunk Jézus Krisztus, mikor a világ elhidegülni kezdett, megújítád Szent Ferenc testén szenvedésednek szent sebhelyeit, hogy szívünket szereteted tűzével lángra gyujtsd.”

S valóban nem egy, sőt mondhatjuk, valamennyi stigmatizált csodálatraméltó szenvedő volt. Ez küldetésük ismertető jele. Az Egyház 340 stigmatizáltat ismer el, s ez mind a szenvedések izzó kohóján ment át, mint Neumann Teréz is, — vagy egész életét vég- és mértéknélküli fájdalmak között töltötte, mint pl. Sydenham-i szent Lidvina, akinek életrajza térítette meg Huysmans-t. Vagy milyen volt az utolsó boldoggáavatott stigmatizáltnak, Galgani Gemmának élete, ki

1902-ben halt meg a toscanai Luccában? Avagy az utolsó szentéavatott, Giuliano Veronika élete? Feneketlen szenvedés az, amin a stigmatizáltak keresztülmennek, s győzedelmeskednek felette, mert felajánlják engesztelő áldozatképen szenvedéseiket. Szinte nem képesek többé szenvedni, mert minden szenvedés, minden fájdalom örömteli istenszolgálatná válik náluk.

Bár a stigmatizáció főcélja: a javaknak, kegyelmeknek kiárasztása a környezetre és az egész világra, — a szenvedő Krisztus végtelen személyes kegyelmeket is ad azoknak a lelkeknek, kik ily módon részt vesznek szenvedéseiben. Hagio- és kardiognóziával, mindenemű jóslásokkal, látomásokkal és megvilágosíttatásokkal, továbbá levitációkkal, bilokációkkal és felfoghatatlan böjtöléssel kezdődnek ezek (utóbbi az Oltáriszentséggel van összefüggésben), s a Megváltó misztikus látásával és a vele való eksztatikus beszélgetéssel végződnek. Csupán Neumann Teréz elődjét említem, Emmerich Anna Katalint, a dülmeni egyszerű lelket, kinek az Úr keserves kínszenvedéséről, valamint Szűz Mária életéről való látomásait hűséges Brentano Kelemenje költői ruhába öltöztetve hagyta ránk. Igaz, hogy az Egyház ezekre a privát látomásokra mitsem ad, — és egész joggal, mert a Szentírás kinyilatkoztatásai mindenkinek elégségesek az örök élet elnyeréséhez. De azért bámulatraméltó, hogy pl. Emmerich Katalin, kinek tanultsága nem volt, s aki lakóhelye közvetlen környékén túl sohase járt . . . leírta a Boldogságos Szűz lakását, Szmirnától nem messze, az egykori Efezus tájékán, egy hegyen. Halála után 80 esztendővel szerzetesek indultak el e lakóhely felkeresésére az ő leírása nyomán, — s meg is találták a Bul-buldag vagyis Fülemile-hegyen a házacsát, mely nemcsak méreteiben, de egyébként is egészen megfelelt az ő előadásának!

Konnersreuthi Neumann Teréz nemcsak látja néma tanúként az Úr szenvedéseit s nemcsak hall mindent, amit arámiai nyelven ott beszélnek, hanem

eksztázisában önmagán szemlélteti mindazt, ami történik.

Mimikája az ekstsztázis folyamán bámulatraméltó, szívettpő és felejtthetetlen. S ami a legfőbb: a legapróbb részletekig hű. Aki végignézi, — teljesen új emberré válik. Maga Faulhaber, a müncheni bíboros hercegérsek adta Neumann Teréznek ezt a találó nevet: „A Megfeszített élő képmása.” Őhöz kapcsolta hatalmas felszólítását: Térjen vissza az emberiség Krisztus sebeihez! Neumann Teréz mimikája az ekstsztázisban, valamint az ismeretek, melyekhez a természet rendje fölé emelt öntudati állapotában jut, olyan bámulatot keltettek a cionista orvos-újságíróban, Weissel doktorban, hogy a háta borsódzott.

A hely szűkreszabott volta miatt itt csupán azoknak a dolgoknak említésére szorítkozom, amik feltűnő hasonlóságot mutatnak azzal, amit a turini szent lepel mond. Sőt egymást kölcsönösen kiegészítik és igazolják.

Mindenekelőtt: mily mélyreható benyomást tesz ránk Neumann Teréz szerint Krisztus arca! Látomásában Krisztus oly szép, oly ragyogó, oly lenyűgöző, hogy azt se szavakkal kifejezni, se festékkel, ecsettel megörökíteni nem lehet. Saját tapasztalásomból tudom, hogy Krisztusnak még oly szép képe sem elégíti ki soha. És mit látunk a szent leplen? Hogy Krisztus külsőleg is határozottan szép, hódító jelenség volt. Még eléktelenített, megkínzott arcában is annyi a vonzóerő, hogy nem tudunk elszakadni tőle, — nem győzzük nézni sajátos szépségét és fönségét.

Azt a rendkívül érdekes és egészen megbízható értesülést nyertem, hogy a párizsi Cordonnière, az Argenteul-i varratlan köntös fényképezője, 1932-ben Konnersreuthban tett látogatása alkalmával megmutatta a stigmatizálnak Enrie legújabb fényképét az isteni Arcról, melyet a turini szent lepelről készített. Amint Neumann Teréz megpillantotta, véres könnyeket kezdett el sírni s kijelentette, hogy felismeri a képen ekstsztázisának s látomásainak Jézusát, — csak öregebb

egy kissé. Én ezt természetesnek tartom; a Megváltó mérhetetlen szenvedése, melyhez közvetlen halála előtt csatlakozott a nagy vér- és verejtékvesztés is, — valóban előidézhetette drága vonásain ezt a változást.

A második dolgot, amit Neumann Teréz hangsúlyoz: hogy Krisztus szakála nem volt se hosszú, se rövid, s középen kétfelé volt választva, — pontosan igazolja a szent lepel.

Olvassuk el a kegyelemmel teli látnoknőnek, Emmerich Katalinnak beszámolóját az Úr külsejéről, Brentano Kelemen hátrahagyott „Életrajza”-ban (Regensburg, 1860; III. 254. old.): „Jézus nagyobb volt az apostoloknál. Bárhol jártak, vagy álltak, mindig kiemelkedett közülük fehér homloka. Rendkívül egyenes tartással járt; nem volt se sovány, se kövér, hanem egészen egészséges és nemesen fejlett testalkatú. Széles háta, széles melle volt. Izmai a sok utazástól és megerőltetéstől fejlettek voltak, de a nehéz munka nyoma se látszott rajtuk.” — Az előző fejezetek folyamán, hányszor megállapíthattuk mindezeket; különösen azt, hogy magassága — a szent lepel tanúsága szerint 180 cm volt.

Striz Antal, a prágai érseki szeminárium spirituálisa, nemrégén ezeket írta könyvem témájáról:

A lepelről tiszteletreméltó Emmerich Katalin is beszél látomásaiban, pedig nem is látta a turini ereklyét — s a megegyezés figyelemreméltó! Vagy a turini fényképészeti felfedezés igazolja a Dülmen-i stigmatizált látomásait, — vagy a látnoknő tanúskodik látomásaival a halottas lepel valóságára mellett. Mondjuk meg egyenesen: kölcsönösen igazolják egymást. — Brentano Kelemen „A mi Urunk Jézus Krisztus keserves kínszenvedései” című könyvének abban a fejezetében, mely az „Előkészületek Jézus holttestének sírbatételéhez” címet viseli, — leírta Emmerich Katalin látomását a legapróbb részletekig; leírta, hogy mi mindent hozott magával Arimathei József meg Nikodémus és hogy hogyan készítették elő Jézus holttestét a sírbatételre.

„Miután megmosták (ez egyáltalán nem lehet helyes, mert így nem keletkezhettek volna a csodálatos lenyomatok, amint ezt más helyen kifejttem és megmagyarázom. A szerző.) — és drága kenőcsökkel megkenték, megmerevedett karjait ölében keresztbe fektették.” Valóban, ilyen helyzetben látjuk az Üdvözítő karjait a szent leplen.

Majd így folytatja:

„Aztán az Úr testét egy nagy, hat rőfnyi hosszú gyolcsra fektették, melyet Arimathei József vett — és belegöngyölték. A lepel egyik vége a lábtól kezdve fedte a testet, a másik a fejen keresztül a háta alá volt fektetve; két oldalt a test köré volt göngyölve . . . Mikor aztán mindnyájan sírva körülvették az Úr tetemét, búcsút vettek tőle s térdre borultak mellette, megkapó csoda történt szemük láttára: Jézus szentséges testének képe barnásvörös színben megjelent a gyolcs felületén; — mintha az Üdvözítő hálásan megakarta volna jutalmazni őket fáradozásukért s szomorúságukban meg akarta volna vigasztalni őket azzal, hogy minden elburkolás ellenére közöttük hagyja a képét. Sírva, zokogva ölelték át a szentséges testet s tiszteletteljesen csókolták a csodálatos képet. Ámulatuk oly nagyfokú volt, hogy újra leemelték az Úrról a gyolcsot — s még nagyobbra nőtt csodálkozásuk, látván, hogy minden kendő fehér az Úr testen most is, csupán a legelső lepel van képével megjelölve.”

„A lepel alsó részén, melyen a holttest feküdt, hátulról volt meg a Megváltó alakja; felső felén pedig előlről . . . Ez azonban nem vérző sebek lenyomata volt (ez megint nem felel meg annak, amit a szent lepel mond; azon egészen határozottan ott vannak ugyanis a szentséges vér nyomai, melyek úgy keletkeztek, hogy a gyolcs közvetlenül magábaszívta a kiömlő vért, mint erről fentebb már szó volt. A szerző.), mert az egész test jóillatú fűszerekkel volt befödve és sok pólyával szorosan körülcsavarva. Csodálatos kép volt ez, — bizonyossága a Jézus testében lakozó istenség teremtő hatalmának.”

„Sok mindent láttam e lepel későbbi történetéből is, de képtelen vagyok megfelelően rendezni. A feltámadás után más gyolcsokkal együtt Jézus barátainak birtokában volt . . .” Aztán különböző történeteket mond el a szent lepelről s így végzi: „Volt e látomásokban valami Turinről is, meg I. Kelemen pápáról s Tiberius császárról, aki 5 évvel Krisztus halála után halt meg, — de hogy mi, azt már elfelejtettem.”

Striz spirituális atya így folytatja: „Feltűnő meg egyezések találhatók a Dülmen-i stigmatizált leírása és azon felfedezések között, melyeket a turini szent lepel fotografiája tett lehetővé; pedig Emmerich Katalin soha efféléről nem olvasott. A felvétel tényleg azt mutatja, hogy az Üdvözítő a sírban úgy feküdt, hogy két karja egyenesen elé, s keresztbe volt téve — és a leplen valóban egész alakja látszik előlről is, hátulról is. A lepel méretei is egyeznek azokkal, miket Emmerich Katalin megad. Legmegragadóbb azonban annak elmondása, hogy hogyan keletkezett az Üdvözítő képe a halotti leplen. A tudomány nem tudta megmagyarázni, hogy azok a lenyomatok hogyan keletkeztek, mert a vérnyomok a fotografus lemezén negatív képet adnak, az alak pedig pozitívt. A tudomány e bizonytalanságban önkénytelenül ezt kérdi: csoda? S a stigmatizált látnoknő, kinek idejében senkinek sejtelme sem lehetett arról, hogy a szent lepel mily igaz képet rejt, — látta, hogy a kép a lepelre került, mégpedig csodálatos módon, (bár a természet is közreműködött); ő az egyetlen, aki kielégítő és nagyszerű magyarázatot ad.” (Striz cikkéből.)

Ehhez kiegészítésül hozzáteszem: valóban bámulatraméltó, hogy a látnoknő mily híven ecseteli a szentséges Tetem sírbatételének módját a hat rónyi hosszúságú lepelben; mintha csak Clovius miniatűrjét látná. A lenyomatok színét is pontosan megadja: barnavörös szépia ez. Egyenesen meglepő annak a leírása is, hogy az Üdvözítő merev karjait keresztbe tették ölében . . . Mi egyebet jelent ez, mint hogy beállt már nála a halálmerevség, vagy hogy ez nagyon hamar

megtörtént utolsó lélekzetvétele után? Az orvos szeme pontosan leolvassa ezt a körülményt a turini szent lepelről; a merev karok karaktere — melyek csupán a vállizületben vannak meghajlítva — kezeskedik neki erről. Ugyanezt tanúsítja a jobbláb, melynek talpboltozata közepén át van szúrva. A ballábbat, mely térdben meg volt hajlítva s már szintén merev volt, csak eltolták tőle oldalt . . .

E dolgokban tehát teljes a megegyezés a turini szent lepel tanúságtétele s Emmerich Katalin látomásai között; pedig ennek az egyszerű apácának, ki szülőhelye környékét egész életében el nem hagyta, sejtelmese lehetett a lepel lenyomatairól. Hasonló óriási meglepetés volt számomra, mikor utólag megállapítottam, hogy a stigmatizált egészen híven írta le a Megváltó mellkasának rendkívüli kitágulását, valamint karjainak fájdalmas megnyúlását, — ami szintén megfelel legújabb orvosi ismereteinknek. Éppen így, egészen híven írta le, hogy előbb szegezték át a ballábat s aztán ezt a jobbra erősítették: „Most vették a legborzasztóbb, a többenél sokkal hosszabb szeget és bele verték előbb a bal-, majd a jobbládba oly erősen, hogy a csontok ropogtak; aztán addig ütötték a szeget, míg hegye kijött a gerenda túlsó oldalán.” (Emmerich.) Egészen híven írja le később azt is, hogyan dőfte Longinus lándzsáját az Úr jobboldalába . . .

Azokról a dolgokról, amik előadásában nem egyeznek megállapításainkkal — nehéz ítéletet mondani. Nem tudjuk ugyanis, hogy mennyi bennük a „Zárándok” költői kiegészítése (így hívta Emmerich Katalin Brentano Kelement) s mennyit kell a látomások zavarosságának számlájára írni. Ezek ugyanis némely helyen határozottan bizonytalanok, másutt pedig ismeretlen befolyások torzító hatása vehető észre.

Minthogy Konnersreuth lelkes tanulmányozója vagyok, mindig újra feltűnt nekem a hasonlóság a stigmatizált Neumann Teréz fejsebei s a Megváltó fejének vérzése között, mit a szentséges lepel rögzített meg. Neumann Terez feje 8—9 ponton vérzik, s ezek

legnagyobb része a fej hátsó részén van; olyan körülmény ez, mely már Enrie-t is bámulatba ejtette.

E sebek csak akkor kezdenek vérzeni, mikor Neumann Teréz víziójában odáig érkezik, hogy Urunkat a töviskoszorúval megkoronázzák. Pénteki szenvedései alkalmával háromszor vérzik, mint magam láttam a fejkendőjén, melyet kezemben is tartottam. E háromszoros vérnyomok úgy csoportosulnak, hogy az ember önkénytelenül vadrózsát vél a kendőn látni. Neumann Teréz feje elsőízben akkor vérzik, mikor Pilátus palotájának praetoriumában a terjedelmes töviskoronát Krisztus fejére nyomják, s a katonák kinevetik és kigúnyolják áldozatukat. Másodízben akkor, mikor az ostromozás után visszaadják az Údvözítőnek varratlan köntösét s a keresztet vállára teszik, hogy a kivégzés helyére vigye. Harmadszor, és most már állandóan vérzik a fej, mikor ismét letépi a ruhát az Údvözítő testéről s Őt, fején a töviskoronával a kereszt-hez szegzik, melynek függőleges gerendája mind mélyebbre nyomja bele nyakszirtjébe a töviseket. Ez az oka annak, hogy Neumann Teréz feje hátul vérzik legerősebben, — mint ahogy a szent leplen is hátul van a legtöbb vér nyoma.

Neumann Teréz eksztázisba jut mihelyt azt látja, hogy Júdás elárulta az Urat; szenvedni azonban csak abban a pillanatban kezd, mikor a főtanács egy szolgája az Údvözítő arcába üt — s kristálytisza könnyek helyett, ekkor véres könnyeket sír. Nemsokára azonban tiszta vér csordul szemeiből, körülbelül 7—8 órán át.

Felemlítettem már, hogy Krisztus hátán, a jobb vállon számos szabálytalan karmolás, kék folt és barázda van; ezek bizonyos úgy keletkeztek, hogy a kereszt-reítelt vállán, röviddel halála előtt, valamely nehéz tárgy feküdt. Ez a súlyos teher nyomta az alatta összegyűrődött, vagy alátett ruhát. Bámulatos, hogy a konnersreuthi stigmatizált jobbvállán körülbelül 3—4 évvel ezelőtt megjelent az úgynevezett „hatodik stigma”, melyről semilyen egyházi hagyomány nem tud, melynek létezése azonban, logikusan gondolkozva, való-

színűnek látszik. A jobb vállon vitt keresztfa kemény éle okozhatta. A szent lepel mindezt egyszerűen és meggyőzően szemünk elé tárja.

Az Úr kegyetlen ostromoztatásának nyomai, melyek oly jól láthatók a turini szent leplen, — az utóbbi 4—5 évben, átmenetileg mutatkoznak Neumann Teréz testén is, különösen a háton, dagadt csíkok és sebek alakjában. Pénteki eksztázisaiban azonban azt állítja elénk, hogy az Üdvözítőt előlről is korbácsolják; valószínűleg azért, hogy Pilátus kimondhassa a szörnyű szót: „Ime, az ember!” Nézzétek, ember-e még ez a véres roncs, mely előttetek áll s mely az életnek már csak utolsó jelét adja? Neumann Teréz látja, s ha kérdezik elmondja, hogy Krisztust az egymást fölváltó római katonák kétszer ostromozták meg a nélkül, hogy a legcsekélyebb részvétellel vagy irgalommal ütnének a testre, mely két magasra kötött kezén úgy függ, hogy lábauja éppen csak éri a földet. Eksztázisában aztán szemlélteti, hogy Krisztus hogyan várja az ütést, hogy az hogyan sujt le s hogyan rázkódtatja meg a szentséges testet.

Ami Neumann Teréz oldalsebét illeti, — ő az úgynevezett gauchères-ekhez (balogokhoz) tartozik. Stigmája ugyanis a mell baloldalán van a 4. és 5. borda között, nem messze a mellcsonttól (sternum-tól). Tükörkép ez, ezt azonban a stigmatizáltak nem tudják. — Teréz ezt a stigmát nyerte legelőbb, körülbelül 4—5 héttel az 1926. év húsvétja előtt, amikor egy csütörtökről péntekre virradó éjjel, imádsága közben először esett eksztázisba s a Getsemani-kert eseményeit látta. Stigmáját gondosan elrejtette, míg ugyanazon év nagypéntekjén egy hosszantartó eksztázis alatt egyszerre mutatkozott a többi négy: a kéz- és lábfejeiken.

Neumann Teréz a keresztreszegezés és az ítélet egész végrehajtásának folyamán vagy maga elé feszítve, vagy kitárva tartja mind a két karját. A legerősebb atléta se bírná ki ezt 8—10 percnél tovább.

Még egy rendkívül érdekes körülmény volt az, ami lépésről-lépésre vezetett odáig, hogy mint orvos

is, megértsem Izaiás prófétának és Szent Péternek szavait, melyek szerint az Úr „kéksége által gyógyulunk meg”. Az elkékülés, orvosi nyelven: cyanosis, mi lenne egyéb, mint a levegő hiánya, vagyis fulladás. S hogy vonatkozhatnának ezek a szavak Krisztusra, ha Ő elvérzés, szívgyengeség, stb. vagy éppen „moszkító és légyrajok” folytán halt volna meg, „melyek szétmarcangolt teste köré gyülekeztek”, mint William könyve naívvul állítja! A konnersreuthi szenvedő mimikája az eksztázis alatt, — adta meg számomra a kulcsot, mellyel rányitottam a probléma megfejtésére.

Konnersreuthról tartott második nyilvános előadásom, melyet mintegy másfélezer ember előtt tartottam Prágában, odavonzotta a szlovák néppárt vezérét, Hlinka képviselőt is, valamint Tiszó minisztert. Másnap elutaztak Konnersreuthba, hol tanúi lehettek a boldog szenvedő mimikájának az eksztázis idején. Az ellenséges sajtó aztán azt a hírt hozta, hogy Neumann Teréz ez alkalommal néhány súlyos fuldoklási rohamot is kapott. Igen feltűnő jelenségnek tartottam ezt, ami sehogy se illett bele a keresztrefeszítés egész képébe. De amikor felfogtam utánzó mimikájának mélységeit, akkor vált világossá előttem, — a tökéletesebb orvosi ismeretek szemszögén át — hogy milyen csodálatra méltó valóság rejlik e látszólag érthetetlen szimptomák mögött:

Neumann Teréz látja, hogy Krisztus nehezen kapkod levegő után, hogy elkékül, hogy orra s álla hegyessé válik, s a fején kiüt a halálveríték . . . Teste pedig önkénytelenül utánozza a légszomj állapotát! Látja, hogy az Üdvözítő mennyire szomjazik; hallja, hogy arámiai nyelven ezt kiáltja: ésche! — s egész arca feledhetetlenül utánozza ezt. Száraz nyelve kinyomul cserepes ajkai közül . . . Hallja, amint Krisztus utolsót kiált: Előí, előí, lama zabachthani, — hogy aztán e szavakkal: Schálem kulóchi! (Beteljesedett!) Atyjának ajánlja lelkét és befejezze életét. Krisztus feje lehajlik s térdei eltávolodnak egymástól . . . A vele szenvedő stigmatizált e pillanatban levágódik párnái közé, mintha

golyó találta volna, vagy kasza döntötte volna el. Arca azonnal olyanná változik, mint a halotté, — hiszen a halál kapujáig kísérte forrón szeretett Üdvözítőjét.

Némelyek beszámolnak izomzatának megmerevedéséről, valamint bizonyos részleges levitációról is, — minthogy én magam ilyen, gyakori konnersreuthi látogatásaim alkalmával nem láttam, nem akarok hasonlóságot megállapítani e tünet, s a kereszthalálra ítélték izmainak tetanikus merevsége között.

Neumann Teréz lábán a stigmák körülbelül ugyanazon a helyen vannak, mint ahol a — turini halottas lepel szerint — Krisztus szentséges lábai voltak átszelve. Teréz meglehetősen nehezen jár, minthogy e sebek járás alkalmával intenzív fájdalmat okoznak.

Az egyezés tehát Krisztusnak történelmi, — és fényképe, — valamint a Megfeszítettnek eleven ábrázolása között: több mint feltűnő s a legmélyebb gondolkodásra késztet. Ha mindehhez hozzájárul még egy harmadik bizonyíték: Krisztusnak Argenteul-ban őrzött varratlan köntöse, — a dolog elszédít, lenyűgöz, sőt porba sujt.

VIII. A Szentírás és a turini halottas lepel nem mondanak egymásnak ellent, — sőt: igazolják egymást.

„Az istenteleneknél lesz sírja, de a
gazdagnál lesz halála után.”

(Lz. 53, 9.)

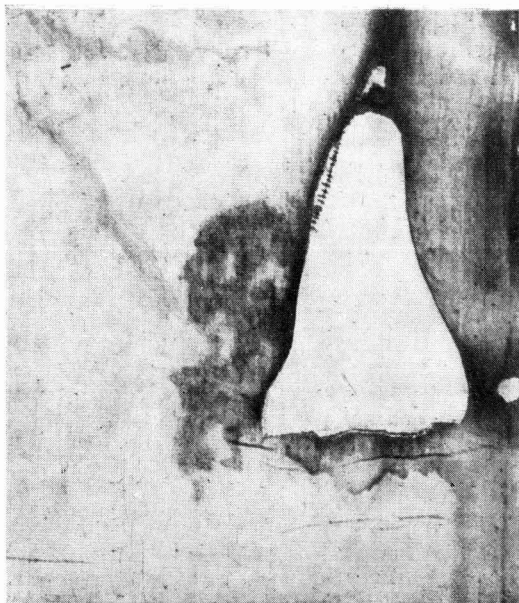
„Csontot nem fogtok törni benne.
(Ján. 19, 36.)

„Látni fogják, kit vertenek által.”
(Ján. 19, 37.)

Az előző fejezetben foglaltak után egészen fölöslegesnek tartom, hogy az evangélistákat és prófétákat előhozzam, s bizonyítsam, mennyire egyeznek kijelentéseik azzal, amit a turini szent lepel mond. Am különböző idézetek által mégis ki akarok emelni egyes fontos részleteket, továbbá föl akarom hívni a figyelmet egy s más olyan dologra, amit éppen a szent lepelről olvashatunk le.

A turini lepel valóban a legmegragadóbb, mert egészen igaz és hűséges ecsetelése Urunk szenvedéseinek, a passiónak. Tulajdonképen szemünk elé tárja az egész keresztutat, egyetlen képbe tömörítve. E könyv nem betűkkel írt, ezt a valóság írta. Aki azonban kibetűzéséhez ért, az sehol nem találhat Krisztus szenvedéseinek beszédesebb és meggyőzőbb előadására. A világon misem alkalmasabb arra, hogy az értünk megfeszített Krisztushoz forró imádságot fakasszon szívünkben, mint a szent lepen levő egyszerű lenyomatok szemlélése. Itt minden egészen világos. Itt nem kell semmit elképzelnünk; ellenkezőleg: képzeletünket fogvatartja egészen a kínoknak az a mérhetlensége és kegyetlensége, minek nyoma itt van a lepen. Bámulunk és szörnyűködünk, mert valóban, ember ennél többet nem szenvedhet!

Amulattal tölt el, hogy a lepen a legcsekélyebb dolog sem hiányzik abból, amit az Evangéliumban olvasunk; és semmi sincs hozzáadva, ami a legcseké-

Krisztus szívsebének vérlenyomata a Szent Leplen.

Cav. Enrie fölvétele.

Utánnyomás tilos.

lyebb ellentétben lehetne az evangéliummal, vagy az orvosi tudománnyal. Ezenfelül pedig oly tényekről beszélnek ezek a lenyomatok, melyek a szakembereket is bámulatba ejtik.

Egyedül a szenvedés azon tényeire szorítkozom, melyeket e betűk nélkül írott könyvből ki lehet olvasni. Kivételt képez az Üdvözítő véres verejtéke, ami ugyan némelyek nézete szerint a szent leplen szintén látható. „És lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vérnek cseppjei.” (Luk. 22, 44.)

Orvosi szempontból talán nehezen képzelhető el, hogy e véres verejtékezés idején a vér egyenesen az Üdvözítő bőrén keresztül szívárgott volna elő, mert nincs bizonyítékunk arranzve, hogy egészséges vér-edény megreped s vérzik a nélkül, hogy megsebesült volna. Ám, hogy a vértestcskék gyulladás, stb. alkalmával áthatolnak a vér-edények falain, — az általános orvosi tapasztalat. A véres verejtékezés lehetősége mellett bizonyítékot nyújtanak azok a stigmatizáltak, akik eksztázisuk alkalmával vért izzadtak. Magyaránunk következőképen kell a dolgot: az izzadságot a verejtékmirigyek választják ki s ezek abban az esetben, ha vér-edényeik falán rendkívüli mennyiségű vörös vértestcske hatolt át, kiválaszthatnak a verejték helyett, vagy azzal együtt vért is. Megjegyzendő, s itt különösen hangsúlyozom, hogy csakis ilyen módon lehet orvosilag érthetővé tenni azt a jelenséget, hogy a konnersreuthi stigmatizált szeméből körülbelül 8 óra hosszatt ömlik a vér. (Egyébként utalok a VII. fejezetben már mondottakra s különösen dr. R. Whitaker S. J. magyarázatára a Cath. Med. Guardian 1935 júliusi számában.)

Krisztus számára rettenetes lelki megrázkódtatás ideje volt az, mikor istensége emberi természete előtt kinyilvánította azoknak a testi kínoknak egész tengerét, melyek reávértak a még nagyobb lelki szenvedések mellett. Láttá, amint élete egész műve elpusztul, tökéletesen megsemmisítették, ha mindjárt csak látszólag is. Láttá, hogy apostolai elhagyják és szétszóród-

nak, — hallotta, hogy a nép, mely tegnap még hozsannával üdvözölte, azt kiáltja feléje, hogy: feszítsd meg! Hallotta az emberek minden hálátlanságát, átkozódását, istenkáromlását, a fékevesztett gonosztságot, melylyel Isten Fiának annyi éven át tapasztalt, végtelen szeretetét viszonozzák. Láttá az Egyház szenvedéseit, az elszakadásokat, üldözéseket, a hívek lanyhaságát, tunyaságát, — az Isten utait keresztezők ravaszságát alattomoságát, látta ellenségeinek erejét . . . nem lett volna csoda, ha teljesen összetört volna. Legnagyobb aggodalmában meghatóan kiáltott az Atyához, hogy vegye el tőle a kelyhet, melyből kicsordul a keserűség. Ekkor emberként vergődött Krisztus; mihelyt azonban az angyal megerősítette, egészen összeszedte magát — s mikor áldozati báránként a vágóhídra vitték, — már úgy viselt el minden gyalázatot, kínt és fájdalmat, mint isteni küldetésétől teljesen áthatott áldozópap, ki a keresztt oltárán önmagát ajánlja föl, mint legtökéletesebb engesztelő áldozatot.

Az elfogott Krisztust előbb Annás elé vezették s mikor a vallatásnál feleletével sarokbaszorította Kaifást, akkor kapta az első ütést szentséges arcába, vagy ököllel, vagy a templomszolga erős botjával. (Ján. 18, 22.) Miután Kaifás színészi módon: — annak jeléül, hogy Istent káromolta Jézus — ruhája megszaggatásával véget vetett a kihallgatásnak, a farizeusok és írástudók vérszomjának és személyes bosszújának legvisszatartóbb jelenetei következtek. A törvényszék tagjai maguk ütötték, verték a védtelen Krisztust bottal, ököllel, — leköpdösték, stb.; szóval szívük szerint kínozták. Minthogy pedig egyikük sem bírta nyugodt és megbocsátó tekintetét elviselni, eltakarták szentséges arcát, hogy annál dühösebben és restelkedés nélkül üthessék, gyalázhassák tovább. (Máté 26, 65—66; Márk 14, 65; Luk. 22, 63—65.)

Ha a turini leplet szemléljük, nehéz eldönteni, hogy melyik bántalmazás nyomai nagyobbak Krisztus szentséges arcán, — azok-e, melyeket e megátalkodott személyes ellenségei okoztak, kik így állottak

bosszút rajta, — vagy pedig azok, melyek a zabolázatlan római katonáktól származnak (Márk 15, 19; Ján. 19, 3.), kik a kivégzés előtt csupán fajgyűlöletből és dévajsból gyalázták arculcsapásokkal és vesszőütésekkel a kényük-kedvükre kiszolgáltatott elítéltet. Úgy látszik, hogy az első volt a komolyabb és alaposabb munka.

Enrie megragadó fényképe az Üdvözítő arcának különösen jobbfelén mutatja azoknak a bántalmazásoknak nyomait, melyeket halála előtt kellett elszenvednie. Ily nyomok: a megdagadt jobb szemhéj, a jobboldalról összetört orr, a dagadt jobbarc, stb. Vajjon kiktől kapta az Úr ezeket az ütéseket: a római katonáktól-e, vagy pedig a farizeusoktól és írástudóktól? A rómaiaknak az volt a szokásuk, hogy jobbkezbe fogott karddal sujtottak ellenségeik felé, — míg a farizeusok és írástudók, — kik szemita módon jobbról balra írtak, — legtöbbször baljukat használták. Ha valakit jobbkezével ütök meg, úgy jobbarcát találom; — így hát annak a megállapítása, hogy kiktől származott a súlyosabb bántalmazás, még sem lesz olyan nehéz, mint első tekintetre látszik, — csak e körülményt kell mérlegelnünk. Egy katolikus talmud-tudóstól tudtam meg azt, hogy a zsidók is jobbököllel támadták meg ellenfeleiket, ám megfordítva, t. i. a kéz hátával, csontjaival sujtottak hatalmasat az illető jobbarcába, — ami itt különösen említésreméltó.

I, miles, expedi virgas! Katona, végezd el az ostorozást! — így hangzott a római kapitány rövid parancsa az erre külön kioktatott katonákhoz. — Hogy megízleltessék az elítélttel a legrettenetesebb római büntetések egyikét, melyet már csupán a keresztfeszítés múlt felül. Elképzelhetetlenül kegyetlen büntetés volt az ostorozás; még a bőrt is lenyúzta. Sokszor halált is okozott. A büntetés kivitelével rendszerint hat katona volt megbízva. — Nem szükséges bővebben fejtegetni, amit a szent lepel e kivitelről szörnyűködő szemünk elé tár. Vagy 500 sebet mutat, melyek közül kb. 80-at okozott a római korbács.

Krisztus ostromozását a következő evangéliumi szakaszok adják elő: Máté 27, 26; Márk 15, 15; János 19, 1.

Ugyanott esik említés az Üdvözítő hallatlan gyalázásáról, kigúnyolással, ütlegekkel és tövissel való koronázással. (Máté 27, 26—31; Márk 15, 16—20; János 19, 1—5.) Miután a katonák az egész őrséget összehívták, egy ócska bíborvörös tiszti köpenyt borítottak a megostorozott Krisztusra, nádszálat adtak a kezébe királyi jogar gyanánt, s a fejére töviskoronát helyeztek. A legegyszerűbb és leggyorsabb kielégítése volt ez abbeli vágyuknak, hogy kegyetlenkedési hajlamukat egy már majdnem félholt, s egészen tehetetlen emberen kitöltsék. Fölösleges az evangélisták elbeszélését ismételnünk; a számtalan vérnyom a homlokon, hajban és nyakszirten — mit a szent leplen látunk, — tökéletesen ugyanazt mondja el. Az Argenteul-ben őrzött szent köntös pedig megerősít mindent.

Van azonban a Szentírásban egy nagyon fontos megjegyzés. „Miután pedig csúfot űztek belőle, levén róla a köpönyeget, ráadák saját ruháit, és elvivék, hogy megfeszítsék.” (Máté 27, 31.) Szent Márk (15, 2.) szószerint ugyanezt mondja. Mint ahogy Miklik tanár „A mi Urunk Jézus Krisztus szenvedései régi feljegyzések alapján” című szép könyvében hangsúlyozza: az elítéltek — kiknek ruháit nem adták vissza — a keresztnék csupán vízszintes gerendáját vitték maguk a vesztőhelyre. Erre szegezték rá őket két kezüknél fogva s azután felhúzták és odaerősítették a függőleges gerendához, mely állandóan a vesztőhelyen volt. Viszont akik — mint Krisztus — visszakapták az útra ruháikat, az egész keresztet vitték; ezeket a földön szegezték rá a keresztre s aztán azzal együtt emelték a magasba, hogy ott elpusztuljanak. Ez a fontos megjegyzés az Úr utolsó útjának sok részletét világítja meg.

A hittudósok becslése szerint Krisztus keresztjének magassága legalább is 3 és fél méter volt s fenyőgerendáinak súlya megközelítette az egy mázsát, — úgyhogy a kegyetlenül megostorozott elítéltnék

a hepehupás, nagy kövekből rakott kövezeten legalább is 75 kg-nyi súlyt kellett cipelnie. Ez mindenesetre jelentős súly és magyarázatát adja annak, amit a hagyomány mond: hogy Krisztus háromszor elesett a teher súlya alatt, — valamint annak is, hogy Cyrenei Simont kényszerítették, hogy segítsen vinni a keresztet, nehogy az elítélt útközben összeroskadjon. Az evangéliumok elég bőven beszélnek erről. Miklik a keresztút hosszát 600—700 méterre becsüli s ezt az utat megtenni a kanyargós, szűk utcácskákban bizonynyal nagy, s figyelemreméltó teljesítmény oly ember részéről, ki félholt az ostromlás következtében.

Magát a keresztrefeszítést, a gyalázkodást, a kínokat, a rendkívüli jeleket a földön és az égen, a halál-tusát és a halált leírják: Máté (27, 32—56); Márk (15, 21—41); Lukács (23, 33—49) és János (19, 17—30). Számunkra, kik a szent leplet tanulmányozzuk, legfontosabb dolog Krisztus oldalának megnyitása a lándzsával. (Ján. 19, 34.) Barbet doktor nagyon helyesen állapítja meg, hogy a katona ezt a sebet lovon ülve ütötte, mégpedig oly módon, melyet jól begyakorolt olyan ellenféllel szemben, ki baloldalát paizsával védelmezi. Ezért hatolt a seb jobbról a szívhez és majdnem vízszintesen: csak egy kissé tért útja balra s fölfelé. Továbbá érdekes, hogy ugyanaz a doktor a sebeknek a szent leplen látható lenyomataiból következtet a próféta kijelentésének igazságára: hogy az Üdvözítőnek csontját nem fogják törni. Hogy Arimathei József meg Nikodémus hogyan vette le a keresztről a holttestet, továbbá arról, hogyan helyezték el József új sírjába, miután a legszükségesebb ideiglenes intézkedéseket megtették, hogy legalább meglegyen a szokásos temetés látszata — többre ugyanis nem volt idő az ünnep beállta miatt, — Máté (27, 57—61); Márk (15, 42—47); Lukács (23, 50—56) és János is (19, 38—42) beszél. Végtelenül érdekes, hogy éppen azok a dolgok, miket a szent lepelről olvasunk le, adják a legértékesebb széljegyzeteket és utólagos magyarázatokat ezekhez az evangéliumi szakaszokhoz.

Az Úr szenvedéseinek találóbb és beszédesebb ábrázolása el sem képzelhető, mint amelyet a szent lepel egyszerű lenyomatai adnak! Elmékedések, lelki-gyakorlatok tárgyául nehezen is lehet alkalmasabb és hathatósabb anyagot találni, mint e bámulatosan pontos lenyomatok hű fotográfiáját, — annyival is inkább, mert hiszen maga a gyolcs is át van itatva az üdvünkért kiontott legszentebb vérrel. Ez szerintem, történelmi bizonyosságú tény, — mondhatom, hogy 100 %-os valóság!

De a szent lepel lehetővé teszi, hogy a dolog orvosi oldalát illetőleg más, igen érdekes következtetéseket is levonjunk.

Mindenekelőtt lehetővé teszi azt a megállapítást, mely ellen a legcsekélyebb ellenvetést sem lehet tenni: hogy annak a megkínzottnak testét, kit e halottas lepelbe burkoltak, az idő teljes hiánya miatt egyáltalán nem mosták meg, ami pedig mindig és mindenütt alapszabálya a temetésre való előkészítésnek. A Szentírásban egy fontos idevágó megjegyzés van: Pilátus csodálkozott azon, hogy Krisztus már meghalt, s mielőtt késznek nyilatkozott volna arra, hogy kiszolgáltatja a tetemet Arimatheai Józsefnek eltemetés céljából, — elküldte századosát, hogy állapítsa meg hivatalosan a halál beálltát. Mennyivel inkább meglepte hát a halál a Szentséges Szűzet, Szent Jánost, az Úr kedveltjét, a jámbor asszonyokat, meg Nikodémust! Az események gyors pergése (hiszen Krisztus elfogatásától szenvedésének befejeztéig alig 15 óra telt el), annyira megremítette őket s a mérhetetlen fájdalom annyira megtörte, — hogy úgylátszik, — semmiféle temetési előkészületet nem tettek. Csak miután Jézus holttemetét gyorsan József sírjába helyezték, siettek Jeruzsálembe, hogy még aznap megvegyék az Úr tetemének rendes ellátásához és eltemetéséhez szükséges dolgokat. Továbbá a kivégzés dombján valószínűleg víz sem volt kéznél, az ünnep beállta miatt pedig már semmire sem volt idő. „És az ünnepi készület napja vala, és szombatra alkonyodék.” (Luk. 23, 54.)

A szentíráskutatók minden evangéliummal egybehangzóan kijelentik, hogy az Üdvözítő megváltásunk művét 9 óra, vagyis délutáni 3 óra körül fejezte be. Arimathei József valószínűleg várt még egy időt, hogy megbizonyosodjék, valóban utolsót lehelt-e az Úr. Bizonytalán eltelt némi idő addig is, míg rászánta magát, hogy a császári helytartó elé lépjen, s tőle a szentséges tetemet elkérje. Ismét sok drága idő eltelt, míg Pilátus elé bocsátották, valamint míg az a katona, kit a Kálvárián levő századosért küldtek, azzal együtt visszatért, — bárha az út odáig mindössze 600—700 métert tett ki. Csak mindezek után vehette meg Arimathei József a gyolcsot — vagyis a mi turini halottas leplünket — s hozhatta a szolgálkat a körülbelül 31 kg-nyi (száz font) aloéval, mirhával és jóillatú kenőccsel. Aztán létrát, kalapácsot, fogókat kellett fölhajtani, továbbá lepleket vagy köteleket ahhoz, hogy a testet fölfogják, ha a kezeiből a szegeket kihúzták. Mindebből, valamint a további sietésből arra kell következtetnünk, hogy az úgynevezett Pieta, vagyis a hétfájdalmú Anya búcsúja szent Fiának élettelen testétől csak nagyon rövid ideig tartott. Röviddel a tavaszi napéjegyenlőség után voltak ugyanis akkor s így az első csillag megjelenése az égbolton, — mellyel a szombati nyugalom kezdődött, amit minden zsidó, különösen most, a húsvéti napokban a legpontosabban betartott, — régi időszámítás szerint röviddel 12 óra után történt; — a mi időszámításunk szerint 6 óra után. Úgy számítom tehát, hogy a keresztről való levételre körülbelül 5 órakerülhetett sor.

„Kai éde opsias genoménes“, „Mikor már esteledett (mivelhogy készület napja volt, azaz szombat előtti nap)“, mondja Szent Márk kifejezetten, (15, 42.) — „előjöve Arimathei József . . . bátran beméne Pilátushoz és elkéré Jézus testét.“ Tekintettel a szigorú zsidó törvényekre, igazán nem volt vesztegetni való idő . . .

Gyorsan kellett határozni és cselekedni. Nem ehetett az időt a Megfeszített testének mosásával töl-

teni. Viszont szükséges volt a külső temetési szokásokat betartani, vagyis az elhunyt arcát azonnal betakarni, verejték-kendővel beburkolni s tagjait gyorsan, legalább valamelyest begöngyölni mint azt a zsidó szokás — mely egészen világos, hogy Egyiptomból eredt — előírta.

Mindez szószerint megfelel annak, ahogyan az evangélium megfelelő helyei Jézus sírbatételét előadják. Mondjuk ki azonban egyenesen: nem az isteni Gondviselés működött-e itt s nem az rendezett-e így mindent azért, hogy mikor annyi évszázad múlva nekünk, modern hitetlen Tamásoknak a legnagyobb szükségünk lesz rá, — megjelenhessék előttünk az Úrnak meggyőzött, szentséges arca s irtózatosan elkínzott teste olyan állapotban, amilyen közvetlenül a megváltás művének befejeztével volt? Mert egy bizonyos: ha a Megfeszített testét rendesen megmosták volna, akkor nem maradtak volna fenn számunkra sem életében vérző sebeinek és halála után ütött oldalsebének le nyomatai, sem a töviskoszorú-okozta vérpatakoknak s az ostorozás folytán keletkezett sebeknek nyomai. S különben is, nem mondta-e meg Üdvözítőnkről már 700 évvel ezelőtt Izaiás próféta: „Tetőtől-talpig nincs benne épség; seb és kékség, földagadt kelés, be nem kötözve, sem orvossággal nem gyógyítva, sem olajjal nem enyhítve.” (1, 6.) Nem látjuk-e szószerint ugyanezt a szent leplen? Mily mélységes hálát kell Istennek mondanunk!

Továbbá nyomós okaim vannak, hogy azt higgyem, miszerint a halott Üdvözítőt a keresztről való levétel után azonnal rátették a szent lepelre s azután fejére borították azt, úgyhogy élettelen testét előlről is befődte. Azonban nemcsak ezt merem állítani, hanem még egy másik fontos körülményt is: hogy t. i. a sírba is úgy vitték, hogy e lepelbe volt burkolva; már aztán akár hordágyon, akár a nélkül történt ez.

Szent János Evangéliumában (19, 34.) azt olvasuk, az Úr oldalsebéből — melyet Longinus lándzsája nyitott — azonnal „vér és víz folyt”. Ez a megállapí-

tás orvosi szempontból egészen helyes (ez t. i. a hydroperikard-ból vagyis a szívburok vizenyőjéből származó vérsavó, mely mindig fellép azoknál, kik lassú halállal múlnak ki), azonban a szent lepelnek köszönhetjük, hogy annyi évszázad mulva saját szemünkkel láthatjuk ugyanazt a vizet és vért, mely az Üdvözítő oldalából kiömlött! Nem csodálatos dolog-e ez már önmagában véve is, — nem egész váratlan megerősítése-e hitünknek, amiért nem adhatunk eléggé hálát az isteni Gondviselésnek!

Az ágyéktájon, ott, ahol eddig azt hitték, hogy valamelyes láncok lenyomata látható, — ott van ez a víz és vér! Ott a vér, mely a keresztről való levétel után ömlött nagy mennyiségben az alsó, homorú vénából (vena cava inferior) és a máj ereiből, miután a szent test vízszintes helyzetbe került. Ez a vér azonban az ágyék túlerős görbülete miatt nem folyhatott le az ülőizmokra, s a jobbcsípőtől a balcsípő felé vette irányát! Előbb meglehetősen mély tócsává gyűlt a jobb-könyök körül, hogy aztán két patakban a balkönyök felé induljon; ott azonban már nem ért le olyan mélyre, mint a jobboldalon. Világosan látjuk itt a sötétvörös, megalvadt vért s körülötte a golyocs jelentékenyen át van itatva a vérsavóval, mit köznyelven rendszerint „víz”-nek neveznek. Ha élő ember sebe vérzik, vér meg fehér vér szivárog a kötésen át s azt halvány rózsástól egész sötétbarnáig festheti. A halál utáni vérzésnél azonban a vérsavó a kötésen vagy golyocson, mindig elválk a megalvadt vértől és nagyobb felületet itat át, — ami nagyon fontos. Állításaim helyességét nemrégiben igazolták egy hosszabb megbeszélésünk folyamán a pozsonyi egyetem orvosi fakultásának tanárai: Babor J. (biológia) és Hons A. (physiologia) doktor. Abból a körülményből, hogy a szent leplen a vér és víz elhelyezkedése a feljebb említett módon látható, további következtetést akarok vonni. Ha Krisztus testét nem azonnal a keresztről való levétel után tették volna rá a lepelre, ha ez csak a sírban történt volna . . . sohase jutottunk volna hozzá hitünk e meglepő

megerősítéséhez. Itt szószerint áll, amit Szent János mond: „Amit szemünkkel láttunk, amit néztünk és kezünk tapintott . . . hirdetjük nektek . . . hogy örüljeteek és a ti örömtők teljes legyen!” (I lev. 1—4.)

Valóban ismét teljes szívből hálát adhatunk az Úristennek!

Vannak még egyéb, bár gyengébb bizonyítékok is: a többi véres sebnek éles és egyszerű lenyomata van a leplen, míg a láb vérzésének lenyomata kettős, mégpedig a határozott körvonalakon kívül. Biztos jele ez annak, hogy a két láb helyzete a halottas lepelben megváltozott. Ez akkor történhetett, amikor vitték az Úr élettelen testét. Természetes, hogy súlypontjánál, a medencénél fogva kellett vinni, s a lapockáknál magasra tartani, mint ahogy azt oly szépen festette meg Cisleri, egyik locarnoi templomban levő képén! A két láb így aránylag távol volt egymástól s a lepel könnyen megcsúszhatott kissé rajtuk. József sírjában a huzamos egyhelyzetű fekvés aztán kialakította a sebek második lenyomatát s a láb körvonalait. Valószínűnek tartom, hogy ennél az ideiglenes sírba-helyezésnél — melynek jelölésére az: éthe kan, deposuerunt, tehát „letették”, és nem: étephan sepelierunt, vagyis „eltemették” kifejezést használták — a főszerep ennek a lepelnek jutott, melyet talán gyorsan körültekertek néhány keskeny gyolcs-pólyával. „Edesan othoniois”, „gyolcsruhákba (gyolcspólyákba) göngyölék”, — hogy az első pillantásra azt a látszatot keltse, mintha a holttestnek a temetésre való előkészítése teljes lenne, ami a balzsamozással stb.-vel együtt valószínűleg több órai munka lett volna.

A szent lepel valódiságára vonatkozólag ez a körülmény végtelenül fontos, egyenesen döntő jelentőségű. Egyszerűen elképzelhetetlen, hogy a normális viszonyok között 4—5 órát igénylő munkát elvégezhették volna ama fél, — vagy mondjuk rövid egy óra alatt, amennyi az ünnep kezdetét jelző csillag megjelenéséig rendelkezésre állott ahhoz, hogy Jézus holttestét előkészítsék, hogy a szükséges bevásárlásokat

elvégezzék, a kenőcsöket is elkészítsék s a bebalzsamozás is megtörténjék. Ha Jézus sírbatétele szabályosan megtörtént volna, akkor miért mentek a jámbor asszonyok utólagosan, a harmadik napon a sírhoz a holttest ellátásához szükséges dolgokkal, jóillatú kenőcsökkel, olajokkal, stb.? Hiszen a zsidóknál a holttest megérintése oly sokkal a halál beállta után tisztátalanná tett!

Hogy Jézus temetése nem volt befejezve, a mellett megcáfолhatatlan bizonyságok vannak az evangéliumban is. Idézem különösen Szent Lukácsot, a „kedvelt orvos“-t: „És az ünnepi készüllet napja vala, és szombatra alkonyodék. Utánuk menvén pedig azok, kik vele jöttek vala Galileából, megnézték a sírt és hogy miképen helyezték el az ő testét. És hazatérvén, illatszereket és keneteket készítenek; de szombaton nyugovának a parancsolat szerint.“ (23, 54—56.)

Még világosabban beszél erről Szent Márk: „Mikor elmúlt a szombat, Mária Magdolna és Mária, Jakab anyja és Szalome illatszereket vásárolának, hogy elmenvén, megkenjék Krisztust. És korán reggel, a hét első napján a sírhoz menének napfelkeltekor.“ (16, 1—2.) — Szent Lukács meg ezt mondja: „A hét első napján pedig kora hajnalban a sírhoz menének, magukkal vivén az illatszereket, melyeket készítettek vala.“ (24, 1.)

Ez idézetek napnál világosabban bizonyítják, hogy Jézus testének temetésre való előkészítése nem volt befejezve. Hála Istennek! Különben aligha maradt volna fönn számunkra az Úr rettentő szenvedéseinek oly hiteles és meggyőző bizonyága, amelyet egyedül a saját törvényei szerint dolgozó természet alkothatott. — Bár itt egyáltalán nem tartom kizártnak Isten közvetlen beavatkozását sem.

Mily csodálatosak az isteni Gondviselés útjai! Nem csodálatos dolog-e, hogy a hitetlenség, az önerejére s tudományára büszke, öntelt korunkban a Gondviselés éppen a tudományt használja fel arra, hogy meggyőzőn bennünket hitünk igazságairól s hatalmasan megerősítse bennünk a hitet. Hála ezért Istennek!

IX. Ellenvetések.

„Aki Istentől van, Isten igéit hallgatja.”
(Jn. 8, 47.)

„Miért zavarodtatok meg, és miért támadnak ilyen gondolatok szívetekben? Nézzétek meg kezeimet és lábaimat, hogy én magam vagyok.”

(Lk. 24, 38—39.)

„Nemde, szívünk gerjedez vala bennünk, amint szólott?”

(Lk. 24, 32.)

Bár — mint azt már említettük — a kiváló pápák egész sora tisztelte a turini halottas leplet, a kereszténység ez értékes ereklyéjét, sőt a reá vonatkozó imákat búcsúkkal is ellátta, — de az Egyház nem foglalt hivatalosan állást mellette.

A fényképészeti felfedezés, mely a lepel valódiságát, a rajta levő alakban Krisztus valódi mását tanúsítja, — olyan rendkívüli, hogy kételyeket oszlat, de kételyeket támaszt is. Nem csoda, ha sokan visszadöbbennek, meginognak a következtetésektől, melyeket le kellene vonniok s inkább nem fogadják el az igazságot. Egyszerűen elutasítják maguktól, hogy az Üdvözítő végtelen szeretete ne kényszerítse őket arra, hogy porba hulljanak s szívüket kitárják előtte — hogy birtokába vehesse azt az Üdvözítő. — Másokat tudományosságukból fakadó gőg és alázatossághiány készített a visszautasításra, — vagy bizonyos velük született ellenkezés mindazzal, ami nem tőlük ered . . . stb.

Ám, akik Krisztuséi, azok meghallják Uruk hangját, bárhol csendül fel az. Meghallják, és örvendő szeretettel sietnek oda, ahol valamivel többet tudhatnak meg róla. Mennyivel inkább oda, ahol megláthatják valódi, isteni arcát! Akik övéi, azoknak megérzi szíve az igazságot . . . Azoknak nincs szükségük bizonyítékokra; azokat semmiféle kétely sem távoztat el az egyszer felismert igazságtól . . . Nem

lesz tehát kárunkra, ha megismerkedünk ellenfeleink leggyakoribb ellenvetéseivel; bár nekem úgy látszik, hogy ha komolyan tanulmányoztuk és jól megismertük a körülményeket, melyeknek e szent lepel körül szerepe van, — nehezen lehet okos és elfogadható ellenvetéssel előállni.

A leggyakoribb ellenvetések egyike, hogy az evangélium nem tesz említést arról, miszerint a gyolcson, melyet Arimatheai József vett, s melyben az Urat sírba fektették, — kép lett volna. Ez egészen igaz. Csakhogy az evangélium nem mond semmi további pl. a keresztfá sorsáról sem, vagy a boldogságos Szűz életéről, stb. sem. Egyszerűen azért, mert célja az Úr életének és tanításának szemünk elé állítása volt s e feladatát teljesítette.

De Szent János evangéliumában érdekes dolgot olvashatunk: „Majd odaére Simon Péter is . . . és látá az otthagyt lepedőket; a keszkenőt pedig, mely az Ő fején volt, nem a lepedők mellé téve, hanem külön egy helyen összehajtva.” (20, 6—7.) Tehát a szent lepel, mely mint úgynevezett keszkenő (a zsidók temetésénél használt gyolcsok egyike) az Üdvözítő fejét fedte, magának az angyalnak beavatkozása által különítettett el a többitől, mint valami rendkívüli dolog. Össze volt hajtva (görögül: „to gar sudarion autu choris entetyligmenon”), amit kisebb kendőről nem mondhatunk. Bizonyos, hogy aztán megvizsgálták és gondosan megőrizték mint drága emléket; hiszen magába szívtá Isten Fiának vérét s testének lenyomatai láthatók voltak rajta.

Más ellenvetés: Körülbelül 42 ilyen gyolcslepel van a világon, hol képpel, hol kép nélkül; már most melyik közülük a valódi? Ami azokat illeti, melyeken emberi alak van — annak a szemnek, mely a turini lepelrel csak kicsit is foglalkozott, elég egyetlen tekintetet vetni rájuk, hogy rögtön tisztán lásson: valamennyi rosszul sikerült másolat, mely a turini lepelről, az Úr szenvedéseinek e páratlan és csodálatos bizonyágáról készült.

A többi antik gyolcs valódiságáról — amilyen pl. a szép, régies hímzésű verejték-kendő Franciaországban Caduin-ban — itt nem is kell szólnunk, mert nincsenek rajtuk lenyomatok.

Nagy volt a harci zaj és örömujjongás a turini szent lepel ellenségeinek sorában, midőn e század elején egy ujságíró hírt adott a levélről, melyet Arcis Péter, Troyes püspöke 1389-ben VII. Kelemen ellenpápának írt. Arról van ebben szó, hogy a Besançon-i lepel hamisítvány. A figyelmes olvasó szíveskedjék összehasonlítani ezt azzal, amit a szent ereklje sorsáról már előadtunk. Ezt fogja mondani: egészen helyes; és e hamisítványt, mely egy évvel az 1349-i tűzvész után bukkant fel, — a valódi leplet ugyanis már ekkor átvitték Lirey-be — elégették 1794-ben, a francia forradalom idején. Egyébként ez az Arcis Péter ugyanabban a levélben azt is megírja, hogy elődje, Poitiers-i Henrik püspök 34 évvel ezelőtt óvta ettől a hamisítványtól, melyet egy Champagne-ból származó festő 1355-ben készített. A hamisítványt elérte megérdemelt sorsa.

Végére hagytam a legegyszerűbb ellenvetést, melyszerint: a halottas leplet valamikor egy ügyes festő festette — és most „felfedezik"! Rendszerűen van. E hamisítvány csupán a 14. század közepén, közvetlenül az első Besançon-i tűzvész után, 1349-ben bukkanhatott föl. A festészet technikáját illetőleg azonban abban a korban teljesen kizárt dolog volt a petróleumban, vagy egyéb illóanyagban oldott anilinfestékek használata, mert mindkét dolgot csupán a múlt évszázadban fedezték fel. Ilyen ellenvetést csak a tudatlanság tehet.

És aztán, ki volt az a festő? Melyik iskolához tartozott? A festészet története — mely pedig a legapróbb részletekig áttanulmányozta az egyes festők és egyes korok alkotásait — mitsem tud arról a kiváló emberről, aki a legegyszerűbb eszközökkel képes volt egy bámulatosan lenyűgöző s époly szépséges alak negatív képét létrehozni. Olyan képet, mely még a test arányaiban is az antik szépség zsinórmértéke. A

mű továbbá olyan bámulatraméltó orvosi ismeretekről tesz bizonyosságot, amilyenekről kortársainak a leghalványabb sejtelme sem lehetett. Miért nem maradt fenn ennek a festőnek más, éppen ily tökéletes műve, miután a kor festészetének legkiválóbb képviselője, Giotto 1337-ben meghalt? Az ő meglehetősen egyszerű freskói Assiszi szent Ferenc bazilikájának legfelső részét díszítik.

Az egyetlen, aki a turini szent leplet hamisíthatta volna, Németországnak néhány évtizeddel ezelőtt felfedezett zseniális festője: Grünwald Mátyás, akinek pompás, Krisztus keresztrefeszítését ábrázoló képe az Isenheim-i oltárt díszíti. Ő az egyetlen, aki Údvőtőnk kínhalálát Izaiás próféta és a turini lenyomatok szerint helyesen ábrázolta. Csakhogy ő 150 évvel a Besançon-i tűzvész után, és 100 évvel Harwey-nek a vérkeringésről szóló felfedezése előtt élt. Továbbá teljesen hiányzik munkájáról az az antik testi szépség, mit a turini leplen megcsodálhatunk.

Vajjon miért ábrázolta Krisztust a középkori tradícióval szemben, minden legcsekélyebb ruhadarab nélkül? A középkorban ez istenkáromlás lett volna! Továbbá, miért festette a kéz tövén átszúrva s a mellkas jobboldalán lévő sebbel, holott a középkori hagyomány mindezt másképen tudta? S éppen így: a középkorban lehetetlen volt a testnek helyes arányokkal és abszolút realizmussal való ábrázolása.

Hogy lehetséges továbbá, hogy ez a páratlan és tökéletesen ismeretlen festő, képes volt mindent egészen helyesen ábrázolni egy fényképészeti negatív képen, amilyen a természetben egyáltalán nincs s ami a daguerreotypia feltalálásáig egészen ismeretlen valami volt? Hogy lehetséges az, hogy a mesébe illő festő képen úgy a szín, mint az árnyjáték, valamint a negatív oldalainak fölcserélése is egészen helyes? S miért nem sikerült idáig egyetlen más művésznek — még a híres Dürert sem véve ki, ki 1516-ban Belgiumban lemásolta a szent lepel képét — azt tökéletesen és helyesen utánozni? Düreré sehol sem tökéletes pozitív, vagy

tökéletes negatívkép, hanem akettőnek vegyülete. Valódi negatív képet egyedül a természet tud alkotni!

S milyen festéket használt hamisítványa készítésénél ez a mesebeli művész? Akkoriban csakis temperával dolgoztak; a festőanyagot tojásfehérjével vagy enyvvel keverték. Nagyított fényképeken, vagy éppen mikroszkópikus vizsgálat alkalmával ennek okvetlen nyomát kellene találni. S a leplen nem találták. Aztán meg a temperafestékekkel készült képet ugyancsak tönkre tette volna a kétszeri tűzveszedelem, meg a víz! E lenyomatoknak pedig semmi baja nem történt.

Végtelenül hálásak vagyunk Enrie-nek azért, hogy a hamisítási lehetőségek terére teljes világosságot derített. (131. old.)

1. A turini szent lepel minden másolata, bármilyen és bárkitől származik, többé-kevésbbé magán viseli a negatív kép jellegét, de sohasem tökéletesen.

2. E drága emléket az egész ó- és középkor, főként a rajta megmaradt szentséges vér miatt tisztelte s nem azért, mert az Úr szörnyű szenvedéseinek tanúbizonysága. Szabadszemmel a negatív lenyomatokról ezt nem is lehet jól megállapítani.

3. Az 1560-ból származó francia földrajzi atlasz szerzője, ki maga is látta a szent leplet, Chambéryről megemlíti, hogy „ott egy szent leplet őriznek, melyen vérfoltokból képződött emberi alak látható” . . . Igaza volt a turini P. Segneri-nek, aki e szent lepel lenyomatairól úgy prédikált a 18. században, hogy „éktelenségek ezek, melyek szeretetre gyullasztanak”. (Deformitas, che inammora.)

4. A hagyomány állandóan kereste e lenyomatok titkát és megfejtését.

5. A fénykép bebizonyította, hogy e lenyomatok nem emberi kéz alkotásai, mert az egész leplen, mely 4 méternél hosszabb (kb. 5 négyzetméternyi területű) sehol a legcsekélyebb hiba sincs a kép tökéletes negatív jellegén; már pedig nincs a világon festő, aki ilyet létrehozni képes volna.

6. Ellenkezőleg a fényképezés, a tudománynak

ez a legmodernebb hajtása megállapítja a szent leplen a fizikai és kémiai jelenségek abszolút pontosságát.

7. A szent lepelről készült nagyítások azt mutatják, hogy a gyolcs mindenütt sértetlen; a vérfoltok alatt (pl. a bal kéztőnél) nincs vázlat, vagy rajz, — a legcsekélyebb gyanú sem áll fönn arranéze, hogy itt valamit emberi kéz alkotott. Ellenkezőleg, a vérfoltokon a vér jellegzetes megsűrűsödését és hígulását látjuk — a vér megalvadását és a vérsavó kiválását, különösen az ágyéktájon, — ilyesmire pedig eddig egyetlen festő sem gondolt művei alkotásánál.

Összefoglalva: azok a bizonyítékok, melyeket a lepel valódisága mellett a fényképészet nyújt, és a tények, melyeket megállapít, a mai tudományosság szerint egészen elegendők ahhoz, hogy a szkeptikusokat is kielégítsék. Ma már teljesen lehetetlenek a tudományosság örve alatt tett afféle becsmérések, mint 30 évvel ezelőtt.

„A szent lepel egész rajzát jellemzi az ábrázolás nagy biztossága s annak az eszköznek egyszerűsége, mely ehhez az ábrázoláshoz szükséges volt. A legnagyobb mesterek kiváltsága, hogy ilyet hoznak létre, hogy a leghatásosabb benyomásokat a legcsekélyebb előrajzolással, a színek lehelleiteivel érik el. A szent leplen levő lenyomatokon árnyéka sincs annak, mintha ott akárcsak valamelyes vázlat is készült volna, — s mégis annyira megkapóak, annyi érzés és annyi igazság van bennük! A rajznak sehol nincsenek körvonalai; a félárnyékok oly kimondhatatlan finomak, amilyet se ecsettel, se másféle festőszerszámmal elérni nem lehet.” (Enrie, 138. old.)

Ami az értékes ereklyének további fotografálását illeti, esetleg más sugarakkal, arról — miután informálták Enrie legutóbbi megállapításairól — következőképen nyilatkozott a milánói Namias Rudolf tanár, a fotografálás, különösen a fotokémia terén leghíresebb kísérletező, kutató és író: „A szent lepelről készült fényképnek több mondanivalója már nincs, mert már mindent nagyon pontosan kimutatott; többet annál

mint amennyit elértünk, se ultraviola, se infravörös sugarakkal elérni nem lehet." (Enrie, 153. old.)

S még egy idézet Enrie munkájából: Namias professzor kijelentette, hogy „nem kelt meglepetést, hogy a szent leplen levő lenyomatokat az aromás anyagoknak a holttest kigőzölgéseivel szemben tanúsított rendkívüli érzékenysége hozta létre. A természet igen gazdag oly anyagokban, melyek képesek bizonyos dolgok távolrahatását fölvenni — történjék az akár kiáradás, akár kisugárzás által. — E tekintetben a tudománynak mindig készen kell lennie az újabb és újabb meglepetésekre." (Enrie, 154. old.)

A további ellenvetések nagy részét már összefoglaltam egyes megelőző fejezetekben és megadtam a feleletet rájuk. Egyébként úgy látom, hogy valamennyit megsemmisíti az a felfedezés, melyet egy másik ereklyén röviddel ezelőtt tettek. A hagyomány makacsul ragaszkodik ahhoz, hogy ez az ereklye magával Krisztussal s az ő szenvedésével van összefüggésben. Egy varratlan köntösről van szó, a tunikáról, melyet a hagyomány szerint maga a boldogságos Szűz szőtt. A Szentírás elmondja, hogy a hóhérok sorsot vetettek rá egymás között, egészen a próféta szavai szerint: „Elosztották maguk közt ruháimat, és köntösömre sorsot vetettek." (Máté 27, 35; Márk 15, 24; Luk. 23, 34; Ján. 19, 24.)

Ez a tunika Nagy Károly ideje óta (kb. a 800. esztendő óta) az Argenteul-i bazilikában van, nem messze Párizstól, hol a régi szövetet — melyen szabadszemmellel semmiféle elváltozások, még foltok sem láthatók — az utóbbi években különböző kutatók a legkülönbözőbb vizsgálatoknak vetették alá. Ph. Lafond, J. Roussel és Parcot abbé felfedezték, hogy az ereklye szövetében sok helyen van vér, mely vegyileg kimutatható. Mennyire csábít a kívánság: kísérletet tenni arra nézve, hogy valami módon megállapítsuk e helyeket, — s aztán összehasonlítsuk a felfedezést azzal, amit a turini lepelről tudunk. E kísérlet meg is történt, a tudomány legmodernebb vívmányainak, az ultraviola

és infravörös sugaraknak felhasználásával; ezek a sugarak ugyanis csodálatos módon szemünk elé állítanak olyan dolgokat, amiket egyébként nem látunk.

Cordonniere Gergely vegyészmérnök és optikus, a francia léghajózási minisztérium fényképészeti szakértője e munkát, Roland Gosselin püspök és a versaillesi magas klérus jelenlétében végezte. Mint szakemberek segítségére voltak: M. Rouldeau és dr. Auclair, a radiológus. A fotografálás a fentebb említett sugarak fényénél történt. Kivált az infravörös sugarak fényénél — melyek a szövetet bizonyos módon átvilágították — egészen határozottan jelentkezett a felszínen valamennyi vérfolt. Ezeket egyenkint megvizsgálták s átvitték egy pontosan 178 cm magas emberi alak körvonalaira éppenúgy elhelyezve, mint ahogy keletkezniök kellett a szerint, hogy Krisztus e ruhadarabot az ostromozás után hogyan viselte.

Rendkívül érdekes megállapítások történtek így. Mindenekelőtt a jobb vállon az akromion-on, (a lapocka és kulcscsont összeköttetésénél) jelentkezett egy nagy vérfolt. Azután számtalan apró vérzés nyoma a közép-vonalon, a hátcsigolyáknak s az utolsó nyakcsigolyának tövisnyúlványainál. A bal lapockacsont alatt van az összes foltok legnagyobbika; alatta, még tovább balra, mégpedig a bal csípőcsont taraján, megint egy nagy vérszivárgás nyoma. Kisebb foltok csoportja van a keresztcsont közepén. S végül egész sereg apró véryomot találhatunk a vállak, lapockák és a hát egész felületén, legnagyobb részt párosan.

Számunkra, a kereszténység e rendkívül értékes két ereklýje közötti egyezés bizonyítására a legfontosabbak éppen ezek a jelentéktelennek látszó, párosával elrendezett véryomok, melyek szemmel láthatóan a római korbáctól származnak. A többi vérfolt eredete (mellcsigolyák tövisnyúlványain, a ballapocka alján, és a csípőcsonton) a következőképp magyarázható: a keresztbe tett két gerenda éles szélei az úgynevezett „hatodik stigmá”-t okozták Krisztus jobb vállán, mint erről már fõntebb szó volt. Ennek nyomát megtalál-

juk úgy a szent leplen, mint a varratlan köntösön. A Megváltó 180 cm-nyi testmagasságánál ez a sebzés a kereszt élei által kb. 150 cm-nyi magasságban történt a keresztút felszínétől. Az út római szokás szerint nagy, tojásdadalakú kövekkel volt kikövezve. A függőleges keresztgerenda, melyet az Üdvözítőnek e rendkívül hepe-hupás úton vonszolnia kellett, kb. 270—300 cm hosszú volt. Tehát lényegesen hosszabb nálánál, úgyhogy háromszori leroskadása alkalmával hátán erősen balra tolódott s élei így sebeztek meg az említett helyeken. Mindenesetre elég nehéz megmagyarázni, hogy miért nem tűnnek elő a szent leplen is a vérfoltok, melyeket a köntös megőrzött.

Általában az a vér ez, mely egyrészt az ostorozástól eredt, másrészt a kb. 3 m hosszú keresztgerenda éles szélének vágásától, ami leginkább a jobb vállon, a gerincoszlop mentén és az ágyék balfelén idézte elő a vérzést.

A varratlan köntösön tett s csak legújabbán nyilvánosságra jutott felfedezések a szent lepelre nézve fontosak, — rendkívül jelentőségteljesek! A nélkül, hogy az eseményeknek elébe akarnék vágni, máris állíthatom, hogy a szent lepelnek más úton már megállapított valódisága mellett nem kaphattunk volna meglepőbb bizonyítékot ennél!

Tekintetbe véve mindezt, felvetődik még egy másik kérdés. Csoda-e, Istennek közvetlen belenyúlása-e a dolgok folyásába, hogy e leplen rajta maradt az Úr szenvedésének bizonyossága, valamint arcának mása? Nagyon szépen elmélkedik erről az „Illustrazione Vaticana” egyik számában P. Alessio, a passzionista szerzetes: „Két lehetőség áll fenn; a lepel fekkent úgy a testen, hogy szorosan odasímult minden hajlatához, mint a bőr. Így azonban nehéz lenne megérteni, hogyan keletkezhettek a lenyomaton árnyékolások és átmenetek, — a lepel kifeszítésekor pedig a képnek zavart arányúnak kellene lennie. (Ezt különben Vignon professzor 30 évvel ezelőtt kísérletileg meg is állapította.)

Ha pedig a lepel nem símult szorosan minden testrészhöz, akkor harmóniátlan, bizarr lenyomatoknak, szörnyképnek kellett volna keletkeznie . . . Vajjon ki tudta a Megváltó teste alá és fölé oly ügyesen teríteni a lepedőt, hogy részleteiben is a lehető legtökéletesebb negatív kép keletkezzék rajta? S ki irányította úgy az ammoniák-kigőzölgésnek, meg a melegnek fizikai és kémiai hatását, hogy a leplen mindenütt a legapróbb részletekig pontos lenyomatok keletkezzenek, — bár a golyos nem símult szorosan a testhez mindenütt, ahol oda kellett volna símulnia s nem volt kellő távolságban ott, ahol a megfelelő lenyomatok keletkezése így kívánta volna meg?

A természet erői és képességei magukban sohasem tudják a kívánt hatást létrehozni; értelmes lény kell, hogy vezesse és rendezze őket, vagyis értelmes lénynek kell közreműködnie. Ha már most a festészet leg-hívatottabb ismerői kinyilatkoztatták, hogy a szent leplen levő kép tökéletes másolatát elkészíteni lehetetlen, — a vegytan és a fizika számára se marad más hátra, mint ugyanazon okokból kijelenteni ugyanazt a képtelenséget. Bátran kimondhatjuk: *Digitus Dei est hic!* Isten ujjá van a dologban!

Bizonnyal az Üdvözítő volt az, aki még azt sem látta elegendőnek, hogy az Oltáriszentség fátyla alatt önmagát nekünk hagyja örökségül — s hátra akarta hagyni számunkra a halottas leplen a szentséges testről készült felvételt is, mely abban a pillanatban örökíti meg, mikor megváltói művét befejezi. Ő irányította a fizikai és kémiai hatásokat oly tökéletesen, hogy azok isteni alakját pontosan megörökítették számunkra.

Vajjon nem ismerjük-e fel itt is Annak kezét, „ki által lettek mindenek”? Nehéz e kérdésre igenlő, de még nehezebb tagadó választ adni. Mindenesetre annyi rendkívül érdekes, ámulatot keltő és meggyőző körülmény játszik itt össze, hogy még egyszer idézek Enrie könyvéből (141. old.): Ő, a fotografálás előkészületei alatt beszélgetést folytatott a lepelről egyik

legjobbban értesült személyiséggel (vagy Tonelli vagy Vignon professzorral), aki ezeket mondotta neki:

„Látni fogja, hogy itt minden csodálatos, a lenyomatok homályossága és színe, a pontos fordítottság; a szenvedés nyomai, a szövés minősége, a tűzvések nyoma, az ereklye története, az évszázados hallgatás felőle . . . az érdeklődés hiánya és aztán a tudomány eredménye. Ügylátszik, mintha minden menekülne itt a normális kutatás elől; minden hirtelen lepleződik le . . . ügylátszik, mintha minden egy előre előkészített tervnek engedelmesskednék, hogy a lepel valódiságának bizonyosságát a történeti kritika, a tudomány és a hagyomány mind növekvő megegyezése hozza meg . . . egyszerűen: e lenyomatok valódisága megdönthetetlen tény!”

A turini szent lepel valódiságának lelkes apostola, Noguier de Malijay tanár röviddel halála előtt így kiált fel egyik írásában: „Ime, ma a természet-tudományok, az anatómia, fiziológia, fizika, vegytan, fényképészet, orvostudomány s talán még a radiographia is csatlakozik az egyházi tudományokhoz, hogy a turini ereklye valódiságát tanúsítsa és hirdesse!”

Aki azonban ezt túlságosan részrehajló és elfogult megállapításnak tartaná, annak idézem egy elfogulatlan tudósnek kijelentését, ha az illető mindjárt hitetlen és szabadgondolkodó is. A neve: Yves Delage. Ő e század elején felülvizsgálta a párizsi Sorbonne-on Vignon adatait, megokolásait és felfedezéseit a következő alapelv szerint:

„A kérdés vizsgálatánál hű maradtam a tudomány igazi szelleméhez. Arra törekedtem, hogy megállapítsam az igazságot, egyáltalán nem törődve azzal, hogy valamely vallási pártnak kedvére lesz-e az, vagy nem . . . mert, aki ilyen meggondolások által befolyásoltatja magát, az a tudományos kutatási módnak árulója.”

A tudományos akadémia ünnepi ülésén pedig, nem átalotta a híres Berthelot jelenlétében, — aki

szintén szabadgondolkodó volt — a következő kijelentést tenni:

„Valóban Krisztus az, aki a lepelre nyomta képét. S ha nem Ő lenne, akkor vajjon kicsoda? Egy elítélt, aki ugyanolyan kínhalált szenvedett, mint Krisztus? De hogyan magyarázhatnók akkor meg a fölségnek azt a kifejezését, melyet ez az arc tükröz?”

Magam jóindulatú, bölcs intelmeket kaptam különböző oldalról, hogy ne exponáljam magam túlságosan az ereklýe valódisága mellett; inkább csak referáljak róla . . .

Nem ugyanez az eset állott-e fönn, mikor tíz évvel ezelőtt történelmi bizonyítékokat szereztem Szent Péter és Szent Pál római tartózkodásáról? — Akkori állításaim helyességét ma már Marucchi alapos munkája után, az ellenfelek is elismerik.

Nem sokkal többet kockáztattam-e, mikor védelmembe vettem a konnersreuthi misztikus jelenségeket azért, hogy ne rántsák azt országunkban a szennybe? . . . S e felfoghatatlan események diadalmaskodása — természetfölötti hátterük folytán, — mind világosabbá válik!

Hagyhatnám-e, hogy megszegyenítsen az említett hitetlen, de becsületes és férfias tudós — és tagadjam-e, amiről bensőmben meg vagyok győződve: hogy annak a lehetősége, miszerint a turini szent leplen Krisztus testének lenyomatai vannak, a fentemlített körülmények alapján tudományosan teljesen elfogadható — s hogy a pontosan megállapított tények alapján a lepel valódisága úgyszólván 100⁰/o-ig bizonyítottnak tekinthető?

Valóban . . . Nem ismerte-e fel rajta szemünk az Urat? És nem gerjedt-e szívünk szeretetre iránta? . . .

X. A turini lepel Krisztus képének lenyűgöző hatása.

„Ez valóban Isten Fia volt!”

(Máté 27, 54.)

„Ránk van jegyezve, Uram, orcád
világossága; örömet adtál szívembe.”

(Zsolt. 4, 7.)

„Ékes alakú vagy az emberek
fiai fölött, kedvesség van előttve aj-
kidon.”

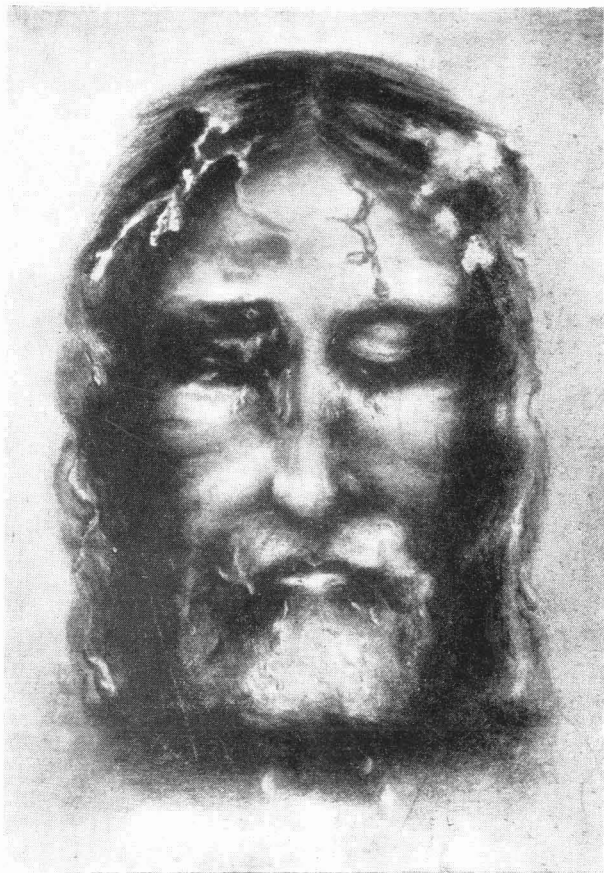
(Zsolt. 44, 3.)

Enrie fényképfelvételei bizonyítják, hogy a turini leplen levő lenyomatoknak mily nagy úgy anatómiai, mint művészi értéke. A legegyszerűbb eszközök adják a legnagyobb hatást.

A test legfontosabb része a fej s azon emberi mivoltunk legkifejezőbbje: az arc. Minden ember arca testének legjellemzőbb, legegényibb része. Mintha valójának összesűrűsödése volna, mely tükrözi egész életét, lelkét, bensejének titkait, minden munkáját, — röviden mindazt, amit rajta szeretünk és tisztelünk, de azt is, ami megfélemlít vagy amit gyűlölünk rajta. Az arc az egyéniség szimbóluma. A turini leplen már a Megváltó testének körvonalai is magukon viselik a leg-tökéletesebb antik szépségideál jellegét. Michelangelo vésőjére méltó ez az alak. De mily lenyűgöző, mily fölségesen szép a Megváltó arca annak ellenére, hogy a hajkeret természetellenesen megkeskenyíti s hogy a halál előtt elszenvedett kínzás tulajdonképpen éléktele-nítette!

A valóság, melyet e lepel megrögzített, hála Isten-nek, megsemmisíti egy csapásra mindazokat az édeskés, epedő internacionális típusokat, melyek olyhamisan ábrá-zolják Krisztust. A Gondviselés megajándékozott ben-nünket Jézus valódi emberi képével — igazi egyéni-ségének: az Isten Fiának képmásával!

Enrie jólsikerült fényképeinek tanúsága szerint,

Az Úr Jézus arcképe, amelyet Lisieux-i kis Teréz nővére festett.

a szent lepel lenyomatai világosan bizonyítják Krisztus keleti típusát: a hosszúkás, energikus orr, a kifejezőteli szemgödör, a homlok, a férfias bajusz, a méltóságteli áll és az éles, határozott vágású száj. Ez valóban aszkétának típusa, ki a legmagasabb erkölcsi elveket hirdeti: olyan emberé, kinek határozott céljai, akarata és érzései vannak. Nem a mi humanitást hirdető apostolaink hamis, kísérteties Krisztus-ábrázolása ez s nem különböző erőtlén szekták fájdalmasan édeskés típusa. A valódi, a legtökéletesebb ember típusa ez; oly határozott és pontos, mintha kőbe lenne vésve . . .

Egy páratlan egyéniség ábrázolása ez. S ebben áll a szent lepel óriási meggyőző ereje. Az a páratlan ember, kit e lenyomatok ábrázolnak, nem ingatag nádszál, kit a szél ide-oda lenget. Olyan ember, aki előtt óriási metafizikai célok állottak. Ki saját lelke kimondhatatlan gazdagságából élt, kinek szellemi nagysága messze túlszárnyalt mindenkit. Nem álmodozó volt, hanem megvalósító! A legszörnyűbb halál elszenvedése után is bizonyítja ezt nemes vonásainak összhangja. Természetfölötti igazságoknak, valamint olyan értékeknek hirdetője volt, melyek „nem e világból valók”. Ezek tették képessé arra, hogy arcán a legborzasztóbb kínok elviselése után is természetfölötti nyugalom, fölség s valóban isteni méltóság honoljon. Olyan ember arca ez, aki meglepően szigorú önmagával szemben, de jó és szeretetteljes másokhoz.

Hogy ábrázolhatta volna mindezt egy szegényes, primitív XIV. századbeli festő! Ez a lenyomat olyasmit rögzített meg, ami eddig még a leghíresebb festőnek sem sikerült! Megrögzítette a halál megkapó szépségét! Az élő Krisztus valóban szép ember volt; arcvonásai rendkívül nemesek és vonzóak. Hiszen még a legkínosabb haláltusa után is, — melynek folyamán élete valóban csöppenként folyt el — oly végtelenül szép az arca. Ismétlem: Jézus Krisztusnak, a mi Megváltónknak és Üdvözítőnknek, földi élete folyamán az átlagot külső szépségben is minden tekintetben messze fölülmúlónak kellett lennie. Különben se tudnám meg-

értetni, miért kellett volna éppen a menny és föld Teremtőjének csúnyának lennie, — mikor Isten szépségét annyi szép emberarc hirdeti, mely az ő képére és hasonlatosságára van alkotva! Miért elégedett volna meg csunya külsővel, mikor a legmagasztosabb szépségtől, a boldogságos Szűztől származott s mikor szépségével a leghatásosabb prédikációt tarthatta és az embereket befolyásolhatta, még mielőtt egy szót szolt volna hozzájuk! Olyan anyának volt ő gyermeke, kit a Szentírás „egészen szép“-nek nevez!

Bármilyen legyen is véleményünk arról az apokrif írásról, mely „Pilátus levele“ név alatt ismeretes s mely Tiberius császárt értesíti arról, hogy Judeában nagy próféta támadt — lélektanilag nagyon figyelemreméltó a tartalma. Idézem is minden rövidítés nélkül az egykorú felfogás tanúsítására:

„Olyan ember jelent meg napjainkban, kinek nagy hatalma van: a neve Jézus Krisztus. Halottakat támaszt és mindenféle betegségeket gyógyít. Az igazság prófétájának nevezi magát, tanítványai pedig Isten Fiának hívják. Valóban szépkülsőjű és megcsodálni való ember — olyan tiszteletreméltó kinézésű, hogy szeretetet és félelmet kelt mindenkiben, aki látja.

Haja — melynek színe olyan, mint az érett mogoróé — füléig össze van fogva, s onnan kezdve szépen, fényesen és szabadon hull vállára. Homloka közepén — a názáretbeliek szokása szerint — el van választva.

Arca — melyen nincs se ránc, se szeplő — rózsás és vonzó. Orrán, száján nincs semmi kivetnivaló. Szeme majd égszínkék, majd zöldes és elnyomja a szemefehérjét.

Rövid, sűrű szakálla ugyanolyan színű, mint a haja s középen ketté van választva. Keze, lába is szép. Rettenetes, amikor jóságosan és barátságosan, de mégis komolyan fedd. Nevetni nem látták soha, sírni azonban sokszor. Meglehetős szófukar s a beszélgetésnél tartózkodó. Kedves ő az emberek fiai között.”

Érdekes dolog, hogy a Dülmen-i stigmatizált látnoknő „A megfeszített Üdvözítő és a két lator“ című

fejezetben ugyanígy festi le az Üdvözítő testi szépségét, mint ez a levél. Meglepő, hogy szavai mennyire találnak a turini szent leplen levő alakra!

Egy másik hagyomány szerint Lentunus írta a római szenátushoz a levelet, mely az Üdvözítő külsejének ily leírását tartalmazza. Az ókorban tehát ily szépségnek látták Üdvözítőnk külső megjelenését. S el ne felejtsük, hogy az ókor volt az az időszak, melyben különösen megbecsülték a szép emberi külsőt. Még inkább meglepő e fenti leírás bámulatos egyezése Aquinói szent Tamásnak, az angyal doktornak Krisztus külsejéről írt elgondolásával (Theologia divina, a 44. zsolt. magyarázata). Szó szerint ezeket mondja: „Krisztus szépsége a hivatásához, valamint a megbecsülés ama megnyilvánulásaihoz volt mérve, melyeket ez megkívánt. Olyan testet s olyan arcot választott, mely megfelelt kítűzött céljának, vagy másszóval: olyan szervezetet választott, melynek tökéletességéből misem hiányzott. Célja az volt, hogy az embereket tanítsa s azáltal, hogy a tanítójukká lett, Istennek megnyerje. Ki nem tudná azonban, hogy a testi szépség mily alkalmas eszköz ama készséges lelkiület felébresztésére, melynek útján hallgatóinkat megnyerhetjük . . .”

Aranyszájú szent János pedig sokszáz évvel ezelőtt ezt mondta az Úrról: „Bárhon látták, ájtatos tisztelettel néztek fel reá.”

Nem állíthatjuk-e mi is ezt teljes joggal a Megváltó most készült pompás arcképéről? S eredetijéről, a valódi arcmásról? . . .

Térjünk vissza az eredetihez, a valódi arcmáshoz, melyet Enrie, a szakember és művész annyi évszázad mulva lefotografált a szent lepelről! Uram Isten, mivel magyarázhatjuk, hogy ez az összezúzott és sebekkel borított arc, melyet még a betört orr is éktelenít — még így is oly erőt és hatalmat sugároz, hogy egy csapásra mindenről megfeledkezünk s hogy lebilincsel és elfog az örvendezés a csodálatos erkölcsi és szellemi erő láttán, mely belőle árad! Mily gyönyörű lehetett drága Üdvözítőnk földi életében! Valóban igaza van

a konnersreuthi stigmatizáltak, aki az Úr arcának legszebb és legművészebb ábrázolását sem akarja látni. Emberi kéz egyáltalán nem képes azt megörökíteni!

Hogy lehetséges, hogy a tökéletes lelki vereség s életművének teljes összeomlása után, Istentől és az emberektől teljesen elhagyatva, a legszörnyűbb kínok és haláltusa után . . . ez arcon mégis annyi a kiegyensúlyozottság, — hogy nincs eltorzulva, eléktelenedve, hogy nem szántják keresztül-kasul a szenvedés és szörnyű haláltusa barázdái? Nézzünk mélyen bele ebbe az isteni arcba; hitünknek, megváltásunknak s Istenben való örvendezésünknek csodálatos titkait olvashatjuk ki belőle! Merüljünk el benne egész lelkünkkel, s ne fordítsuk el szemünket misztériumairól!

Valóban páratlan képe az Krisztusnak, melyet a turini lepel jelentékteleneknek látszó és mindeddig úgyszólván olvashatatlan lenyomatai rejtettek. S a kép várt türelemmel, míg 1898-ban szinte véletlenül elő nem került rejtekéből, hogy a fényképész lemezén előtűnjék összehasonlíthatatlan fonságában és megindító szépségében.

„Nem a bizánci művészet merev, kifejezéstelen arcú Jézusa ez; nem a spanyol feszületek halott, teljesen tönkre ment, megsemmisült Krisztusa; nem is a flamand művészek ünnepélyes, fájdalom nélküli Krisztus-ábrázolása, nem a Nietzsche nyomán járó német iskola közömbös, színtelen műve, vagy Munkácsy Ecce hominának édeskés-lágy típusa." (Malijay, 70.) Annál kevésbé a modern „úgynevezett" művészek nyakatekert, torz, eléktelenített munkája, — tehetném én hozzá.

A szent lepel lenyomatairól fotografált Krisztus-kép teljesen elüt minden emberi alkotástól, akár középkori primitív festőtől, akár a legérettebb renaissance-művésztől származzék az. Egyáltalán, hogy lehetséges az, hogy bár a művészek igazi feladata, hogy az ábrázolt dolgoknak benső lényét, valódi értékét tárják elénk, — nem akadt még művész, aki metafizikailag olyan tökéleteset alkotott volna, mint amelyet a fotografálás állít itt szemünk elé, — pedig hát ez tulajdon-

képen csak mesterségszerű dolog s mindig az is marad. Hogy lehetséges, hogy ez a kép — bár a legcsekélyebb retusálással sem szépitettek rajta — olyan benyomást tesz, mint valamely régi művész legtökéletesebb alkotása az évszázadok folyamán sötétté vált vásznon?

Enrie egyszerű fényképe minden idők és minden népek Krisztus-ábrázolásának kimagasló műremeke. Ennek van legnagyobb benső értéke! Ez marad mindenkorra a legtökéletesebb Krisztus-arckép, mely fölülmúl minden eddigit, mely oly kimeríthetetlen és sokoldalú, hogy az emberi művészet számára lehetetlen feladatnak látszik tökéletes másolatot készíteni róla. Igen, valami kimondhatatlanul nagyszerű rejtőzik az arcvonások mögött ezen az egyszerű — fotográfián. Krisztus van itt megörökítve küldetése magaslatán; mélységes elmélkedések tárgya ez, s végtelen kegyelmeknek, rendkívül értékes kincseknek kimeríthetetlen forrása . . . A halál álmában itt az alvó életet látjuk, mely türelmetlenül várja az időt, hogy fölserkenjen a diadalmas föltámadásra . . . Ez az egyszerű fénykép a Megváltónak páratlan és egyedül valódi arcképe, mely kielégíti szívünk vágyát és szeretetét!

Nemcsak én állítom ezt, — igazolja számtalan műkritikus és kimagasló festő (Enrie, 146. old.), kik ezt a fényképet csúcsteljesítménynek tartják s kijelentik, hogy „ez az arckép nem a halált, hanem a teljes életet ábrázolja; ám egészen másfélét, mint az, mely az embereket élteti!” Hogy pedig vallásos emberekre milyen lenyűgöző e kép hatása, az egyenesen leírhatatlan. Nem akarják levenni róla tekintetüket, s a végtelen hála, csodálat és szeretet könnyeit ontják!

„Próbáljuk csak meg, — tekintsünk reá! Mihelyt fölismertük páratlan voltát, nem tudjuk szemünket levenni fönségéről! Lenyűgöz az arcvonások harmóniája, az arányok pontossága s annak a lelkiségnek varázsa, mely mindezt formálja és alátámasztja. Megigéz az Istenember képe, mely különböző fogyatkozásai elle-

nére is bámulatosan tökéletes és pontos." (Enrie, 40. old.)

Hála Istennek, hozzájutottunk végre Krisztus eredeti s egyúttal elragadó képéhez. Csodálatos jóságát, lenyűgöző szépségét *csupán a mélységes szomorúság* fátyolozza. Elnémult ajkain valami örökkévaló, valami természetfölötti látszik. Arcvonásai magábamélyedést, magabazárkózást fejeznek ki, s olyan benyomást tesznek, mintha lelke a legösszeszedettebb elmélkedésbe lenne merülve. Látjuk, érezzük e mondhatatlan jóságos és kedves, határozott és magasztos, de éppen oly alázatos és megadó vonások mögött rejtőző erőt. Ez az arc telve van kifürkészhetetlen ellentétekkel. A legbensőbbben egyesül rajta a mennyei ragyogás és annak a léleknek mélységes szomorúsága, mely a halál külső jelei mögött a legintenzívebb szellemi életet éli . . .

Ami e fotográfia kifejez, az eddig egyetlen festőnek se sikerült s nem is fog sikerülni soha: titokzatosan s valósággal megörökíti azt az életet, mely túléli a halált! Csodálatos, természetfölötti szépség került a fotografáló papírra s lemezre: maga Krisztus, aki győzedelmeskedik a halálon, — a szeretet, az irgalom, az örök élet, az evangéliumok Krisztusa!

Itt lehullt a lepel az élet és halál titkáról! A külső álarc, jobban mondva a halál karjaiban való rövid szendergés mögött ott látjuk s érezzük, nem a halott Jézust, nem az ő szegény, feloszlásra váró tetemét, — hanem azt az embert, aki gondolataiba van mélyedve, aki energiáit a szörnyű halál legyőzésére koncentrálja, hogy győzedelmeskedjék fölötte, valamint a világ és a gonoszlélek fölött! A nagyszombati szertartások csodálatos, misztikus átélése ez; azé a pillanaté, amikor a harangok és szívek örömujjongása között titoktelten s mindnyájunkat megújítva felhangzik: feltámadt Krisztus e napon!

Ez egyszerű fényképen Krisztus egy időben halott és élő! Telve van a bíró méltóságával, de a szerelmes szeretetével is; az apostoloknak, sőt magá-

nak a mennynek izzó erejével és az áldozati bárány néma szenvedésével; a vértanú hősiességével s a barát és szabadító kedvességével.

A szenvedésnek, a Golgotának Krisztusa ez! Az emberfölötti szeretet áldozatáé, ki elemésztí önmagát értünk! Az emberi erőket fölülmuló testi és lelki szenvedések áldozatáé! A csodálatos kiegyensúlyozottságé, a nyugalomé; képe a halál néma fölségének, mely isteni fölséggé változik s feltámadást, örök életet lehel! Leolvassuk e képről s egész lelkünk átérzi, hogy egyedül ő lehetett, ki e szavakat mondta: „Halott voltam, de íme, élek örökkön örökké . . .” (Jel. 1, 18.)

Valóban Isten műve e kép, melyet méltán csodálhatunk, melyről méltán elmélkedhetünk! — „Izlel-jétek és lássátok, mily édes az Úr!” (Zsolt. 33, 9.)

Mit teszünk mi emberek, ha azt akarjuk, hogy ránk gondoljon, ránk emlékezzék, akit szeretünk és akitől szerettetni vágyunk? Mi győzi le legkönnyebben számunkra az időbeli vagy térbeli távolságot? Mivel örvendeztetí meg rokon a rokont, barát a barátot, szerelmes a szerelmesét . . . mint azzal, ha vigasztalásul elküldi neki mint jelképét, helyettesítőjét, saját képét, fotográfiáját?!

Lám, a mai komoly időkben ugyanezt tette velünk emberekkel, emberi módon, maga az Úr is. Elküldte a szent lepel útján hű fotográfiáját, szentséges arcának valódi mását, hogy a bajok, szenvedések, veszélyek közepette bátorítson, erősítsen, — hogy szívünket lánggra gyujtsa, s hogy szívünk szeretetének tűzét állandóan táplálja! . . .

XI. Az Úr szentséges sebei mérhetetlen kegyelemnek forrásai.

„Krisztussal együtt keresztre szegeztettem; élek pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem.” (Gal. 2, 19—20.)

„Mindíg hordozzuk testünkön Jézus halálát, hogy Jézus élete is nyilvánvaló legyen testünkön.” (II Kor. 4, 10.)

„Ha örömet viseled a keresztet, az hordoz téged.” (Kempis II. 12, 5.)

„Semmi sem növeli úgy a lélekben a szeretetet mint a kereszti.” (Ferrera Benigna nővér.)

Urunk szentséges sebei! A kereszténység legnagyobb szelleme, az apostolfejedelem, tarzuszi Szent Pál, kinek bensejét az Úr Damaszkusz előtt személyes megjelenésével s végtelen kegyelmeivel teljesen megváltoztatta . . . igen jól megértette Krisztus szent sebei-
nek jelentőségét! . . . Rendkívül misztikus jelentése van e felkiáltásnak: „Mert én az Úr Jézus jegyeit viselem testemen!” (Gal. 6, 17.) Bizonylyal ez tette képessé a föltétlen szeretet emez ismert kijelentésére: „Krisztussal együtt keresztre szegeztettem; élek pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem.” (Gal. 2, 19—20.) Továbbá: „Nem szándékoztam más valamit tudni köztetek, mint Jézus Krisztust, és pedig a Megfeszítettet.” (I Kor. 2, 2.) A mérhetetlen titkok megértésének csúcspontja e merész kijelentés: „Mi azonban a keresztfeszített Krisztust hirdetjük, ami ugyan a zsidóknak botrány, a pogányoknak pedig oktalanság, maguknak a meghívottaknak azonban . . . Krisztus az Isten ereje és az Isten bölcsesége!” (I Kor. 1, 23—24.)

Az Úr szenvedésének és keresztfeszítésének jeleivel fogott tehát hozzá a misztikusok ez el nem vitatott királya, a népek apostola, Szent Pál, Isten választott edénye, az ő apostoli és isteni művéhez: hogy az érettünk Megfeszítettet hirdetve, az egész

világot megváltoztassa, kovással áthassa, átalakítsa.

Mily jól megértették a keresztszentség csodálatos misztériumát, mely a szent sebekkel a legszorosabb összefüggésben van, — nagy szentjeink valamennyien! A szeráfi szent, Szent Ferenc számára a keresztszentség és a szent sebek tudománya a legnagyobb kegyelmek és az Istenben való mámoros elragadtatás forrása volt. Ez elragadtatás folyamán jelöltetett meg az Alverna-hegyén Isten e szolgája magának az Úrnak sebeivel. Szent Bonaventura pedig, mikor Aquinói szent Tamás a könyvtár felől kérdezősködött nála, melyből bámulatraméltó ismereteit szerezte, fölemelte kissé a feszületét fedő fátylat és így szólt: „Íme, itt a bölcsesség könyvtára!” Az a nagy filozófus és misztikus jól tudta ezt saját tapasztalatából!

Epp ilyen jól ismerte a keresztszentség és a szent sebek titkainak mérhetetlen horderejét a lelkigyakorlatok zseniális megteremtője, Loyolai szent Ignác is, kinek napi imája állandóan hangoztatta: „Krisztus vére, üdvözíts engem, Krisztus oldalából kifolyt víz, moss meg engem . . . Szent sebeidbe rejts el engem . . .!”

S vele együtt a szentek mind hihetetlen dolgokat tudnának elmondani az Üdvözítő szeretetének e kimeríthetetlen kegyelemforrásairól!

*

„Jézusom, a Te szent sebeid érdemei által bocsáss meg nekünk és könyörülj rajtunk!” — „Örök Atya, felajánlom neked a mi Urunk Jézus Krisztusnak sebeit, hogy lelkünk sebei meggyógyuljanak . . .” E két rövid, de rendkívül hathatós és számtalanszor elmondott fohász által a vizitációs-rend egy egyszerű nővére, Chanbon Mária Márta, új indítást adott a Megváltó leghszentebb sebeinek tisztelésére.

A szent sebek ájtatosságára isteni Üdvözítőnk érdemeinek kimeríthetetlenségére van alapítva.

Az Üdvözítő a misztikus beszélgetések folyamán állítólag a következő kijelentéseket tette a jámbor nővérnek:

„Hóhérait jól tették, hogy megnyitották oldala-

mat, átszúrták kezemet és lábamat. Forrásokat nyitotak így, melyekből az egész örökkévalóságon át ömleni fog irgalmasságom vize . . .”

„Miben áll a ti gazdagságtok? Az én szent szenvedésemben. Ez a kincs a tiétek . . . valahányszor szent sebeim érdemeit felajánljátok az Atyának, végtelen kincset nyertek . . .

Az én sebeimből szerezhetitek meg a szentség gyümölcseit . . .

Az én sebeim fogják a ti sebeiteket meggyógyítani . . . Mindent megnyertek az én véremnek érdemeiért, mert azok végtelen értékűek. Mindent teljesíteni fogok, amit tőlem szent sebeim érdemeiért kérnek. Az én sebeimmel és isteni Szívemmel mindent elérhettek.”

Nem vezet-e Krisztus oldalsebe maga az Úr isteni Szívéhez, — az ő szeretetének mélységes titkaihoz, valamint kimeríthetetlen kegyelmeihez?

Bámulatraméltó, hogy e kijelentések éppen a szavojai Chambéry-ben történtek, ahol 500 évvel azelőtt a most turini szent lepel néven ismert ereklye letétbe volt helyezve. Chambéry-ben kapta és őrizte azt legdrágább kincseként a Szavojai hercegi család, mely most Olaszország királyi családja. S napjainknak talán legrégibb uralkodó nemzetsége. S a kereszténység e drága ereklyéjének nyilvános tisztelője és oltalmazója!

Nem feltűnő dolog-e az is, hogy éppen a szent lepel városában, Turinban lépett föl a múlt században az immár szenttéavatott Don Bosco, a szaléziánusok rendjének alapítója, — hogy ott vetette meg óriási horderejű nevelői- és missziós-tevékenységének alapját? Hogy ott, a szent lepel közelében élvezte Isten természetfölötti oltalmát, s a Megfeszített szolgálatában egyenesen mesébe illő dolgok véghezvivőjévé lett?

Mindez pusztá véletlen lenne? Van-e egyáltalán véletlen a világon? Nemcsak a mi kételyeink találták-e ki ezt a szót, mert szégyenlik a dolgokat — itt az Isten akaratát — igaz nevükön nevezni?!

Ó, csodálatos misztériuma a keresztnek! Misz-

tériuma a szenvedésnek s a szenvedés páratlan legyőzésének! Ó, a halálgyötrelmeknek, a diadalmas fel-támadásnak és örök dicsőségnek csodálatos misztériuma! A lelki újjászületésnek, minden teremtmény ujjongó megdicsőülésének misztériuma a mindent átfogó, titokzatos istenmegismerésben!

Mily óriási dolgokat rejt magában a kereszt jele! A kereszt fölmagasztaltatásának ünnepén az Egyház benediktuskor így énekel: „Túlszárnyalsz minden cédrusfát; rajtad függött a világ élete; rajtad diadalmaskodott Krisztus, s a halál rajtad győzte le örökre a halált!”

Jézus mérhetetlen szenvedései által megváltatunk, — sebei által örökkétartó, új életre születünk! Amen! Deo gratias!

Jézus szentséges sebei, melyek a turini szent lepel útján láthatóvá, hogy úgy mondjam, minden modern Tamás számára kézzelfoghatókká váltak, valóban természetfölötti világok kapui s kimeríthetetlen kegyelmek forrásai!

Gyenge erőmmel arra törekedtem, hogy felhívjam rájuk a figyelmet . . .

*

A turini szent leplel végigkísérhettük az Úr keserves kínszenvedésének lefolyását elejétől kezdve egész haláláig, s a jelekig, melyek győzedelmes fel-támadásáról kezeskednek. Valamiről azonban nem szabad megfeledkeznünk, ha azt akarjuk, hogy elmélkedésünk ne maradjon tökéletlen, — bár erről az evangéliumok s e páratlan ereklje nem mondanak semmit, vagy legalább is édes-keveset. Annak fájdalma ez, ki Krisztushoz legközelebb állott, ki e földön legdrágább volt az ő szemében; ki őt az istállóban e világra hozta, ki őt táplálta, nevelte, becézte. A boldogságos Szűz szentséges Fiát élete legnagyobb szorongatásaiban sem hagyta el; — szószerint együtt szenvedett vele az emberiség bűneiért, a mi bűneinkért is.

„Jézus keresztje mellett pedig állnak vala az ő anyja, és anyjának testvére Mária, Kleofás felesége, és Mária Magdolna . . .” (Ján. 19, 25.) — ez minden, amit a világ anyáinak leghősiebbikéről olvasunk. „Álla a keserves Anya, keresztfánál siránkozva” — így énekli meg himnuszában Jacopone da Todi, a középkor misztikusa. Mily érzelmekkel kellett, hogy a Szent Szűz tanúja legyen Fia, az Istenember szenvedéseinek! Mit kellett jóságos szívének elviselnie, hogy gyermekeinek, az embereknek társmegváltójává, az egész emberi nemnek lelki édesanyjává lehessen! A fájdalmak tengerén kellett keresztülhatolnia, hogy Fia tengernyi kegyelmének osztogatójává lehessen!

A Hétfájdalmú Szűz búcsúzóul csak pár pillanatra ölelhette Fiának agyonkínzott testét gyöngéd anyai karjai közé. A fájdalmakat, melyeket Fiának a szentséges sebek okoztak, vele együtt szenvedte el, s e sebek legszentebb tisztelőjévé lett! Mily rettenetes állapotban tették Annak élettelen testét ölébe, ki a legtisztább, legszentebb, legjobb volt az emberek fiai között! Mily természetfölötti erővel viselte a Szent Szűz megkínzott, vérző anyai szívének fájdalmait, s ajánlotta föl érettünk a mennyei Atyának! Igaza volt annak, aki ezt mondta: Krisztus a Golgotán megváltott bennünket szent vére árán, de anyjának s a mi anyánknak, Máriának része volt benne . . . szíve vérével. — Így kellett Máriának előbb a vértanúk királynőjévé válnia, hogy a menny királynőjévé lehessen . . .

Az Úr Jézus kínszenvedésének beszédes tanújeléről, a turini szent lepelről írva, nagyon is jogosult megemlékeznünk Szűz Máriáról, ki a Megváltó élettelen testét karjaiba zárta, mielőtt a szent lepelre helyezték. S akinek vérző szívébe vésődtek be mélyen a drága vonások, melyeket mi most, századok múlva szemlélhetünk megthatott áhítattal, a turini szent leplen.

Sancta Mater istud agas:	Szűz Anyám kérlek esengve,
Crucifixi fige plagas	Hathatósan véd szívémbre
Cordi meo valide!	Szent Fiadnak sebeit!

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
I. A kereszténység évszázados vágyakozása Krisztus valódi arca után	9
II. Krisztus Urunk Turinban őrzött halotti leplé- nek története	12
III. Mit látunk pusztá szemmél a szent leplen?	17
IV. A tudomány 19 évszázad múlva lefényképezi Krisztus testét	27
V. Történelmi dokumentum igazolja az Űr szen- vedéseinek szörnyű kegyetlenségét	34
VI. Hiteles bizonytság Krisztus rettenetes kereszt- haláláról	50
VII. A Megfeszítettnek konnersreuthi eleven képe, valamint turini történelmi képe: kiegészítik és igazolják egymást	69
VIII. A Szentírás és a turini halottas lepel nem mondanak egymásnak ellent, — sőt: igazol- ják egymást	80
IX. Ellenvetések	92
X. A turini lepel Krisztus képének lenyűgözö hatása	104
XI. Az Űr szentséges sebei mérhetetlen kegye- lemnek forrásai	112

